

nederlandsdagblad

JAARGANG 77 NR. 20637 WWW.ND.NL REDACTIE@ND.NL 088 1 999 999

CHRISTELIJK BETROKKEN

NL

DANIËL GILLISSEN nd.nl/nederland BEELD ST JANSDAL

Ziekenhuizen kunnen toestroom nauwelijks aan

...Ziekenhuizen bezwijken bijna onder de toestroom van coronapatiënten.

...Een aantal heeft de behandeling van kanker gestopt. Het St Jansdal in Harderwijk is weer open, maar vreest nieuwe drukte.

► HARDERWIJK

De druk op de zorg door de toevloed van coronapatiënten neemt nog met de dag toe. Woensdag steeg het aantal positieve coronatesten weer. De instroom van patiënten naar de ziekenhuizen liep iets terug, maar er liggen meer mensen op de intensive care dan een dag eerder. Militairen zijn bijgesprongen bij een zorghotel in Apeldoorn en een Gronings verpleeghuis. De Nederlandse Zorgautoriteit maakte woensdag bekend dat tientallen Nederlandse ziekenhuizen, 29 procent van alle hospitalen, een deel van de zogenoemde 'kritisch planbare zorg' nu al niet meer verlenen. Het gaat om zorg die binnen zes weken moet worden gegeven, zoals operaties en behandelingen wegens kanker.

Het St Jansdal Ziekenhuis in Harderwijk ging woensdag weer open na ruim twaalf uur de deuren te hebben dichtgehouden omdat er geen plek meer was voor nieuwe coronapatiënten. Een uitzonderlijke stap, zegt bestuurder Arend Jan Poelarends.

Hoe ernstig was de situatie in Harderwijk?

'De intensive care en de verpleegafdeling voor covid-patiënten lagen helemaal vol. Op de spoedeisende hulp waren nog vijf patiënten met coronaverschijnselen. En het was niet mogelijk om mensen over te plaatsen naar andere ziekenhuizen. We konden er echt niet meer nieuwe patiënten bij hebben. Daardoor konden we niet anders dan de deuren van het ziekenhuis sluiten.'

Arend Jan Poelarends

Hoe uitzonderlijk is het om als ziekenhuis een patiëntenstop in te stellen?

'Het is bij ons nooit eerder gebeurd. Het besluit kwam niet uit de lucht vallen. De afgelopen dagen was het telkens spannend. We hebben al weken anderhalf keer meer coronapatiënten dan een ziekenhuis van onze omvang eigenlijk kan opvangen.'

Het St Jansdal is weer open. Waarvoor is dat gelukt?

'Het helpt als je twaalf uur lang geen instroom hebt. Bovendien is de afgelopen uren een aantal mensen naar ziekenhuizen in Groningen en Friesland verplaatst. De druk is er wat af en dan ontstaat er ruimte voor nieuwe patiënten. Die dienden zich meteen weer aan nadat we open waren gegaan. Het is niet ondenkbaar dat we weer moeten sluiten als de komende dagen het aantal opnames weer stijgt. Zeker omdat het effect van Kerst en straks van de jaarwisseling nog moet komen.'

Hoe staat het met de zogeheten kritische planbare zorg in Harderwijk?

'Begin deze week hebben we alle planbare zorg afgezegd. Tot half januari doen we geen direct noodzakelijke operaties. Alleen oncologie en spoedzorg gaan nog door. Daardoor

staat een deel van de operatiekamers leeg en kan het verplegend personeel bij de ic aan de slag.'

Gaan er ook militairen aan de slag in het St Jansdal?

'Er is ons hulp aangeboden en wij zijn aan het kijken wie we het meest nodig hebben. Tegelijk is de inzet bij zorghotels en verpleeghuizen ook belangrijk. Dan kunnen mensen die niet langer in het ziekenhuis hoeven te blijven weer doorstromen.'

Waarom deed het St Jansdal een oproep aan kerken om alleen online samen te komen?

'Ik merkte in het bestuurdersoverleg, contacten met andere ziekenhuizen en het crisisteam dat de biblebelt vaak als brandhaard werd genoemd. Ik denk niet dat de kerkdiensten direct de oorzaak van besmettingen zijn, maar in de beeldvorming deden kerken het slecht. Veel kerken hebben hun best gedaan. Mijn eigen kerk, de vrijgemaakt-reformeerde Kerk in Zwolle, komt al lange tijd alleen online samen. Maar kerken die honderd of tweehonderd bezoekers toelaten, zorgen voor een storend beeld. En misschien gaan kerkgangers daarvoor in de thuissituatie minder goed met de regels om. In elk geval zijn in plaatsen met veel kerken de besmettingen hoog. Wij zagen reden genoeg een signaal af te geven.'

Het is wel uitzonderlijk dat een ziekenhuis kerken op de vingers tikt.

'We zijn een christelijk ziekenhuis. Veel patiënten komen uit gemeenten met veel kerken. Ik begrijp dat kerken het liefst met zo veel mogelijk mensen samenkomen. Het is een gemis dat dat niet kan, maar het is niet verstandig de grenzen op te zoeken. Daarom een extra oproep de lockdown serieus te nemen.'

► zie ook pagina 5 en 7

Dit was 2020

pagina 2-19

Naar 2021

pagina 2

advertenties

Boek nu voor 2021

kleinebelties.nl

HOUDI MOED!

ZOA van noodhulp naar wettelijke

Help mee op houdmoed.nu

NL

ANP

Kabinet vraagt advies over testen scholieren

► DEN HAAG

Het kabinet gaat het Outbreak Management Team (OMT) advies vragen over het vaker testen van basisschoolleerlingen. Dat zegt coronaminister Hugo de Jonge. Aanleiding daarvoor is de uitbraak met de zogeheten 'Britse variant' op een basisschool in Bergschenhoek. De minister zegde al toe het advies over te nemen als het er is. Dat het virus rondgaat onder leerlingen, is volgens de minister zorgelijk.

► zie ook pagina 4

WILLEKE

nd.nl/cartoons

Brexit-repetitie

pagina 17

Tegen de grootste ellende geen vaccin COMMENTAAR PAGINA 3

PRIJS € 2,75 ZATERDAG € 3,95

9 771570 797003

GEZIN IN LOCKDOWN

RIMME MASTEBROEK nd.nl/nederland BEELD JEROEN JUMELET

Met ongekend zwaar gemoed richting 2021

De oudste zoon van de familie heeft nog legaal vuurwerk kunnen regelen.

...Deze weken volgt het Nederlands Dagblad de familie Ten Brinke uit Almere, om te kijken hoe zij als gezin de tweede lockdown doorkomen. Vandaag de derde aflevering: reflecteren op 2020.

► **ALMERE**
Wanneer Arjen de telefoon opneemt, zit hij, samen met Annemarie, in de auto. Ze zijn op de terugweg van een bezoek aan de schoonzus van Annemarie. Ze is pas 39, maar ernstig ziek. Menselijk gezien heeft ze niet lang meer te leven. Het is een volgende mokerslag, nadat Annemarie eerder dit jaar al plotseling haar vader aan de gevolgen van het coronavirus verloor. 'Ontzettend pittig', zegt Annemarie. 'Een jaar geleden zag onze wereld er zo anders uit. Aan de ene kant doet deze tijd vol kwetsbaarheid mij beseffen wat ik heb en ben ik daar dank-

baar voor. Aan de andere kant leefde ik nog nooit met zo'n zwaar gemoed naar een nieuw jaar toe. Wie zegt dat we er volgend jaar allemaal nog zijn? Zo'n vraag houdt mij bezig na een jaar met hevig verlies.' De familie Ten Brinke leeft met de dag. Arjen: 'Met mijn schoonvader en de schoonzus van Annemarie in ons achterhoofd, zijn we helemaal niet bezig met de zomer of het voorjaar. Volgende week is al ver.'
Arjen 'telt zijn zegeningen', maar vindt het niet de tijd om na te denken over de goede dingen die 2020 ook heeft gebracht. 'Het is nu gewoon rauw. Deze tijd is voor veel mensen de overgang van oud naar nieuw, maar voor ons is het een spannende, verdrietige tijd. Iets hoeft niet altijd positief te eindigen, soms is het gewoon hoe het is.' Annemarie denkt even na, maar wil haar man dan toch een beetje nuanceren. 'Wat

jij zegt klopt, maar is niet alles. We zijn als gezin naar elkaar toe gegroeid. Ook in hele moeilijke omstandigheden kun je leren en jezelf ontwikkelen. Ik heb geleerd om het ideale plaatje in mijn hoofd los te kunnen laten als het leven anders loopt. En dat mijn emoties, welke dan ook, er mogen zijn. Dat wil ik meenemen naar volgend jaar. En jou, Arjen, jou wil ik ook meenemen naar volgend jaar.'

moeilijk wennen
Met de kinderen gaat het wisselend in deze vreemde kerstvakantie. Na de Kerst ('superleuk met het gezin, alle tijd en aandacht voor elkaar') gingen de oudste drie, de meiden, logeren bij opa en oma en ooms en tantes, terwijl de twee jongens thuisbleven. Kort klinkt er gerommel op de achtergrond. 'Ik moet even ingrijpen hoor, de jongste raakte slaags met zijn

DE FAMILIE TEN BRINKE

Arjen ten Brinke (36), voorganger Mozaïek033
Annemarie (42), basisschoolleerares
Anna (15), 4 havo
Lisandra (15), 3 vmbo
Maria (13), 2 vwo
Markus (11), groep 8
Micha (7), groep 4

broer', grinnikt Arjen. 'Micha vindt deze tijd maar ingewikkeld. Hij heeft moeite om zichzelf te vermaken. Zijn broer heeft hier een vriendje in de straat wonen en speelt veel met hem. We proberen leuke dingen met Micha te doen, maar veel opties zijn er natuurlijk niet. Laatst zijn we naar het centrum van Amsterdam gegaan om een oliebol met warme chocolademelk te halen.' Annemarie: 'Bijna alles wat Micha zelf voorstelt, zoals naar de bioscoop gaan, kan nu niet. Dat went maar moeilijk.'
Arjen hoopt dat de kinderen zo snel mogelijk hun oude leventjes kunnen oppakken. 'Alles is relatief, dat weten we heus na dit jaar, maar toch breekt mijn hart een beetje bij de gedachte dat onze oudste zoon zijn kamp in groep 8 zou missen. Groep 8 hoort zo'n leuk jaar te zijn. En tieners horen ook vooral leuke dingen te doen met elkaar en samen op te trekken. Onze dochters missen het jongerenwerk in de kerk enorm.' Annemarie: 'Anna had op school een paar niet-gelovige vriendinnen enthousiast gemaakt om mee te gaan naar de kerk. Ze vonden het leuk en wilden nog eens mee, maar toen brak de crisis uit. Jammer dat daar geen vervolg aan kon komen.'

niet naar Apeldoorn
De traditie bij de familie Ten Brinke is om op oudejaarsavond naar de broer van Arjen in Apeldoorn te gaan. Die woont in een voormalig schoolgebouw, waar alle ruimte is voor de twaalf volwassenen en de 'dik twintig' kleinkinderen. Arjen: 'Zo'n avond, daar leven de kinderen voor. Nu moeten ze de hele avond met pa en ma zitten ... Vooral de tieners vinden dat nu al helemaal niets. En ook geen vuurwerk, natuurlijk. Onze oudste zoon is gek van vuurwerk en kwam laatst thuis met een pakket. "Gast, dat mag toch helemaal niet", zei ik tegen hem. Toen liet hij een sticker zien met "categorie 1". Het is spul dat het hele jaar verkocht mag worden en dus legaal.'
Annemarie vermoedt dat oudejaarsavond grotendeels een avond als alle andere gaat worden. 'We gaan tegenwoordig iedere avond na middernacht slapen. De tieners zijn niet naar bed te krijgen. Vaak wordt het half twaalf voor hen en willen wij daarna nog een uurtje tijd met zijn tweeën hebben. Dat vind ik ook ingewikkeld aan deze tijd: ik ben niet vaak alleen, terwijl ik daar juist zo van oplaad.' <

ndjaaroverzicht JANUARI 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ANP / SEM VAN DER WAL, ANP / ROBIN VAN LONKHUIJSEN, AFP / DALE DE LA REY

■ **DREIGENDE OORLOG VS EN IRAN**
Het jaar is drie dagen oud, als er oorlog dreigt uit te breken tussen de Verenigde Staten en Iran. Aanleiding is een aanslag van de Amerikanen op Qassem Soleimani, een Iraanse generaal-majoor, leider van een elite-eenheid, de Al-Quds-brigade. Soleimani is verantwoordelijk voor de contacten tussen Iran en pro-Iraanse groeperingen in het Midden-Oosten, zoals Hamas in de Gazastrook, Hezbollah in Libanon en Kataib Hezbollah in Irak. Soleimani is ook betrokken bij de burgeroorlog in Syrië: hij heeft het bewind van de zittende president Bashar al-Assad overeind gehouden. Hij is een belangrijke tegenstander van de Verenigde Staten, die vijftienduizend militairen in Irak hebben om de invloed van de terreurorganisatie ISIS en van

Iran in het Midden-Oosten terug te dringen. Na toenemende confrontaties tussen Soleimani en de Amerikanen besluit de Amerikaanse president Donald Trump dat Soleimani gedood moet worden. De generaal-majoor komt om het leven bij een Amerikaanse droneaanval op een konvooi van Hasd al-Shaabi op de internationale luchthaven van Bagdad. Ook de leider van Kataib Hezbollah raakt dodelijk gewond. De dood van Soleimani leidt tot enorme woede in Iran. Het land voert enkele raketaanvallen uit op Amerikaanse bases in Irak. Trump dreigt met vergelding. Per ongeluk schiet Iran op 8 januari een Oekraïens passagiersvliegtuig neer, dat voor een vijandelijk toestel werd aangezien. De 176 inzittenden komen om het leven.

■ **OOK IN JANUARI**
1 Jongeren werpen vuurwerk in de hal van een flat aan het Gelderseplein in Arnhem. Er ontstaat brand, waarbij een man van 36 en zijn zoontje van 4 om het leven komen.
3 De Nederlandse bevolking is in 2019 gegroeid met 132.000 mensen, tot 17,4 miljoen inwoners, aldus het CBS. De sterkste groei sinds 1975.
10 Drie gereformeerde kerkgenootschappen in Amerika, Australië en Canada verbreken de banden met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv), vooral vanwege de openstelling van de kerkelijke ambten voor vrouwen in de GKv.
20 Volgens China is een virus dat in december 2019 in de stad Wuhan is uitgebroken, het coronavirus, van mens op mens overdraagbaar.

LICHTPUNT

KEES-JAN OSKAM nd.nl/nederland BEELD DAAN VINCK

EINDEJAARSMAALTIJD VOOR DAKLOZEN

Zo'n 250 Brusselse daklozen en voormalig daklozen krijgen vandaag op oudejaarsdag een maaltijd. Daan Vinck (34) helpt met het rondbrengen van het eten. 'Het bezorgen van de maaltijden geeft een excuus om naar de mensen toe te gaan.'

Woensdag zijn de voorbereidingen al in volle gang, vertelt Vinck. Vrijwilligers koken in de keuken van concertzaal Ancien Belgique. Al 25 jaar organiseert Dagopvangcentrum HOB0 vzw in samenwerking met het Centrum Algemeen Welzijnswerk Brussel op oudejaarsavond een maaltijd voor dak- en thuislozen. Nu zij niet naar de maaltijd kunnen vanwege de coronamaatregelen, komt het eten bij hen. Daarnaast krijgen verschillende mensen een 'pretpakket' met daarin onder meer slingers en champagneglazen.

Vinck, coördinator bij de dagopvang, vindt het belangrijk het eten bij de mensen te brengen, ook al gaat de gezamenlijke maaltijd niet door. 'We vinden het belangrijk dat mensen het oude jaar afsluiten en het nieuwe jaar hoopvol en feestelijk beginnen, ook als het oude jaar rampzalig is verlopen. We willen niet dat mensen op oudejaarsavond helemaal alleen zitten met de gedachte: het einde van dit jaar is even slecht als het begin.'

Dat is dan ook de kern van de actie, benadrukt Vinck. 'Het bezorgen van de maaltijden geeft een excuus om naar de mensen toe te gaan. De maaltijd op zich is voor ons niet belangrijk. We willen mensen samenbrengen, deel uit laten maken van de maatschappij, ze laten merken dat er iemand om ze geeft. We bestrijden geen honger, maar eenzaamheid.'

Omdat de bezorging van eten bij daklozen praktisch moeilijk is, kunnen zij het eten op drie punten in Brus-

sel afhalen, waaronder de concertzaal. Voormalige daklozen, die nog maar kort een huis of appartement hebben gevonden, krijgen het eten thuisbezorgd. Volgens Vinck is de maaltijd een goede manier om mensen een hoopvol nieuw begin te geven. 'Mensen waarderen het ontzettend.' En dat gaat breder dan alleen de eindejaarsmaaltijd. 'Dinsdag kwam iemand bloemen brengen omdat we er voor die persoon geweest zijn het afgelopen jaar.' En zulke bedankjes zijn geen uitzondering. 'Mensen bedanken ons met zelfgemaakte kaartjes en belletjes. Het is dus niet zo dat wij alleen maar geven. Mensen geven ook terug. Niet zozeer materieel, maar ook in de omgang. Ze nemen ons in vertrouwen. Dat is iets kostbaars.'

Er op oudejaarsdag en -avond zijn voor dak- en thuislozen hoort bij de kern van het werk, zegt Vinck. 'Op sollicitatiegesprekken vragen wij mensen of ze bereid zijn op oudejaarsavond te werken, omdat het belangrijk is er op die momenten voor deze mensen te zijn. Mensen brengen oudejaarsavond vaak door met degenen om wie ze geven. Dat is met deze mensen niet anders.' De maaltijden worden voor een deel bekostigd door een actie van de concertzaal Ancien Belgique. 'De concertzaal heeft voor vijf euro per stuk virtuele tickets verkocht. In ruil daarvoor wonen mensen geen concert bij, maar steunen ze onze actie. Er zijn meer dan zeventig van deze tickets verkocht. Daarmee is de actie veel succesvoller verlopen dan we hadden durven denken.'

EEN SOMBER AANZIEN

EEN JAAROVERZICHT IS NIET een obligaat nummer, geen rubriekje dat er nu eenmaal bij hoort in dagen van lijstjes met 'beste ... van 2020'. Het is een belangrijk journalistiek genre dat dient om overzicht te creëren, om gebeurtenissen in lijn en perspectief te plaatsen, om tendensen op te merken die je bij de dagelijkse nieuwsconsumptie zouden kunnen zijn ontgaan. Daarom is ons jaaroverzicht 2020 (pagina 2 tot 19) niet een opsomming van door COVID-19 beheerste ontwikkelingen, van sluitingen en reisverboden, van cijfers en vergelijkingen ('Nederland vaccineert als laatste!') etc. Als we ons 2020 alleen op die wijze zouden herinneren, hebben die lockdowns toch echt mentale schade toegebracht. Dan zijn we gevangen geraakt in persoonlijk leed en ongemak, opgesloten in de binnenwereld van het thuiswerken, online samenkomen, feesten zonder gasten en een oudjaar zonder knallen.

DE ELLENDIGSTE TENDENS VAN 2020, waarvoor ook 2021 geen vaccin belooft, is die van vluchtelingenkampen en -stromen, en harde politieke dijken en dammen. Een recordaantal van bijna tachtig miljoen medemensen is dit jaar op de vlucht. Ruim de helft van hen is ontheemd in eigen land, dertig miljoen hebben een erkende vluchtelingenstatus, ruim vier miljoen zijn in afwachting van hun asielaanvraag. Veruit de grootste massa's vluchtelingen worden – geheel conform een populair politiek devies – 'opgevangen in de regio'. In Turkije (uit Syrië), Colombia (uit Venezuela), Pakistan (uit Afghanistan) en Uganda (uit Zuid-Sudan, Congo en Somalië). Op een strookje als Libanon wonen naar schatting 1,5 miljoen vluchtelingen naast 4,5 miljoen Libanezen – en dan gebeurt juist dáár een ramp van nucleaire omvang, waarna de regering aftrad.

EN IN NEDERLAND? TERWIJL al voor tientallen miljarden corona-steun is aangesleept – mooi dat het kan! – kruidenierde de regeringscoalitie over het redden van honderd vluchtelingen uit de drekkige slotgracht rond Paleis Europa, waar een rattenplaag baby's bedreigt. Want er komen verkiezingen aan, en om extreemrechts niet te laten groeien, houdt centrumrechts steeds extremer de boot af. Er is geen thema waarbij de links-rechts scheiding door de Kamer zó bikkelhard lijkt te zijn: D66 en CU krijgen geen greintje grootmoedigheid gefikt 'omdat we nu eenmaal een rechtse meerderheid hebben'. Let wel: dan worden dus niet alleen PVV, FVD, 50PLUS en VVD maar ook het CDA en de SGP tot het rechtse betonblok gerekend. Dat die twee christelijke partijen zich zo VVD-gelijkvormig nestelen in het vluchtelingen-nee-kamp, en dat de derde met enig misbaar toch braaf z'n regeercoorvee afmaakt – ook dat kleurde het aanzien van 2020 ongelofelijk somber.

SJIRK KUIJPER

advertenties

CHRISTELIJKE BEGRAFENIS-SONDERNEMING DE MEERWAARDE
Alleen begravenissen / geen crematie

Het verzorgingsgebied is Groningen, Friesland, Drenthe en op verzoek elders.
Belangrijk: Wij verzorgen de begrafenis ongeacht waar u verzekerd bent!
Maak vrijblijvend een afspraak voor o.a. het laatste wensenformulier
Nu regelen geeft rust!
www.de-meerwaarde.nl
uitvaart@de-meerwaarde.nl
Meiden bij overlijden 06-54248024 | 24h

Uw uitvaartbegeleider vanaf het overlijden van uw dierbare!
Douwe Jan Moesker

Helma Wortelboer Holding B.V. in liquidatie

Bovengenoemde rechtspersoon (KvK 30101704) is wegens het beëindigen van haar activiteiten ontbonden.

Rekening en verantwoording liggen tot twee maanden na deze publicatie ter inzage ten kantore van het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht en bij de vereffenaar.

De vereffenaar

nederlandsdagblad

CHRISTELIJK BETROKKEN

Ga naar nd.nl/abonnementen

Kabinet vraagt opnieuw: blijf allemaal thuis

► DEN HAAG
Nu de ziekenhuizen sneller dan verwacht volstromen met coronapatiënten, kijkt het kabinet met nog meer vrees naar de aankomende nieuwjaarsnacht. Woensdagavond waarschuwde premier Mark Rutte een laatste keer: blijf allemaal thuis.

Rutte greep het einde van het laatste kabinetsoverleg van 2020 aan om de ernst van de situatie nog maar eens te onderstrepen. ‘Prachtig dat we begin dit jaar applaudisseerden voor de zorg, maar als je écht wilt helpen, houd je je aan alle voorschriften en steek je geen vuurwerk af. Dat is een dringende oproep aan heel Nederland.’

Behalve het vuurwerk vreest het kabinet dat Nederlanders de jaarwisseling aangrijpen om voor één nacht te doen alsof het coronavirus niet bestaat, en te feesten met vrienden of familie. Ook justitieminister Ferdinand Grapperhaus hamerde woensdag daarom op het naleven van de coronaregels. Daardoor zal het dit jaar – hopelijk – wel een ‘sobere en saaie jaarwisseling’ worden. ‘Laten we dat inhalen met een groot feest als covid voorbij is’, aldus Grapperhaus. Zelf zei hij het nieuwe jaar in te luiden met een potje Scrabble met zijn vrouw.

bedden
Door de oplopende drukte in de ziekenhuizen – woensdag verzorgden zij in totaal 2700 coronapatiënten, van wie 700 op de intensive cares – worden beschikbare ziekenhuisbedden rap schaarser. Minister Tamara van Ark (Medische Zorg) kondigde na afloop van het kabinetsoverleg aan dat zij niet langer accepteert dat ziekenhuizen hun bedden mogelijk ‘uit behoedzaamheid’ achter de hand houden voor eigen noodgevallen, en niet beschikbaar stellen voor de landelijke pool.
‘Het ene bed hier, het andere bed daar en nog een bed daar, bij elkaar opgeteld kan dat wellicht net de ruimte zijn die we nodig hebben’, aldus Van Ark. Ruimte die ‘ervoor zorgt dat we

Premier Rutte: blijf thuis en steek geen vuurwerk af.

de komende tijd, totdat we de echte piek hebben, niet over het randje gaan’.

scholen
De ministers spraken ook over het basisonderwijs met minister Arie Slob, die niet bij het overleg was, maar inbelde. De Tweede Kamer riep premier Rutte onlangs op om te kijken of de basisscholen eerder open kunnen dan 18 januari, maar de oplopende besmettingscijfers lijken daar nu geen ruimte voor te bieden. Toch zal het kabinet in de dagen rond de jaarwisseling een beslissing moeten nemen. De huidige coronawet bepaalt dat het parlement een week de tijd heeft om over beleidswijzigingen te stemmen. Eerder kan het kabinet niet afschalen. Bijkomend probleem is de nieuwe ‘Britse variant’ van het coronavirus. Die lijkt zich makkelijker te verspreiden onder kinderen dan eerdere varianten. Bij een basisschool in het Zuid-Hollandse Bergschenhoek is een ‘serieus aantal’ besmettingen met de Britse variant aangetroffen, zei minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid). Een specifiek aantal noemde De Jonge niet. Eerder werd bekend dat op de basisschool vijf mensen met de nieuwe variant waren besmet. Dat het virus nu rondgaat op scholen, kan leiden tot een aanscherping van het testbeleid voor jonge kinderen, aldus De Jonge. <

Cursus omgaan met

...Arabische mensen lopen weleens aan tegen typisch Nederlandse eigenaardigheden.

...Voor hen maakt voorganger Walid Alasa'ad in het Arabisch zes video's. Daarin legt hij uit hoe je kunt omgaan met Nederlanders.

► AMERSFOORT
In een gesprek komen Nederlanders snel terzake. Ze zijn direct en ze houden van overzichtelijkheid en afspraken. Onverwacht langskomen wordt niet gewaardeerd. Te laat komen ook niet.
Dit klinkt misschien allemaal als een cliché, maar het is precies waar Arabischtalige asielzoekers en migranten tegenaan lopen. Voor hen heeft voorganger Walid Alasa'ad nu een reeks YouTube-video's gemaakt. Alasa'ad woont ruim vijf jaar in Nederland en is sinds drie jaar voorganger van ICF Oase in Amersfoort. Hij bespreekt in de Arabischtalige video's veel concrete situaties. Zoals dat Nederlanders niet snel aan een ander vragen of hij kinderen wil krijgen of hoeveel hij verdient, of dat je tijdens een vergadering niet zomaar een nieuw punt op de agenda kunt zetten.

Oase is een multiculturele kerk met diensten in Nederlands en Arabisch. Taal is een grote barrière voor mensen. ‘Door verschillen in taal en cultuur kunnen mensen minder voor elkaar betekenen’, vertelt Alasa'ad. Arabisch en Nederlands verschillen sterk en uitdrukkingen voelen anders aan. In de eerste video noemt hij als voorbeeld dat iemand met een Arabische achtergrond Nederlanders lekernijen voorzet. In het Arabisch is het gastvrij dan te zeggen: ‘je moet dit eten’. Nederlanders vinden dit juist dwingend.
Ook de cultuur kan in de weg zitten. Alasa'ad: ‘Als je in Nederland bij iemand op bezoek gaat, neem je wel eens een flesje wijn mee. Dat is normaal. Voor Arabieren niet, omdat zij vaak moslim zijn en geen wijn drinken.’
De video's zijn bedoeld voor iedereen die Arabischtalig is. Alasa'ad maakt ze met een team op het YouTubekanaal van evangelist Samer Younan. De reeks bestaat uit zes video's, die sinds 3 december elke donderdag verschijnen. ‘Ons doel is de Neder-

Walid Alasa'ad

lands- en Arabischspreekende mensen met elkaar verbinden en hen in relatie met Christus brengen’, vertelt Alasa'ad. ‘Samen met Christus verbonden zijn is het mooiste leven.’ Op oudejaarsdag gaat de vijfde video online, over gastvrijheid.

cadeautjes
‘Als je werkt bij een bedrijf en je bent op reis en wilt een cadeau kopen voor de directeur, zal dat meestal verkeerd begrepen worden’, legt Alasa'ad uit in de tweede video. In Arabische context is het een vriendelijk gebaar, maar in Nederland denken mensen sneller dat je met zo'n geschenk iets wilt bereiken.
Hij heeft een ander voorbeeld: ‘In Arabische landen is het heel gewoon als alle kinderen jaarlijks een cadeautje meenemen voor hun docent, betaald met hun eigen geld. Als je niets meeneemt, is dat raar. Ik heb in Ne-

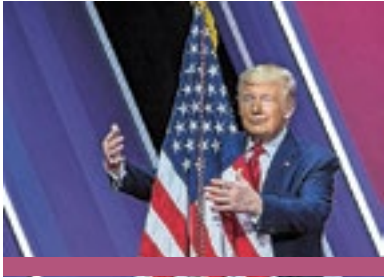
derland ook met mijn vrouw een keer een cadeau meegebracht voor de juf van onze dochter. De juf zei: dat hoeft niet, want ik krijg al salaris. Ze wilde het cadeau op school laten en niet meenemen naar huis.’
Zulke verschillen kunnen makkelijk leiden tot ongemakkelijke situaties. Alasa'ad: ‘Daarom heb je als Arabisch persoon naast een taalcoach ook een cultuurcoach nodig. Die leert je stap voor stap hoe alles in Nederland werkt.’
‘Ik mis de flexibiliteit’, laat Alasa'ad zich in een van de video's ontvallen. In Nederland kun je niet zomaar bij iemand aanbellen. Overal moet een afspraak voor gemaakt worden. Te laat komen is *not done*, terwijl dat in Arabische culturen anders is. ‘Niemand vindt het prettig om lang te wachten op iemand anders’, nuanceert Alasa'ad. ‘Maar Arabische mensen vinden het vaak minder erg dan

ndjaaroverzicht FEBRUARI 2020

■ **MUUR LANGS DE TURKSE GREN**
In Syrië woedt sinds 2011 een burgeroorlog. Uiteenlopende groepen bestrijden elkaar en het bewind van president al-Assad. Sinds 2019 probeert Assad met Russische steun de provincie Idlib in het noorden te heroveren op jihadistische, radicaalislamitische strijders. Hij gebruikt grof geweld en bestookt ook ziekenhuizen en medische posten.
Inwoners van Idlib proberen naar Turkije te ontkomen, maar stuiten op een gesloten grens. De Turken hebben een muur langs de grens gebouwd en schieten er met scherp. Vluchtelingen worden ondergebracht in geïmproviseerde tentenkampen langs de Turkse grens. Door kou en voedselgebrek is hun toestand erbarmelijk. Pakhuizen met voedsel en medicijnen zijn gebombardeerd.

Konvooien met hulpgoederen worden gehinderd door vluchtelingenstromen en vernielde wegen. Kleine kinderen sterven van de kou. In februari is de toestand inmiddels zo erg, dat Idlib de grootste humanitaire ramp in de Syrische burgeroorlog is. Het leven van meer dan achthonderdduizend mensen wordt bedreigd. De komst van het coronavirus maakt de toestand nog nijpender. De Verenigde Naties vragen om extra noodhulp ter waarde van 500 miljoen euro voor huisvesting, voedsel en gezondheidszorg. Veel donoren aarzelen, want ze zijn bang dat het geld en de goederen in handen vallen van jihadistische strijdgroeperingen. Die vechten door, omdat Idlib de laatste provincie is die nog niet in handen van Assad is.

■ **OOK IN FEBRUARI**
6 De afzettingsprocedure tegen de Amerikaanse president Trump eindigt met vrijspraak, doordat een meerderheid van de Senaat hem niet schuldig acht aan machtsmisbruik en tegenwerking van het onderzoek daarnaar.
8 In Parijs overlijdt een tachtigjarige Chinees aan SARS-CoV-2: het coronavirus. Hij is het eerste geregistreerde dodelijke slachtoffer buiten Azië.
19 In de Duitse stad Hanau pleegt een 43-jarige rechts-extremist een aanslag op twee waterpijpcafés. Er vallen negen doden. Thuisgekomen schiet de dader zijn moeder dood, waarna hij zichzelf het leven beneemt.
28 Om het coronavirus tegen te houden verbiedt Zwitserland evenementen met meer dan duizend aanwezigen.

Nederlanders

Nederlandse. Er is bijvoorbeeld begrip voor als je lang onderweg bent en ergens vijftien minuten te laat komt.’ De Nederlandse manier van doen kan ook voor Arabische mensen onwennig zijn. ‘Stel ik heb een vraag voor iemand, en diegene kan daar in een of twee minuten antwoord op geven, of iets voor me doen. Dan gebeurt het soms dat diegene toch zegt: sorry, dat kan nu niet.’ Zulke gewoontes zijn vanuit Arabische culturen lastig te begrijpen. Is er iets aan te doen? Nee, denkt Alasa’ad. ‘Het is zo. Ik zal me dan moeten aanpassen.’

warmte
Vaak gaat het in de video’s over de zakelijkheid en directheid van Nederlanders. In Arabische culturen is het normaal om uitgebreid naar iemands welzijn te informeren, ook bij

het aanspreken van onbekenden. In een Nederlandse winkel, daarentegen, kijkt de winkelier je vreemd aan als je informeert hoe het gaat met hem en zijn gezin. Onze zakelijkheid in het sociaal contact kan dan ‘koud’ aanvoelen. Er is echter ook een andere kant. Als er goed contact is, kunnen Nederlanders juist opener zijn, minder grenzen hebben dan Arabische mensen. ‘Deze week hadden we mensen op bezoek die we al anderhalf jaar niet hadden gezien’, vertelt Alasa’ad. ‘Ze kwamen om vier uur en gingen tien uur ’s avonds weg. Zes uur waren ze bij ons, dat was ongelooflijk mooi. We hebben over van alles gepraat.’ Zo hebben Nederlanders hun eigen hartelijkheid en warmte. Die ga je ook ervaren, zo laat Alasa’ad in zijn video’s zien, als je meer weet van elkaars cultuur. En als je van tevoren een afspraak maakt. <

EU

ANP nd.nl/buitenland

EU en China tekenen investeringsakkoord

► **BRUSSEL**
De Europese Unie en China hebben na zeven jaar onderhandelen een principeovereenkomst getekend over investeringen. Daardoor krijgen Europese bedrijven makkelijker toegang tot de Chinese markt en moet er een meer gelijk speelveld komen.

Naar verwachting zal het nog zeker een jaar duren voordat de overeenkomst van kracht wordt. Europese bedrijven krijgen meer toegang tot sectoren zoals elektrische auto’s, private zorg, vastgoed, telecomdiensten en andere bedrijfstakken in China. Bepaalde eisen van Peking waarbij

Europese bedrijven een samenwerkingsverband moeten aangaan met Chinese ondernemingen om toegang tot het land te krijgen worden opgeheven. Ook zijn afspraken gemaakt over klimaatverandering en rechten van werknemers. Voorzitter Ursula von der Leyen van de Europese Commissie zei dat de unie openstaat voor gelijkwaardige handel met China. Het Europees Parlement moet nog wel instemmen met het akkoord. Sommige Europarlementariërs hebben bezwaren geuit tegen de overeenkomst vanwege zorgen over mensenrechtenschendingen in China. <

+

KEES-JAN OSKAM nd.nl/geloof

‘Oproep ziekenhuis laat zien hoe ernstig het is’

► **PUTTEN**
Kerken reageren verdeeld op de oproep van het St Jansdal Ziekenhuis om over te schakelen op online-diensten. Waar het voor de ene kerk het genomen besluit alleen maar onderstreept, is het voor de andere aanleiding om af te schalen. ‘De oproep van het ziekenhuis geeft de ernst van de situatie weer.’

Al voordat de oproep van het ziekenhuis net voor de Kerst binnenkwam, besloot de hervormde gemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland in Putten over te gaan op online-diensten, zegt scriba Gerard Maaskant. ‘De burgemeester riep ons daartoe op. Dat was voor ons de aanleiding. Het schrijven van het ziekenhuis onderstreepte ons besluit.’ Maaskant vindt dat de kerk zijn verantwoordelijkheid moet nemen. ‘De situatie is zorgwekkend. Er zijn erg veel besmettingen in Putten, waaronder in de verpleeghuizen. De oproep van het ziekenhuis geeft des te meer de ernst van de situatie weer.’ In de dienst op eerste kerstdag besteedde dominee Wim Polinder aandacht aan het schrijven. ‘Hij benoemde hoezeer we het betreuren dat we niet kunnen samenkomen, maar de

ernst van de situatie brengt dat met zich mee.’ De hersteld-hervormde gemeente van Doornspijk heeft naar aanleiding van het schrijven van het St Jansdal Ziekenhuis het aantal bezoekers per dienst afgeschaald naar dertig. Dat is te lezen in een korte verklaring op de website. Het kerkbestuur wil niet op vragen reageren. Dominee Arie Schot van de gereformeerde gemeente in Nunspeet vindt de oproep van het ziekenhuis ‘onterecht’. ‘Uit onze gemeente ligt niemand in het St Jansdal Ziekenhuis. Als wij aanleiding geven tot dit schrijven, moeten we verantwoordelijkheid nemen en doen we dat ook. Maar kerken geven geen directe aanleiding tot besmettingen omdat ze de regels zo streng naleven. In mijn gemeente benutten wij maar 15 procent van de zitplaatsen. Een kerk met honderd zitplaatsen en dertig bezoekers heeft minder afgeschaald. Ik heb er moeite mee dat wij als zondebok worden aangewezen.’ In het maatschappelijke leven merkt Schot dat het virus rondgaat. ‘Het is een hele serieuze zaak, ik onderschat dat niet. De ernst van de ziekte zie ik wel degelijk in.’ <

NL

ANP nd.nl/nederland

Onderzoek bij politie na arrestatie in Dordrecht

► **ROTTERDAM**
De politie Rotterdam is een intern onderzoek begonnen naar aanleiding van beschuldigingen van discriminatie en mishandeling door een gezin dat begin december werd aangehouden.

‘De uitspraak die is gedaan past niet bij de politieorganisatie die we willen zijn en daar nemen we afstand van’, meldt de politie. Advocaat Justin Kötter van het gezin heeft aangifte van meerdere strafbare feiten gedaan. Op 5 december raakten agenten in Dordrecht verwikkeld in een vechtpartij met een gezin. Een 45-jarige man uit Dordrecht, zijn zoon (18) en een vrouw van 37 jaar werden aangehouden omdat ze drie agenten hadden belaagd. Een van de verdachten heeft twee weken in hechtenis gezeten. Zijn zaak komt 14 januari voor de rechter. ‘De politie kan nog niet inhoudelijk reageren op het incident vanwege het lopende onderzoek en de zitting.’ NRC Handelsblad schreef woensdag over de kwestie. Volgens de krant is op camerabeelden van het voorval te horen dat de agenten verschillende keren op de drie mensen schelden met racistische termen. Ook zou het gezin meerdere malen met pepperspray in het gezicht zijn gespoten en zouden ouders in het gezicht zijn geslagen. Een van de agenten zou anderhalve minuut zijn benen om de nek van de vader hebben geklemd. Eenmaal in het politiebusje zou een agent tegen de zoon hebben gezegd: ‘Je bent al van stront. Waarom ruik je dan ook nog naar stront?’ In het nieuwsbericht dat de politie begin december schreef over het voorval stond dat de agenten afkwamen op een melding over een blaffende hond aan de Beekmanstraat. ‘Bij de portiekdeur werden ze opgehouden door een dronken man. Toen ze hem wegstuurden, beledigde hij hen, waarna een van de agenten hem wilde aanhouden.’ De man werd vervolgens geholpen door de drie gezinsleden. ‘Er vielen rake klappen en trappen’, schreef de politie en meldde dat de 45-jarige man een agente probeerde te verstikken. De agenten hebben zelf aangifte gedaan van geweld. <

ndjaaroverzicht MAART 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ANP / SEM VAN DER WAL, MUSEUM40-45.COM, ANP / REMKO DE WAAL

■ **HET WORDT STIL OP STRAAT**
Corona zet Nederland massaal stil, luidt de kop op de voorpagina van het Nederlands Dagblad van vrijdag 13 maart. In de dagen, weken en maanden die komen gaan, is veel nieuws gewijd aan COVID-19, zoals de officiële naam van het coronavirus luidt. Een week eerder sprak minister-president Mark Rutte nog geruststellend over het virus. Extra maatregelen vond hij toen niet nodig. Maar op woensdag 11 maart waren er inmiddels meer dan vijfhonderd mensen positief getest op het coronavirus, een dag later ruim zeshonderd. De snelle verspreiding dwingt het kabinet tot drastische maatregelen. Werknemers moeten zo veel mogelijk thuis werken. Hogescholen en universiteiten leggen hun colleges stil; basisscholen en scholen voor

voortgezet onderwijs blijven open. Bijeenkomsten van meer dan honderd mensen zijn verboden. Toch verspreidt het virus zich verder, de medische zorg dreigt overbelast te raken. Daarom gaat Nederland vanaf maandag 23 maart nog verder op slot. In een veelbekeken persconferentie verbiedt Rutte alle bijeenkomsten tot 1 juni en roept hij de mensen op zo veel mogelijk thuis te blijven. Alle horeca, sportclubs en sauna’s gaan dicht. Mensen moeten minimaal anderhalve meter afstand van elkaar houden. Het kabinet spreekt van een ‘intelligente lockdown’. Het wordt stil op straat, files zijn er nauwelijks meer. RIVM-directeur Jaap van Dissel en Irma Sluis, de doventolk bij de persconferenties, worden bekende Nederlanders.

■ **OOK IN MAART**
6 Corona eist het eerste dodelijke slachtoffer in Nederland: een 86-jarige man uit de Hoeksche Waard.
9 Koning Willem-Alexander biedt excuses aan voor de ontsporing van Nederlands geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië.
3 In Amerikaanse staten zijn voorverkiezingen voor het presidentschap. Veel Democratische kiezers vinden Joe Biden een betere kandidaat dan Bernie Sanders of Elizabeth Warren.
19 Bruno Bruins, als minister voor Medische Zorg en Sport belast met het coronabeleid, neemt ontslag. De werkdruk is hem te hoog geworden.
27 De concentraties vervuillende stoffen in de lucht zijn door de coronamaatregelen met 20 tot 60 procent afgenomen, meldt het KNMI.

RICK MOELIKER nd.nl/geloof BEELD DIRK HOL

Abraham de Kruijf zoekt het goede

...Abraham de Kruijf adviseerde jarenlang grote bedrijven bij het optimaliseren van het werkproces. Hier stopte hij mee omdat dit tot allerlei ontslagen kon leiden.

...Nu zoekt hij naar waarden die door iedereen worden gedeeld. Waarden die we in een wereld na corona hard nodig zullen hebben, denkt De Kruijf.

► **ZOETERMEER**
Abraham de Kruijf (73) is blij met de encycliek die paus Franciscus een tijdje terug het daglicht deed zien. De inhoud van *Fratelli Tutti* sluit uitstekend aan bij een wereld zoals hij die graag zou zien: een wereld waarin het welzijn van de gemeenschap hoger wordt aangeslagen dan de rijkdom van het individu. De Kruijf adviseerde jarenlang overheden en grote bedrijven bij het optimaliseren van werkprocessen en ICT. Hij was interim-manager en leidde projecten. In de jaren tachtig van de vorige eeuw verdiende hij er goed geld mee, had een groot huis en een contant betaalde luxe auto voor de deur staan. Economisch gezien ging het crescendo, maar gelukkig werd hij er niet van. 'Door de adviezen die ik gaf, konden bedrijven efficiënter gaan werken. Dat ging deels richting ontslagen. Daar wilde ik over nadenken, en ben met mijn werk gestopt.' Een lastige keuze, want zijn inkomen viel hierdoor weg. Het huis ging in de verkoop, net als zijn auto. Na wat omzwervingen belandde De Kruijf in een Zoetermeerse flat, waar hij met zijn Colombiaanse vrouw tot op de dag van vandaag woont. 'Zij is heel gelovig. Ik heb veel steun aan haar.' Toen De Kruijf in 1989 met zijn advieswerk stopte, ging hij nadenken over hoe mensen met elkaar om zouden moeten gaan. 'In een zomervakantie schreef ik al eens over waarden die afdelingen, organisaties, landen en mensen verbinden. Ik begon vanuit mijn gevoel, in de vorm van mindmaps, met het werkwoord zijn. Daar zette ik niet-zijn tegenover, zo ontdekte ik de eerste waarde: respect hebben voor het bestaande (zie kader). In 1993 had ik de waarden op papier. Daarna kreeg ik weer een adviesopdracht en heb toen de werkprocessen van een sociale wet in Rotterdam en Nijmegen ingericht op

Abraham de Kruijf: 'Mensen denken bij een waarde vaak aan iets theoretisch, maar voor mij is het juist heel praktisch.'

basis van deze waarden. In 1994 heb ik een boek uitgegeven waarin ik de waarden beschrijf.'

Wat bedoelt u eigenlijk met een waarde?
'Ik ben geen wetenschapper, ik ben iemand die de dingen in de praktijk heeft geleerd. Mensen denken bij een waarde vaak aan iets theoretisch, maar voor mij is het juist heel praktisch. Een waarde is een ideaal, maar wel een ideaal dat is uit te voeren.

Het is dus niet zweverig. Misschien kan ik een waarde het beste omschrijven als de richting die we op moeten gaan in de omgang met elkaar.'

U bent christen, maar welke rol speelt het christendom nu precies in deze waarden?
'Ik denk dat ik waarden heb ontdekt die helpen richting te geven aan ons doen en laten als mensen. Ik word daarbij geïnspireerd door het chris-

tendom. Onvoorwaardelijke liefde en de bereidheid om te vergeven zijn voor mij erg belangrijk, hebben we nodig, en zijn niet zomaar makkelijk. Twee teksten uit de Bijbel zijn voor mij ook erg belangrijk. De eerste staat in Jeremia 31, waarin God zegt: 'Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en in hun hart schrijven.' Deze tekst ontdekte ik toen ik een jaar of vijftien was. Ik lees hierin dat God zelf ervoor zal zorgen dat we als mens zullen gaan begrijpen wat be-

langrijk is. Daarnaast zijn de eerste vijf verzen van het Johannes-evangelie voor mij erg belangrijk, waarin God zegt dat hij de Logos is. Ik vertaal dat als 'Levensprincipe', met een hoofdletter. Dat is dieper dan het individuele leven, hier zoek je naar wat de juiste principes zijn, om een leven te leiden, die goed zijn voor een mens. Dat geldt niet speciaal voor christenen. In 1988 schreef ik daar een gedicht over: ik zoek mezelf / in diepten / waar de innerlijke wet / ge-

ndjaaroverzicht APRIL 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD AFP / AHMAD AL-BASHA, ANP / ROBIN VAN LONKHUIJSEN

■ **MEER DAN CORONA**
De corona-epidemie beheerst het nieuws in 2020, en zeker in april, als het virus zich wereldwijd uitbreidt en dagelijks duizenden levens eist. Nieuws dat anders de voorpagina's zou hebben bepaald, wordt naar de marge geduwd. Over Jemen, bijvoorbeeld, wordt weinig meer vernomen. In het land, in het zuidwesten van het Arabische schiereiland, woedt sinds 2014 een burgeroorlog, die aan meer dan 112.000 mensen het leven heeft gekost. De strijd gaat vooral tussen de regering en de Houthi-rebellen. De regering is soennitisch, de Houthi's zijn sjiietisch, twee stromingen in de islam die elkaar vijandig gezind zijn. Het conflict wordt aangewakkerd door jarenlange achterstelling van de

Houthi's en door bemoeienis van Saudi-Arabië, dat de regering steunt, en Iran, dat de Houthi's steunt. Volgens de VN is Jemen de ergste humanitaire crisis ter wereld. De crisis wordt veroorzaakt door wegblokkades, waardoor humanitaire hulp niet op de plek van bestemming aankomt, en het bombarderen van bakkerijen en ziekenhuizen. Wegens geldgebrek moet het Wereldvoedselprogramma van de VN in april 2020 de hulp aan Jemen halveren. Voor de bevolking van het land, dat 28 miljoen inwoners telt, is dat een ramp. Na vijf jaar oorlog is de helft van alle ziekenhuizen en klinieken verwoest. Er is gebrek aan voedsel, medicijnen en kleren. Miljoenen mensen dreigen te verhongeren.

■ **OOK IN APRIL**
11 Door de coronacrisis vieren christenen het paasfeest thuis. Kerken blijven dicht om verspreiding van het virus tegen te gaan.
19 George Wortman, de 51-jarige eigenaar van een tandartsenpraktijk in Portapique, in de Canadese provincie Nova Scotia, vermoet zich als politieagent en schiet verspreid over de provincie 22 mensen dood, tot hijzelf door een agent wordt neergeschoten.
28 In de Verenigde Staten zijn meer dan een miljoen mensen met het coronavirus besmet. President Trump heeft het gevaar lange tijd gebagatelliseerd.
30 Het CDA gaat samenwerken met Forum voor Democratie in het nieuwe provinciebestuur van Noord-Brabant.

voor alle mensen

hammad Yunus en de laatste president van de voormalige Sovjet-Unie, Michail Gorbatsjov, tot een bijdrage te verleiden. Het boek verscheen destijds in het Nederlands, maar binnenkort verschijnt een Engelse versie. Deze bevat deels vertaalde hoofdstukken maar ook twintig nieuwe hoofdstukken. Hierin zijn nu ook bijdragen van jongeren uit verschillende delen van de wereld opgenomen. De waarden zijn nog altijd even actueel, merkt De Kruijf.

Hoe kunnen de waarden die u hebt ontworpen worden toegepast?
'Daar gaat een groot gedeelte van het boek over. Zo beschrijf ik hoe Anita Roddick, die het grote cosmeticabedrijf The Body Shop leidde, is gaan werken vanuit de waarde duurzaam ontwikkelen. Het is belangrijk dat organisaties zich waarden eigen maken en dat mede van onderop doen. Daarom ontwikkelde ik het werkwoord 'op-organisieren': mede van onderop en op basis van waarden organiseren. Hiervoor moeten mensen niet alleen begrijpen waar het over gaat. Dat is slechts de hoofdlijn. Het moet ook een zaak van het hart zijn, mensen moeten het willen. Ten slotte heb ik het over de buiklijn: ook als het eens tegenzit, volgens deze waarden handelen.

Ik heb me dus gericht op het helder maken van waarden. Naast waarden

'Het is belangrijk dat mensen bereid zijn tot verandering.'

schreven is / ik vind waarden / ik vind verbinding / ik vind de ander.'

jongeren

Het boek dat De Kruijf publiceerde over de waarden, *Ecocratie*, schreef hij niet alleen. Hij vroeg ruim veertig verschillende mensen een hoofdstuk te leveren als reactie op de waarden die hij ontwierp. Het zijn niet de minsten: naast verschillende hooggeplaatste figuren uit het bedrijfsleven wist hij Nobelprijswinnaar Mu-

hebben we uiteraard ook normen en wetten. Waarden gaan over hoe met elkaar om te gaan. Hiermee inspireer ik normen en wetten. Normen zijn in de samenleving ontwikkelde regels. Wetten zijn afgesproken regels waar wij ons aan te houden hebben.'

Hoe bent u eigenlijk gestemd over de toekomst? Verwacht u dat de wereld na corona serieus met nieuwe waarden aan de slag zal gaan?
'Ja. Ik denk bijvoorbeeld aan het feit dat er steeds vaker wordt gesproken

INTERACTIEWAARDEN

- **Menswaardig bestaan:** Geef ruimte aan en heb respect voor jezelf, de ander en ieder ander levend wezen. Gedraag jezelf als heer en dame voor de aarde.
- **Duurzaam ontwikkelen:** Maximaliseer en optimaliseer de betrokkenheid van alle mensen bij elke vorm van produceren en consumeren, en minimaliseer het verbruiken van niet-vernieuwbare energie en grondstoffen en van CO₂-uitstoot.
- **Verantwoordelijk handelen:** neem altijd de verantwoordelijkheid voor dat wat je doet en verlies daarbij nooit het geheel uit het oog. Vraag soms vergeving en neem iedere dag '1 procent extra verantwoordelijkheid'.
- **Luisterend leiden en samenwerken:** Luister als leider en samenwerker naar anderen, coördineer en stem af en hou alle ontwikkelingen die van belang zijn goed in het oog. Bescherm tegelijkertijd ieders privacy.

over een "Green transition", ook door de Europese Unie. "Duurzaam ontwikkelen" als een van vier waarden is echt nodig, want daarin wordt het sociale, het economische en de zorg voor het klimaat gecombineerd. Het is belangrijk dat mensen bereid zijn tot verandering. Die verandering begint vaak klein, maar ik weet zeker dat het verder kan groeien. Bedrijven en overheden besparen. Ik zou willen dat zij bij elke beslissing die ze maken kijken naar de vier waarden die ik heb ontdekt en daar ook naar handelen. Niet omdat het mijn waarden zijn, maar omdat ik denk dat ze goed zijn voor alle mensen. Ik heb mijn waarden ook al op verschillende plaatsen uitgelegd, tot aan het Europees Parlement en de Wereldbank toe. Daarnaast heb ik vele gesprekken gehad in Nederland. In mijn boek zie je ook hoe onze democratie nog verder kan groeien in het gebruiken van waarden. Ik denk bijvoorbeeld aan het model voor een meer-partijen-dialoog die ruimte kan maken voor verschillen én partijen kan verbinden. Iets wat vandaag de dag hard nodig is en niet zelden erg lastig: er is nog veel werk te doen.' <

KEES-JAN OSKAM nd.nl/gelooft BEELD JEROEN JUMELET

Deze reformatorische kerken zijn wel online

... Ondanks de oproep van minister Ferd Grapperhaus aan kerken om enkel onlinediensten te houden, houden veel reformatorische kerken toch diensten met bezoekers.

... Maar er zijn uitzonderingen. De gereformeerde gemeente van Bodegraven gaat volledig online. 'De sluiting van de scholen geeft voor ons de urgentie van de crisis aan.'

► BODEGRAVEN

De redenen voor de gereformeerde gemeente van Bodegraven om over te schakelen naar volledige onlinediensten, zijn 'niet zo vreselijk ingewikkeld', zegt scriba Ton van der Schans. 'Als kerkenraad volgen wij consequent de routekaart van het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, red.). Bij lockdown geeft die aan: geen kerkgangsters.' Met het besluit om helemaal online te gaan is Bodegraven een uitzondering binnen het kerkverband. Bij veel gemeenten is elke dienst alsnog een deel van de leden welkom. Soms is dat aantal beperkt tot dertig. Maar voornamelijk grotere gereformeerde gemeenten houden diensten met meer bezoekers. Zo komen in de Barneveldse Rehobothkerk elke dienst nog zo'n tweehonderd bezoekers. Naast de routekaart van het CIO heeft de kerkenraad van Bodegraven ook gekeken naar de scholen, zegt Van der Schans. 'We hebben een norm nodig om tot een besluit te komen. De sluiting van de scholen geeft voor ons aan hoe urgent de crisis is.'

spagaat

Een aantal gemeenteleden heeft in een enquête duidelijk gemaakt dat ze het kerkenraadsbesluit jammer vinden. 'Zij zien de beslissing als te fors', zegt Van der Schans. 'Maar als kerkenraad hebben we niet behaaglijk achterover geleund na het besluit. We ervaren elke zondag de pijn van een lege kerk.' Het liefst schaaft Van der Schans zo snel mogelijk weer op. 'Als er maar een halve mogelijkheid is, benutten we die helemaal.' De adviesorganen in de Gereformeerde Gemeenten hebben geen absoluut maximumaantal geadviseerd aan plaatselijke gemeenten. 'Zij zitten in een spagaat', zegt Van der Schans, 'want aan de ene kant hebben zij Bodegraven en aan de andere kant ge-

Ton van der Schans

meenten die diensten houden met drie- of vierhonderd bezoekers. Dus noemen ze geen aantallen. Wel is hun advies om zo veel mogelijk af te schalen.'

aanzien kerk

Ook de christelijk-gereformeerde kerk in Harderwijk is volledig online gegaan. Met dat besluit is de gemeente niet de enige binnen het kerkverband. De kerkenraad wil niemand in gevaar brengen, aldus scriba Henk Bokhorst. 'We dragen verantwoordelijkheid voor de samenleving en voor elkaar. Het was een moeilijke beslissing om te nemen, maar er zijn zo veel besmettingen, dat de grens is bereikt.' Het aanzien van de kerk in de buitenwereld speelde wel mee, zegt Bokhorst, 'maar dat was geen halszaak'. 'De overheid geeft adviezen niet voor niks. Zij hebben verstand van zaken. Als iedereen zijn gang gaat, krijgen we een anarchie. Daarnaast spreekt de Bijbel over ontzag hebben voor de overheid. Dat betekent dat we verantwoord meegaan in dringende adviezen die de overheid geeft.' De Harderwijkse christelijk-gereformeerden hebben na 14 december één zondag met dertig bezoekers per dienst gekerkt, maar zijn daarmee gestopt. 'In de week erna kwam de oproep van Grapperhaus en het CIO om online te gaan. Toen konden we niet anders meer. We hebben de gemeenteleden geïnformeerd per brief. Zij reageren begripvol.' Bokhorst vindt dat er twee kanten zitten aan de discussie over de positie van kerken. 'Kerken die met grotere aantallen samenkomen, nemen hun maatregelen. Maar vanwege de aandacht van de samenleving vind ik het onverstandig.' <

ndjaaroverzicht MEI 2020

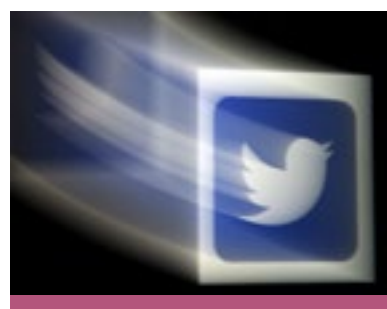
WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD EPA / JUSTIN LANE, ANP / MISCHA SCHOEMAKER, AFP

■ DE DOOD VAN GEORGE FLOYD

Op maandag 25 mei betaalt een zwarte man in een winkel in Minneapolis, in de Amerikaanse staat Minnesota, met vals geld. Korte tijd later ziet de politie iemand lopen die voldoet aan het signalement van de dader. De man wordt gearresteerd en acht minuten lang in een wurggreep gehouden. 'Ik kan niet ademen!', schreeuwt hij, maar de agent luistert niet. Als gevolg van wurging overlijdt de man. Het blijkt te gaan om de 46-jarige George Floyd. Zijn dood vormt de aanleiding tot felle protesten, eerst in Minneapolis, later in het hele land. De betogers verwijten de politie dat ze racistisch is en tegen zwarte mensen buitensporig veel geweld gebruikt. 'Ik kan niet ademen!', schreeuwen de betogers tegen de oproerpolitie, die ze

met stenen bekogelen. In veel steden onttaarden de demonstraties in plundering en brandstichting. De agent die George Floyd arresteerde, Derek Chauvin, en drie van zijn collega's krijgen ontslag. Chauvin wordt gearresteerd wegens doodslag, de drie anderen wegens medeplichtigheid aan doodslag. President Trump noemt de dood van Floyd triest en tragisch en belooft dat het recht zal zegevieren. Aangemoedigd door president Trump zetten verschillende Amerikaanse staten de Nationale Garde in tegen de betogers en de plunders. Een beweging die al jaren protesteert tegen politiegeweld tegen zwarte mensen, Black Lives Matter, krijgt bekendheid. Op 1 juni betogen in Amsterdam vijfduizend mensen tegen racisme.

■ OOK IN MEI

- In zijn toespraak tijdens Dodenherdenking op de Dam laat koning Willem-Alexander zich kritisch uit over de houding van de Nederlanders tijdens de Jodenvervolging in de oorlog, zijn overgrootmoeder Wilhelmina niet uitgezonderd.
- In 2019 verloren de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt 2014 leden en hielden er 112.593 over, het grootste verlies ooit.
- Gedwongen door de coronacrisis gaan middelbare scholieren gespreid naar school. Er worden geen centrale examens afgenomen voor vmbo, havo en vwo.
- Twitter plaatst voor het eerst een waarschuwing en een fact-check bij een tweet van de Amerikaanse president Trump.

Medewerker van hulporganisatie ZOA in Ethiopische provincie Tigray vermoord

► APELDOORN

Een Ethiopische medewerker van de Nederlandse hulporganisatie ZOA is om het leven gebracht tijdens recente onlusten in de provincie Tigray. De organisatie in Apeldoorn zegt geschokt te zijn door de moord.

'Met grote verslagenheid bevestigen we dat onze collega is vermoord terwijl hij aan het werk was in vluchtelingenkamp Hitsats in Tigray.' Dat

schrijft Edwin Visser, directeur programma's van ZOA, in een verklaring. 'Onze gedachten en gebeden gaan uit naar zijn familie en vrienden.' De lokale medewerker was 52 jaar en werkte al ruim tien jaar voor ZOA in Ethiopië. Hij laat een vrouw en zeven kinderen achter. De hulporganisatie zegt te benadrukken dat hulpverleners te allen tijde beschermd moeten worden en dat elke vorm van geweld tegen hen onacceptabel is.

ZOA biedt met ruim veertig medewerkers hulp in Tigray aan Eritrese vluchtelingen en kwetsbare jongeren. 'Sinds het uitbreken van het conflict begin november hebben de veiligheid, de communicatie-stop en de afsluiting van het gebied het werken vrijwel onmogelijk gemaakt', meldt de hulporganisatie, die zegt bezorgd te zijn over de gezondheid en veiligheid van de overige medewerkers en de rest van de bevolking. <

advertentie

**Online concert
'IN VERTROUWEN'**

📅 2 januari 2021 D.V.
🕒 20.00 uur
📍 Vanuit de Sint-Joriskerk te Amersfoort

Een muzikale avond met diverse instrumenten en zang. Tussen de muziekstukken door een toespraak door de top-5 kandidaten van de SGP.

Bekijk het hele programma:
► sgp.nl/onlineconcert

- Marco den Toom
Orgel
- Gerwin van der Plaats
Piano
- Willemijn de Munnik
Soliste
- Urker Mannenkwartet
Zang
- Erica Vogel
Dwarsfluit
- Evelyn Heuvelmans
Hobo
- Laura van der Stoep
Viool

► SGP.NL/ONLINECONCERT

ndjaaroeverzicht JUNI 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD AFP / ANTHI PAZIANOU, ANP / ROBIN UTRECHT, ANP / REMKO DE WAAL

■ 79,5 MILJOEN OP DE VLUCHT

Op 20 juni is het Wereldvluchtelingendag. Twee dagen eerder maakt de UNHCR, de Vluchtelingenorganisatie van de VN, in haar jaarlijkse Global Trend Rapport bekend dat er nog nooit zo veel vluchtelingen waren als nu: 79,5 miljoen mensen zijn op de vlucht. Dat is ongeveer 1 procent van de wereldbevolking. Het aantal vluchtelingen is in de afgelopen tien jaar bijna verdubbeld. Van de 79,5 miljoen vluchtelingen zijn 45,7 miljoen op de vlucht in eigen land; 33,8 miljoen zijn hun land ontvlucht. Bijna twee derde van de vluchtelingen komt uit Syrië, Venezuela, Afghanistan, Zuid-Sudan en Myanmar (Burma). Langdurige, schijnbaar onoplosbare conflicten in de Sahel, Congo, Jemen en Syrië zorgen even-

eens voor grote vluchtelingenstromen. Volgens de cijfers van de UNHCR zijn zestig miljoen vluchtelingen langdurig op de vlucht. De kans dat vluchtelingen naar hun land van herkomst terugkeren, neemt al jaren af. In de jaren negentig keerden nog anderhalf miljoen mensen terug, de laatste tien jaar is dat gedaald tot 385.000. Meer dan zestig miljoen vluchtelingen verblijven in landen of gebieden waar voedselschaarste en ondervoeding heersen, en waar de gevolgen van klimaat- en natuurrampen zich laten gelden. Een aanzienlijk deel van de tachtig miljoen vluchtelingen is nog kind: naar schatting zijn dat er tussen de 30 en 34 miljoen.

Pleidooi voor opheffing banvloek Maarten Luther

► KEULEN

Een groep Duitse theologen heeft de paus opgeroepen op 3 januari 2021 de banvloek tegen Maarten Luther op te heffen. Dan is het namelijk vijfhonderd jaar geleden dat de Duitse reformator door paus Leo X werd geëxcommuniceerd.

De oproep komt van de *Altenberger Ökumenischer Gesprächskreis*, een groep van dertig vooraanstaande protestantse en rooms-katholieke theologen. Zij vindt dat de 'mooie woorden' uit het jubileumjaar 2017 – toen de vijfhonderdste verjaardag van de Reformatie werd gevierd – nu ook in daden moeten worden omgezet. Het opheffen van de banvloek zou namelijk 'een wezenlijke stap in de officiële verzoening tussen de protestantse en katholieke kerk betekenen', vindt de groep. De voormalige augustijner monnik Maarten Luther (1483-1546) reageerde in 1520 niet op een pauselijke oproep zijn door Rome als 'ketters' beoordeelde leer te herroepen. Op 10 december 1520 verbrandde hij de op 15 juni 1520 door Leo X (1475-1521) verstuurde oproep tot ommekeer. De excommunicatie van 3 janu-

Paus Franciscus en de secretaris-generaal van de Lutherse Wereldfederatie, Martin Junge.

ari 1521 was een bevestiging van deze breuk. De theologengroep zegt zich te laten inspireren door wat op 7 december 1965 in Rome en Constantinopel gebeurde. In beide plaatsen werden toen tijdens het Tweede Vaticaans Concilie gelijktijdig de wederzijdse excommunicaties uit de elfde eeuw opgeheven, zonder dat echter de volledige kerkelijke eenheid werd hersteld. De lutherse kerken moeten zich volgens de groep tegelijkertijd distantiëren van de lutherse beschrijving van de paus als 'antichrist'. <

Steun voor vervolgte christenen in Afrika

► MOSKOU

De Russisch-Orthodoxe Kerk wil met andere godsdiensten opkomen 'voor de verdediging van vervolgte christenen in Afrika'. Volgens patriarch Kiril van Moskou wordt Afrika 'steeds meer het epicentrum van onderdrukking van christenen'.

Het voorstel om 'de lijdende broeders en zusters' met een 'interconfessionele alliantie' te steunen, komt van het hoofd van het departement externe betrekkingen van het patriarchaat, metropoliet Hilarion. De gezamenlijke initiatieven zouden moeten worden afgestemd met lokale kerken in Afrika. Tijdens een internationale online-conferentie sprak hij over 'een

historische opgave', zo meldt de stichting Pro Oriente. Volgens Hilarion heeft de onderdrukking in Afrika mogelijk als oorzaak dat het christendom precies daar het sterkst groeit. ISIS is weliswaar in het Midden-Oosten verslagen, zei de metropoliet die als 'tweede man' van het patriarchaat geldt, maar ISIS-terroristen hebben ondertussen in Afrika nieuwe uitvalsbases gesticht. Dit doen zij door samenwerking met terroristengroeperingen als Al-Shabaab en Boko Haram. Hij wees met name op de aanslagen in Nigeria, Mozambique, Congo, Kenia en Somalië, maar noemde ook de 'moeilijke situatie in Algerije en Ethiopië'. <

■ OOK IN JUNI

- 4 De slagingspercentages bij de scholen voor voortgezet onderwijs zijn dit jaar hoger dan normaal, vermoedelijk doordat er wegens corona geen centrale examens zijn afgenomen.
- 13 CU-leider Segers neemt afstand van het wetenschappelijk instituut van zijn partij, dat migratiestress bij de achterban heeft geconstateerd.
- 15 Wegens corona moeten mensen anderhalve meter afstand van elkaar houden. Een groeiend aantal mensen houdt zich daar niet aan, vooral in uitgaansgelegenheden. Zij worden beboet.
- 22 In de herziene historische canon van Nederland heeft Willem Drees geen venster meer. Hij is vervangen door Marga Klompé, de eerste vrouwelijke minister.

RUTH VAN DER KOLK nd.nl/buitenland BEELD EPA / ROMAN PILIPEY

‘Half miljoen inwoners Wuhan was besmet’

► WUHAN

Bijna 5 procent van de inwoners in de Chinese stad Wuhan is vermoedelijk besmet geraakt met het coronavirus, melden onderzoekers van het Chinese Centrum voor Ziektecontrole en Preventie. Dat zijn bijna tien keer zoveel besmettingen als officieel is geregistreerd in Wuhan.

In Wuhan wonen zo'n elf miljoen mensen. Dat betekent dat op basis van dit onderzoek, dat begin dit jaar is begonnen, het aantal besmette gevallen rond de vijfthonderdduizend zou liggen. Er zijn 34.000 monsters van inwoners in Wuhan en andere steden in de provincie Hubei afgenomen. Deze mensen zijn getest op de aanwezigheid van antistoffen tegen het

Een bezoeker van de tentoonstelling over de coronapandemie in Wuhan.

coronavirus. Duizenden inwoners buiten de provincie werden ook getest, om te vergelijken. Uit het onderzoek bleek dat bijna 5 procent van de elf miljoen inwoners van Wuhan antistoffen in het bloed heeft. Op 23 januari dit jaar ging Wuhan, de stad waar het coronavirus is uitge-

broken, 76 dagen lang in een harde lockdown, waarbij mensen niet naar buiten mochten. Daarna gingen ook andere steden op slot. Volgens de onderzoekers zou dat een goede zet zijn geweest om grootschalige verspreiding van het virus in het land te voorkomen. Het percentage van mensen

met dergelijke antistoffen in andere steden van Hubei zou veel lager liggen: bijna 0,5 procent.

Opvallend is dat de resultaten van het Chinese onderzoek naar buiten worden gebracht vlak voordat een onafhankelijk team van internationale deskundigen onder leiding van de Wereldgezondheidsorganisatie Wuhan zal bezoeken om de oorsprong van het virus te achterhalen.

Dat bezoek staat op de agenda voor volgende maand, na druk van onder meer Australië en de Verenigde Staten, en na maandenlange onderhandelingen met de Chinese regering die aarzelend tegenover het bezoek stond.

Volgens deskundigen wijst dit onderzoek op een aantal problemen. Tij-

dens het hoogtepunt van de uitbraak in Wuhan zouden er onvoldoende besmettingen zijn gerapporteerd, mede door de chaos op dat moment en door het niet officieel registreren van asymptomatische gevallen. Begin dit jaar kregen patiënten met koorts in ziekenhuizen in Wuhan te horen dat ze in thuisquarantaine moesten. Sommige besmettingen van familieleden en coronadoden werden toen niet geregistreerd.

In veel landen krijgen gezondheidsautoriteiten te maken met kritiek op onderrapportage. Vaak wordt er niet voldoende gerapporteerd door gebrek aan capaciteit en middelen. Eerder dit jaar werd China ervan beschuldigd niet transparant genoeg te zijn over zijn coronacijfers. <

EU

ANP nd.nl/buitenland BEELD AFP / HEATHCLIFF O'MALLEY

Vaccin Oxford/AstraZeneca in Groot-Brittannië goedgekeurd

► LONDEN

De Britse autoriteiten hebben groen licht gegeven voor het gebruik van het coronavaccin van Oxford en AstraZeneca. Het gaat om het tweede coronavaccin dat is goedgekeurd door toezichthouder MHRA. In het Verenigd Koninkrijk zijn al honderdduizenden mensen ingeënt met een middel van Pfizer en BioNTech.

Het coronavaccin van Oxford en AstraZeneca hoeft, in tegenstelling tot het Pfizer-vaccin, niet op extreem lage temperaturen te worden opgeslagen. Dat maakt grootschalige distributie van het middel een stuk eenvoudiger. Zo kan het middel laagdrempeliger worden gebruikt in bijvoorbeeld verpleeghuizen of huisartsenposten.

triomf

Een ander logistiek voordeel voor de Britten is volgens Sky News dat het middel ook wordt geproduceerd in het Verenigd Koninkrijk. Bovendien zou het coronavaccin goedkoper zijn dan vergelijkbare middelen. Een dosis

Boris Johnson (midden) noemde de goedkeuring van het vaccin een 'triomf voor de Britse wetenschap'.

kost volgens de nieuwszender ongeveer evenveel als 'een kop koffie'. De Britse premier Boris Johnson noemde de goedkeuring van het vaccin een 'triomf voor de Britse wetenschap'. Hij zei op Twitter dat 'we zo snel mogelijk, zo veel mogelijk mensen zullen vaccineren'. Zijn minister van Volksgezondheid Matt Hancock reageerde ook opgetogen en zei dat

op 4 januari wordt begonnen met de uitrol van het vaccin.

De EU heeft ook honderden miljoenen doses besteld van het vaccin van Oxford en AstraZeneca. Het middel moet nog wel worden goedgekeurd door het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA), dat eerder deze maand groen licht gaf voor het gebruik van het Pfizer-vaccin. <

RUTH VAN DER KOLK nd.nl/buitenland

‘Legalisering abortus in Argentinië is historisch’

► BUENOS AIRES

De Argentijnse senaat heeft na een twaalf uur durend debat de abortuswet aangenomen. Daarmee is Argentinië het grootste land in Latijns-Amerika dat abortus legaliseert.

Op basis van deze wet is abortus toegestaan tot de veertiende week van de zwangerschap. Voorheen was abortus alleen legaal als een vrouw was verkracht of door de zwangerschap te maken had met gezondheidsrisico's. Wie illegale abortus onderging was strafbaar en kon een maximale gevangenisstraf van vijftien jaar krijgen. Nu mogen vrouwen zelf een abortus aanvragen, zonder dat daaraan voorwaarden verbonden zijn.

Deze legalisering wordt door de pro-abortusbeweging in het overwegend katholieke land gezien als 'baanbrekend voor vrouwen in Latijns-Amerika'. Grote groepen activisten, pro- en tegen abortus, hadden zich de hele nacht verzameld bij het Congresgebouw, waar het marathondebat plaatsvond en met 38 stemmen voor, 29 stemmen tegen en één onthouding

werd afgerond. Het nieuws werd door het pro-abortuskamp, dat al jaren strijdt voor de legalisering van deze wet, onder luid gejuich ontvangen.

katholieke kerk

Het pro-abortuskamp kreeg de afgelopen maanden steun van de Argentijnse president Alberto Fernández, die sinds vorig jaar december aan de macht is. De Katholieke Kerk, zeer invloedrijk in Latijns-Amerika, verzette zich tegen de beweging en riep de senatoren op het wetsvoorstel af te wijzen. De Argentijnse paus Franciscus had enkele uren voordat het debat begon getweet dat 'elke verstoteling een kind van God is'.

Volgens de Argentijnse overheid belanden er jaarlijks tienduizenden Argentijnse vrouwen in het ziekenhuis vanwege complicaties na een illegale abortus. Sinds 1983 zouden meer dan drieduizend vrouwen zijn overleden aan dergelijke complicaties. Argentinië is het derde land in Latijns-Amerika waar abortus nu legaal is. Sinds 1995 is abortus legaal in Guyana. Sinds 2012 is abortus niet langer strafbaar in Uruguay. <

ndjaaroverzicht JULI 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD AFP, ANP / SEM VAN DER WAL, EPA / TOLGA BOZOGLU

■ CAMPAGNE TEGEN OEIGOEREN

Xinjiang is een provincie in het noordwesten van China. Vanouds bestaat de meerderheid van de bevolking uit Oeigoeren, een Turks volk dat overwegend de islam aanhangt. Na de inlijving in 1949 bij de communistische Volksrepubliek China kwamen er veel Han-Chinezen, uit het oosten van China, in Xinjiang wonen, daartoe aangespoord door de overheid. Spanningen tussen Oeigoeren en Han-Chinezen leidden geregeld tot geweldsuitbarstingen. Sinds enige jaren voert de Chinese overheid een campagne tegen de Oeigoeren. Naar schatting een miljoen Oeigoeren en andere moslims verblijven in interneringskampen om te worden 'heropgevoed' tot Chinese modelburgers. Critici spreken van hersenspoeling en marteling, en ver-

moeden genocide of volkerenmoord.

De Chinese overheid ziet een verband tussen grote gezinnen en vatbaarheid voor religieus extremisme. Daarom steunt ze programma's om Oeigoerse vrouwen 'vrijwillig' te laten steriliseren.

In de plattelandsgebieden rond Hotan en Kashgar in het zuiden van Xinjiang is respectievelijk 14 en 34 procent van de getrouwde vrouwen van vruchtbare leeftijd gesteriliseerd. Sinds het begin van de sterilisatiecampagne in 2015 is het geboortecijfer van de Oeigoeren sterk gedaald. In de twee plattelandsgebieden in het zuiden daalde het geboortecijfer met 60 procent. Wie zich laat steriliseren krijgt een beloning, wie weigert moet naar een heropvoedingskamp.

■ OOK IN JULI

2 Door het hacken van cryptofoon-aanbieder EncroChat heeft de politie vanaf april meegeluisterd met geheime chatberichten van duizenden zware criminelen. Ontvoeringen, martelingen en liquidaties zijn op die manier voorkomen.

10 De Turkse leider Erdogan ondertekent het decreet dat bepaalt dat de Hagia Sophia in Istanbul weer een moskee wordt.

13 Als gevolg van corona nemen honger en ondervoeding sterk toe, mogelijk met 132 miljoen mensen, waardoor het totaal aantal ruim 820 miljoen mensen bedragen zal.

15 Hugo de Jonge wint de strijd om het leiderschap van het CDA. Hij krijgt 50,7 procent van de stemmen, concurrent Pieter Omtzigt 49,3 procent.

EU

TEKST EN BEELD JANNEKE VOS nd.nl/buitenland

‘Betania kun je echt een wonder noemen’

...André Muit vertrok 25 jaar geleden voor een christelijke hulporganisatie naar Roemenië.

...Nu staat hij aan het hoofd van een grote organisatie die een begrip is geworden in het Oost-Europese land.

► **BACAU**
Geboren onder de rook van Rotterdam zat de zee hem in het bloed. ‘Iets met een boot’, zegt hij, dat leek hem als kind wel wat. Dat hij aan het roer zou komen te staan van een gezichts-bepalende organisatie voor sociale dienstverlening in Roemenië, had hij nooit verwacht. André Muit (49) is directeur van Asociația Betania met zeventig mensen in loondienst en minstens zoveel vrijwilligers. En Muit is wel degelijk de kapitein, al laat hij zich daar niet op voorstaan. Feit is dat voor honderden Roemeense kinderen en jongeren de van oorsprong Nederlandse organisatie de laatste reddingsboei is geweest. En dat al 25 jaar lang. Ter gelegenheid van het jubileumjaar is er een film gemaakt. Een korte geschiedenis van de stichting, afgewisseld met persoonlijke verhalen. Zoals van de moeder met de autistische zoon die vertelt dat ‘er iemand uit Nederland moest komen om voor het eerst in Roemenië iets voor deze kinderen te doen’. Of het levensverhaal van de nu volwassene Diana die met een waterhoofd werd geboren. Betania bekostigde de levensreddende operatie. Of Aura, het meisje dat op straat kwam te staan omdat ze te oud werd voor het kindertehuis. Betania hielp haar aan onderdak en steun om een opleiding te volgen. Ze is nu stewardess en geniet zichtbaar van haar leven. Zo moet het, vindt Muit. ‘Elk kind heeft recht op een toekomst, waar ook ter wereld.’

Ceausescu

De jonge André Muit zag eind jaren tachtig in het nieuws foto's voorbijkomen van de Roemeense kindertehuizen na de val van de communisti-

André Muit: ‘Ik kon me niet voorstellen dat het echt zo erg zou zijn.’

sche dictator Ceausescu. Toen er nog geen halfjaar later vanuit zijn kerk een hulpgoederentransport die kant op ging, ging hij mee. ‘Ik was nieuwsgierig. Die foto's leken me overdreven. Ik kon me niet voorstellen dat het echt zo erg zou zijn. We brachten hulpgoederen naar kindertehuizen in Suceava en in Bacau. Toen zag ik met eigen ogen dat die foto's niet overdreven waren en ook geen uitzondering vormden. Het was dramatisch. Een grote schok.’

‘De politiek heeft het alleen druk met banen verdelen onder partijgenoten.’

Vanuit de Stichting Hulpverlening door Christenen Roemenië kwam structureel hulp voor de stad en regio van Bacau op gang. Muit ging regelmatig mee als vrijwilliger. Maar er moest iemand op toezien dat het allemaal goed ging nadat de Nederlanders weer waren vertrokken. ‘Het geld was altijd op en de projecten waren niet af. Ze zochten een coördi-

nator voor drie jaar en vroegen of ik dat wilde zijn. Ik was op dat moment eerste monteur bij een Volvo-garage. Ik zat onder de motorkap, werkte in het onderdelenmagazijn en hielp op zaterdag ook nog wat met de verkoop. Naar Roemenië, dat leek mij wel wat. Ik heb toch iets met mensen en ik was altijd wel in voor iets nieuws. Mijn collega's zeiden: “daar heb je Muit weer met zijn rare ideeën”. En: “let maar op, die is over een week weer terug”. Maar dat gebeurde niet. ‘Het was in het tweede jaar dat ik besepte dat ik zelfs na drie jaar niet weg zou gaan. Dat kon gewoon niet. Ik had zoveel dramatische situaties gezien rond kinderen met een handicap, kinderen die soms zelfs nooit buiten kwamen. En de Roemeense overheid schoot in alles tekort. Vijftig jaar communisme heeft een zware wissel op de Roemenen getrokken. Betania zou net starten met de bouw van het allereerste dagverblijf voor kinderen met een lichamelijke handicap in de wijde omgeving en er was zo veel support van kerken, stichtingen en sponsors dat ik dacht: ik moet blijven. Ik moest voorkomen dat alles weer zou verdwijnen als ik me zou omdraaien.’ Maar Muit was niet alleen. Naast hem echtgenote Evelyne en de kleintjes Marit en Arno. ‘Mijn vrouw heeft mij altijd enorm gesteund in het

Bij Betania zijn zeventig mensen in loondienst en werken minstens zoveel vrijwilligers.

werk en nu nog. Maar er is toen wel even gemopperd, ja.’ In de jaren erna krijgt Bacau het eerste dagcentrum in Roemenië voor kinderen met een lichamelijke handicap, net als het eerste opvanghuis voor misbruikte en verwaarloosde kinderen. De stad krijgt daarnaast de Roemeense primeur van een Centrum voor Integratie van Jongeren uit kindertehuizen, er komen zeven medische posten in de regio en het eer-

ste centrum voor autistische kinderen wordt gebouwd. Verder ondersteunt de stichting honderden families en gezinnen. Waar de reguliere gezondheidszorg geen antwoord heeft op de vele hulpvragen en vaak verzandt in papierwerk en onwil, tonen de mensen van Betania zich professioneel en doortastend. ‘Dat gaf ook wel wrijving. Maatschappelijk werkers begrepen niet dat wij als vreemdelingen van alles

ndjaaroverzicht AUGUSTUS 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ANP / FADEL ITANI, EPA / RODRIGO JIMENEZ, ANP / PIROSKA VAN DE WOUW

■ **GROTE EXPLOESIE IN LIBANON**
In een pakhuis in de haven van de Libanese hoofdstad Beiroet ligt al meer dan zes jaar een voorraad ammoniumnitraat van 2750 ton. Dat wordt onder meer gebruikt voor de productie van kunstmest en is zeer explosief. Hoewel de autoriteiten meermalen zijn geattendeerd op het gevaar van een explosie, zijn er geen maatregelen genomen. Dat wrekt zich op 4 augustus. Waarschijnlijk als gevolg van een brand in of nabij het pakhuis komt het ammoniumnitraat tot ontploffing. De nabije omgeving wordt totaal verwoest, een groot deel van Beiroet raakt beschadigd. Op kilometers afstand van de rampplek zijn nog ramen en deuren weggeblazen. Minstens tweehonderd mensen vinden de dood, onder wie de echtgenote van de Nederland-

se ambassadeur. Naar schatting driehonderdduizend mensen raken dakloos. De verwoesting van de haven is een slag voor de import, waarvan Libanon in hoge mate afhankelijk is. Dat zo'n explosie juist in Libanon is gebeurd, wekt geen verbazing. Het land is slecht georganiseerd en er is veel corruptie. Officiële voorschriften worden weinig gehandhaafd en gemakkelijk genegeerd. Het land lijdt al jaren onder economische neergang, inflatie en werkloosheid. Bosbranden die slecht bestreden werden vanwege ondeugdelijke blushelikopters versterkten een breed protest en droegen bij aan de komst van een nieuwe regering, die evenwel de onvrede niet tot bedaren bracht. De explosie leidt tot nieuwe protesten en het aftreden van de regering.

■ **OOK IN AUGUSTUS**
3 De Spaanse ex-koning Juan Carlos verlaat Spanje wegens een corruptieschandaal. Hij vestigt zich in de Verenigde Arabische Emiraten.
9 De tweede en laatste ronde van de presidentsverkiezingen in Belarus zijn volgens de regering gewonnen door zittend president Aleksandr Loekasjenko. De oppositie zegt dat er is gefraudeerd.
14 Als gevolg van de coronacrisis is het bruto binnenlands product in het tweede kwartaal met 8,5 procent gedaald ten opzichte van het eerste kwartaal, meldt het CBS. De krimp is vooral te wijten aan de daling van de consumptie.
17 Na dertien dagen eindigt een hittegolf. De hoogste temperatuur in De Bilt was op 8 augustus: 34,8 °C.

kwamen doen zonder er iets voor terug te verwachten. Dat werd met argwaan bekeken.’ Asociația Betania is met recht een wonder, vindt Muijt. ‘Ik heb heel veel stichtingen die hier met dezelfde voortvarendheid begonnen, toch stuk zien gaan. Wij waren in de gezegende omstandigheid dat we op het juiste moment de juiste mensen tegenkwamen, niet één keer, maar voortdurend. Daardoor hebben we

heel veel kunnen doen.’ In het jaar 2004 wordt Betania uitgeroepen tot de eerste algemeen nut beogende organisatie in Roemenië. Inmiddels staat de kast in het kantoor van Muijt vol met onderscheidingen en certificaten. Maar hoe soepel het succesverhaal ook klinkt, eenvoudig was het niet. ‘Ik heb in de beginjaren met enige regelmaat gedacht: ik ga hier weg. Mensen die probeerden zelf beter te worden van het werk dat ze

deden. De vermoede corruptievoorstellen. Geen vinger uit willen steken zonder er iets voor terug te verwachten. De immense bureaucratie die er alleen maar op uit lijkt te zijn om het je moeilijk te maken. En dat is soms ook zo. Maar ik moet zeggen dat moeilijke situaties mij niet tot wanhoop drijven.’ Betania is nu een begrip in Roemenië. ‘Er is zeker 25 miljoen euro geïnvesteerd door Nederlandse en Roe-

STICHTINGEN
Asociația Betania is een humanitaire organisatie in Bacău (Roemenië). Betania is in 2010 opgedeeld in twee onafhankelijke stichtingen: één in Nederland en één in Roemenië. Nederlandse sponsors zorgen voor de financiering van de armoedebestrijding bij gezinnen, terwijl de Roemeense overheid hoofdzakelijk de fondsen verstrekt voor de centra. Bij Betania zijn zeventig medewerkers in vaste dienst en maken vierhonderd cliënten dagelijks gebruik van de voorzieningen. De gemiddelde jaaromzet is 950.000 euro.

meense sponsors. We zijn een partner van gewicht geworden. Ik kan nu dus ook eerder tegen instanties zeggen: los eerst de toestand in jullie eigen ziekenhuis maar op en kom daarna terug. Van ons wordt dat nu geaccepteerd.’ Betania Roemenië werkt uitsluitend met Roemeense professionals. Daarnaast zijn er nog zeventig overwegend Roemeense vrijwilligers. ‘Roemenië heeft een heel andere cultuur dan Nederland. Ik wil dat de hulp aan gezinnen via ons gaat. Als je hier woont en werkt ga je anders naar armoede kijken. Wij kennen de mensen en hun situaties. Je kunt snel onder de indruk zijn en dan spontaan voor een familie een koelkast kopen, maar wat als ze geen geld kunnen missen om de maandelijkse stroomrekening te betalen? Of zelfs geen elektriciteit hebben? Dat laatste komt zeker op het platteland nog heel veel voor.’

platteland

Het overwegend arme platteland van Roemenië is een punt van zorg. ‘Er zijn nog zo veel kinderen en jongeren die tussen wal en schip raken. Na 25 jaar is dat nog steeds zo. Kinderen hebben recht op zorg. Die zorg is te becijferen en het recht erop is bij wet geregeld. Maar hier is de praktijk dat

je afhankelijk bent van een burge-meester die over jou gaat beslissen op de dag dat hij misschien met het verkeerde been uit bed gestapt is. Op dit moment zitten er nog steeds 50.000 kinderen in staatshuizen. En dan zitten er nog 25.000 kinderen in kindertehuizen. Al zijn de biologische ouders bekend, die hebben geen middelen om voor hen te zorgen. Tel daarbij op dat een kind adopteren in Roemenië door de bureaucratie bijna onmogelijk is en je ziet de ernst van de situatie. De regering ziet dat niet.’ Muijt vindt het onvoorstelbaar dat de landelijke politiek er nog steeds niet in is geslaagd om een goed plattelandsbeleid te ontwikkelen, waarin banen gecreëerd worden zodat ouders geld kunnen verdienen voor hun gezinnen. ‘Ik heb de afgelopen vijftientig jaar alleen maar jongeren zien wegtrekken uit deze regio en ik heb er in al die jaren misschien twee terug zien komen. De Roemeense politiek heeft het alleen maar druk met banen verdelen onder partijgenoten, waardoor er na elke verkiezingsronde zowel landelijk als lokaal en regionaal weer totale amateurs op belangrijke posten zitten. Het is toch te gek dat je directeur van een ziekenhuis wordt op basis van je partijlidmaatschap in plaats van op basis van je studie en kunde?’ De komende jaren wil Muijt binnen Betania een meer bedrijfsmatige cultuur ontwikkelen. Het opzetten van agrarische projecten neemt daarin een belangrijke plaats in. De recente overname van een ooit door Nederlanders opgezette geitenboerderij in Noordoost-Roemenië is daar een voorbeeld van, net als het aanplanten van walnootboomgaarden. ‘Ik wil dat Betania zelfvoorzienend wordt, financieel onafhankelijk. Want nee, ik ga niet nog 25 jaar eraan vastplakken. Wat het wel wordt? Ik kan al slecht voorspellen hoe het leven morgen zal zijn en ben niet iemand die nadenkt over de vraag: waar zit ik over vijf jaar? Misschien op mijn boot, ja. Ik heb een boot, echt. Die ligt in Tulcea, bij de Zwarte Zee. Ik kom er zelf niet aan toe, maar ik verhuur hem vaak.’ <

ndjaaroverzicht SEPTEMBER 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD EPA, ANP / SEM VAN DER WAL, ANP / KOEN VAN WEEL

■ **WEERZIN TEGEN LOEKASJENKO**
Belarus wordt sinds 1994 geregeerd door president Aleksandr Loekasjenko. Vaak werd hij herkozen doordat er bij de verkiezingen op grote schaal was gefraudeerd en tegenkandidaten waren tegengewerkt. Ook bij de verkiezingen op 9 augustus is er fraude in het spel: niemand gelooft dat Loekasjenko werkelijk met 80 procent van de stemmen gekozen is en dat de kandidaat van de oppositie, Svetlana Tichanovskaja nog geen 10 procent heeft gekregen. Svetlana is in de plaats getreden van haar man, Sergej Tichanovski, een populaire blogger die niet aan de verkiezingen mag deelnemen en is gearresteerd. De weezin tegen de dictatoriale regeerstijl van Loekasjenko is inmiddels zo groot, dat tegenstanders van Loekasjenko massaal de straat op

gaan om zijn aftreden te eisen. De politie probeert met grof geweld de demonstraties uiteen te slaan. Opgepakte demonstranten worden in de gevangenis gemarteld. De oppositie laat zich er niet door afschrikken. Week in week uit eisen tienduizenden het aftreden van Loekasjenko en eerlijke verkiezingen. Daartoe aangespoord door Svetlana Tichanovskaja, die naar Litouwen is uitgeweken. Loekasjenko blijkt zeer honkvast en krijgt steun van de Russische president Putin. Hij laat zich op 23 september officieel beëdigden en begint dan aan zijn zesde ambtstermijn. Drie dagen later wordt Tichanovskaja symbolisch tot staatshoofd beëdigd door de oppositie. De protesten tegen Loekasjenko gaan door.

■ **OOK IN SEPTEMBER**
2 De Tweede Kamer uit zware kritiek op minister van Justitie Ferd Grapperhaus, omdat hij tijdens zijn huwelijksfeest de coronaregels die hij moet handhaven, heeft overtreden.
9 Brand verwoest vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos.
10 Het kabinet besluit honderd vluchtelingen uit kamp Moria op te nemen en honderd vluchtelingen van elders minder op te nemen: de Moria-deal.
20 In grote delen van de wereld is religie op haar retour, blijkt uit het World Values Survey, een langjarig en representatief sociologisch onderzoek. Afrika is een uitzondering.
23 Frank de Boer wordt de nieuwe trainer van het Nederlands elftal. Hij volgt Ronald Koeman op, die trainer van FC Barcelona is geworden.

Een kaarsje voor mijn oom die alleen is

Een klein gebaar
maakt een wereld
van verschil!

niet alleen

Maak ook een klein gebaar en ga naar:

nietalleen.nl | [#eenkleingebaar](https://twitter.com/eenkleingebaar)

NL

Autobrand Veen ondanks noodverordening

In de Brabantse plaats Veen is woensdag aan het einde van de middag toch weer een auto in vlammen opgegaan. Er waren verder geen mensen op straat op het moment van de brand, aldus een woordvoester van de politie. De brand was op de Witboomstraat, waar ook een aantal van de eerdere autobranden plaatshadden. Daar kwamen vorige week volgens Omroep Brabant veel mensen op af. Om 18.00 uur werden op dezelfde weg vier mannen van 22, 25, 40 en 51 aangehouden voor het overtreden van het samsenscholingsverbod dat in de plaats geldt. Volgens de woordvoester stonden zij daar pas nadat de brand al geblust was en heeft hun aanhouding niets met de brand te maken. <

Gebiedsverboden in Arnhemse Geitenkamp

Burgemeester Ahmed Marcouch van Arnhem heeft zes gebiedsverboden uitgedeeld voor de wijk Geitenkamp. Mensen die zo'n verbod hebben gekregen mogen zich tijdens de jaarwisseling niet in die wijk vertonen. Ook hebben veertien minder- en meerderjarige onruststokers een officiële waarschuwing gekregen. In de Arnhemse wijk Geitenkamp was het eind november avondenlang onrustig door ernstige vuurwerkoverlast. Uiteindelijk hebben politieagenten meer dan twintig relschoppers in de wijk opgepakt. <

Fors meer jongeren veroordeeld voor moord

Het aantal minderjarigen dat is veroordeeld voor moord, doodslag of een poging daartoe is de afgelopen vier jaar bijna verdubbeld. Dat heeft RTL Nieuws becijferd op basis van data van Nederlandse rechtbanken, het Centraal Bureau voor de Statistiek en de Raad voor de Kinderbescherming. Het aantal jongeren dat voor de rechter moest verschijnen voor zware misdrijven nam jarenlang af, maar nu is voor het eerst weer een stijging te zien. <

Oogziekenhuis verwacht rustige jaarwisseling

Oogarts Tjeerd de Faber van het Oogziekenhuis Rotterdam verwacht aanzienlijk minder oogslachtoffers te zien tijdens de jaarwisseling. 'Ik denk dat we maar 10 tot 20 procent van het aantal slachtoffers van vorig jaar zien', zegt hij. Waar andere jaren een dubbele bezetting is ingepland tijdens oud en nieuw, wordt dit jaar gewerkt met een standaard weekendbezetting in het ziekenhuis. <

BEELD ANP

‘Grootste alcoholpauze van Nederland’ begint

'De grootste alcoholpauze van Nederland' gaat vrijdag voor de zevende keer van start. Het is de bedoeling dat deelnemers aan IkPas, zoals de campagne heet, de hele maand januari geen alcoholhoudende drankjes drinken. De campagne wordt georganiseerd door de GGD'en en tien verslavingsinstellingen in Nederland. In het buitenland is dezelfde campagne bekend onder de naam Dry January. Voor veel mensen is het normaal om elke dag een of twee glazen alcohol te nemen. Door daar dertig dagen mee te stoppen worden die gewoontedrinkers zich ervan bewust wat het lichamelijk effect van dagelijks drinken is, zeggen de organisaties. <

‘Verhoogde interesse’ in boeken zomervakantie

Reisorganisaties en vakantieparken merken dat Nederlanders voorsorteren op de mei- en zomervakanties. Daarnaast proberen vakantieparken flexibel om te gaan met de reisvoorwaarden en wordt verwacht dat de boekingen zullen aantrekken als de faciliteiten van parken ook weer open mogen. Die zijn en waren tijdens lockdowns gesloten. Reisbrancheorganisatie ANVR merkt een 'verhoogde interesse' in de zomervakantie. <

Recordaantal van 89 partijnamen gemeld

De Kiesraad heeft een recordaantal van 89 partijnamen geregistreerd voor de Tweede Kamerverkiezingen van 17 maart. Deze week zijn nog 26 nieuwe partijnamen ingeschreven. Dat heeft de Kiesraad woensdag bekendgemaakt. Bij de laatste Tweede Kamerverkiezing in 2017 waren 81 partijnamen geregistreerd. <

NS past dienstregeling rond jaarwisseling aan

De NS past zoals gebruikelijk de dienstregeling rond de jaarwisseling aan. Zo vertrekken op donderdag 31 december vanaf 20.00 uur geen treinen meer, maar maken de treinen die voordien zijn vertrokken wel de rit naar hun eindbestemming af. De eerste treinen gaan op 1 januari om 01.00 uur weer rijden; dat zijn de nachttreinen tussen Rotterdam en Utrecht. Op nieuwjaarsdag rijden de treinen volgens de dienstregeling zoals die voor een zondag geldt. <

EU

Levenslang voor 92 Turken om staatsgreep

In Turkije hebben 92 personen een levenslange celstraf gekregen voor betrokkenheid bij de mislukte staatsgreep in 2016 tegen president Recep Tayyip Erdogan. Het proces was gericht op de incidenten op het hoofdkwartier van de landmacht in Ankara. Er zijn onder andere voormalig generaals veroordeeld. Officieel krijgen ze hun straf vanwege schending van de grondwet. <

Grote aardverschuiving treft Noorse gemeente

De autoriteiten in Noorwegen hebben ruim zevenhonderd mensen geëvacueerd vanwege een aardverschuiving in het zuiden van het land. Die trof een woonwijk in de plaats Ask, zo'n veertig kilometer ten noordoosten van hoofdstad Oslo. Zeker tien personen raakten gewond, van wie één ernstig, meldt de politie. Het is nog onduidelijk of ook mensen worden vermist. Van 21 personen die in het getroffen gebied wonen, weet de politie nog niet waar ze zijn, meldt de Noorse omroep NRK. Ze kunnen elders zijn, maar ook in het getroffen gebied. <

BEELD ANP

Heldenontvangst in Israël voor spion

Een oud-medewerker van de Amerikaanse marine die in de VS tientallen jaren vastzat vanwege spionage voor Israël, heeft daar een heldenontvangst gekregen. Jonathan Pollard en zijn echtgenote Esther vlogen met een privéliegtuig naar Israël, waar premier Benjamin Netanyahu ze verwelkomde. De affaire rond Pollard was tientallen jaren lang een pijnpunt in de relatie tussen Israël en de VS, twee bondgenoten. <

€

Halsema: horeca kan verkeerd terecht komen

Door de crisis lopen Amsterdamse horecazaken in nood het risico in verkeerde handen te vallen. Daarom zijn er in de hoofdstad speciale ondermijningsteams opgezet die gaan onderzoeken of nieuwe eigenaren wel bonafide zijn, heeft de Amsterdamse burgemeester Femke Halsema laten weten in gesprek met *Het Financieele Dagblad*. <

Schijnconstructies van omroepen onder loep

De Inspectie SZW doet op verzoek van vakbond FNV onderzoek naar schijnzelfstandigheid en het onderbetalen van medewerkers van regionale omroepen RTV Oost en Omroep Brabant. Ze wil weten of de omroepen en hr-dienstverlener Tentoo, waarmee de omroepen werken, zich aan de regels houden. Volgens de vakbond gebruiken de omroepen schijnconstructies om de cao te omzeilen en onder bijbehorende plichten zoals pensioen uit te komen. <

Cryptomunt bitcoin zet opmars voort

De digitale valuta bitcoin zet zijn recente opmars duidelijk voort. De munt werd woensdagmorgen verhandeld voor een recordwaarde van meer dan 28.000 dollar per stuk. Alleen al in december won bitcoin 47 procent aan waarde. Begin dit jaar was de cryptomunt zo'n 8000 dollar waard, wat tijdens de eerste coronagolf halveerde tot onder de 4000 dollar. <

ING: nieuwbouw van woningen loopt terug

De nieuwbouw van woningen loopt volgend jaar verder terug. Dat verwacht het Economisch Bureau van ING. De krimp komt onder meer door een beperkte vergunningverlening, oplopende werkloosheid en financiële onzekerheid bij consumenten door de coronacrisis. Dit jaar worden er circa 69.000 woningen opgeleverd. Dat zijn er al ongeveer 1500 minder dan in 2019. De daling zet in 2021 verder door naar 65.000 stuks. <

Coronacrisis zit groei app Tikkie niet in de weg

Het gebruik van de betaalapp Tikkie is het afgelopen jaar verder toegenomen, ondanks de coronacrisis. Volgens ABN Amro, de bank achter de populaire app, is er in totaal voor 3,4 miljard euro aan tikkies betaald. Dat is ongeveer 800 miljoen euro meer dan in 2019. Tikkie wordt normaal vooral gebruikt bij sociale activiteiten, maar Nederlanders hebben dit jaar ook andere invullingen gevonden, zoals de bezorgmaaltijd. <

ndjaaroverzicht OKTOBER 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD AFP, ANP / VINCENT JANNINK

■ **MASSAPROTEST IN PARIJS**
Samuel Paty is een 47-jarige leraar geschiedenis en maatschappelijke vorming aan het Collège du Bois d'Aulne, een middelbare school in Conflans-Sainte-Honorine, ten noordwesten van Parijs. In de vierde klas geeft hij een les over de vrijheid van meningsuiting. Zoals hij gewoon was toont hij twee cartoons van Mohammed uit de satirische krant *Charlie Hebdo*. Islamitische leerlingen die daar moeite mee hebben, mogen de klas verlaten of wegstijgen. Een vader van een leerling van Paty plaatst vervolgens een filmpje op internet, waarin hij Paty een 'misdadiger' noemt. Het filmpje wordt vele malen bekeken en inspireert een geradicaliseerde moslim, Abdouallakh Anzorov, tot actie: op 16 oktober onthoofd hij Paty. Een geestverwant

van Anzorov plaatst een afbeelding van het hoofd van Paty op Twitter, gericht aan de Franse president Macron. 'Ik heb een van je hellehonden geëxecuteerd die Mohammed durfde te kleineren', luidt het begeleidende bericht. Anzorov wordt door de politie doodgeschoten als hij met geweld zijn arrestatie wil voorkomen. De moord op Paty brengt schrik en verontwaardiging teweeg. Volgens president Macron is de moord een 'aanval op de waarden van de Franse Republiek, op de waarden van de Verlichting en de mogelijkheid van onze kinderen, waar zij ook vandaan komen, vrije burgers te maken'. Op zondag 18 oktober protesteren tienduizenden mensen in Parijs voor de vrijheid van meningsuiting en tegen religieus geïnspireerde terreur.

■ **OOK IN OKTOBER**
2 De Amerikaanse president Trump heeft corona en wordt daarom opgenomen in het ziekenhuis.
10 Armenië en Azerbeidzjan komen een wapenstilstand overeen na wekenlange gevechten om de Armeense enclave Nagorno-Karabach.
13 Omdat het aantal coronabesmettingen onverminderd hoog blijft, meer dan zesduizend per dag, kondigt het kabinet een gedeeltelijke lockdown aan. De horeca sluit.
14 Er ontstaat breed maatschappelijk onbegrip voor het feit dat kerken zich niet hoeven te houden aan de regel dat er maximaal dertig mensen in een binnenruimte aanwezig mogen zijn. Die vrijheid vloeit voort uit artikel 6 van de Grondwet.

PAUL LIEVERSE • arts en docent nd.nl/opinie

Ik ben voor een fooi voor de pakketbezorger

3 ARGUMENTEN

1. De gedwongen winkelsluiting maakt ons allen meer afhankelijk van bestellingen die per post bezorgd worden door PostNL, DHL, DPD en de bezorgers van online-shops zelf. De extra drukte die dat voor bezorgers oplevert, verdient respect.
2. Bezorging aan huis levert ons gemak op en bespaart ons daarnaast menig winkelbezoek, en daarmee naast reistijd ook reisgeld en parkeergeld. Daar mag wel een fooi per pakket tegenover staan.
3. De zorgvuldigheid waarmee de bezorging gebeurt, plus het zich keurig houden aan de coronamaatregelen die extra moeite kosten, zijn ronduit voorbeeldig. Waardering voor die inzet mag getoond worden – door een bescheiden fooi en een vriendelijk woord.

Ook ergens voor? Mail uw standpunt met 3 argumenten naar opinie@nd.nl

INGEZONDEN JOANNE KERVEL, APELDOORN nd.nl/opinie

Jezus ontmoeten op yoga-mat?

‘Een ontmoeting met Jezus op de yogamat’ (ND 29 december). Mijn eerste gedachte, nadat ik het artikel had gelezen, was: Je hoeft je niet in allerlei bochten te wringen om Jezus te ontmoeten. Yoga is voor mij de ingang geweest om me jarenlang van de ene in de andere cursus op occult gebied te begeven. Toen ik 25 jaar geleden tot geloof kwam, ontdekte ik dat je een persoonlijke relatie met de Here Jezus mocht aangaan en dat heeft mij gebracht waar ik naar zocht. Dat geeft mij nog steeds die innerlijke vrede, die niet door yoga-oefeningen tot stand wordt gebracht, maar door de Heilige Geest van God.

Wat mij verbaast is, dat iemand die al christen is, yoga erbij nodig lijkt te hebben om een ontmoeting met Jezus te hebben. Terwijl yoga occulte wortels heeft. Je kunt er dan wel iets anders van gaan maken, maar klopt dat ook? Mijn ervaring is dat je Jezus op allerlei manieren kunt ontmoeten: in gesprek op de fiets, achter de strijklank of in de natuur, door het bewonderen van zijn schepping. Gebed, aanbidding, lofprijzing, dankzegging, dans en muziek, het lezen van de Bijbel, de Heilige Geest uitnodigen; het is door God gegeven om met Jezus in contact te komen. Is dit niet voldoende? <

INGEZONDEN KOSSE JONKER, STEENWIJK nd.nl/opinie

Paus noemde de Oeigoeren niet

Fijn dat de paus in zijn kerstboodschap naast de coronaepidemie ook vele andere noden in onze wereld noemde. In dat concreet benoemen liet hij zich kennen als een echte zielherder, een bewogen kerkleider. Toen hij de pijn bij veel bevolkingsgroepen noemde (Jezidi's, Syriërs, Libanezen enz.), viel het me op dat hij een bepaalde bevolkingsgroep niet noemde. Hij noemde niet de Oeigoeren. Was dat omdat China zich kortgeleden nog zo vreselijk boos had gemaakt over zijn uitspraak dat deze

bevolkingsgroep een ‘vervolgde minderheid’ is? En/of liet de paus het na om de dialoog met Peking over binnenkerkelijke aangelegenheden niet verder te verstoren? Ook noemde de paus niet het (machteloze) verzet van de bevolking van Wit-Rusland tegen haar onderdrukkende leiders. Was dat omdat het Vaticaan er nog maar kortgeleden in geslaagd was om president Loekasjenko te bewegen om de aartsbisschop van Minsk te laten terugkeren uit zijn Poolse ballingschap? <

INGEZONDEN WILLEM VISSER 'T HOOFT, HOUTEN nd.nl/opinie

Genderdysforie

Ik ben blij dat het ND het artikel over genderdysforie heeft geplaatst (29 december). De misstanden in Zweden zijn een waarschuwing voor wat ons te wachten staat nu transgenderisme overal zo'n exponentiële groei doormaakt. Het gaat om 'big busi-

ness', waar de farma-industrie enorm van profiteert. Kritiek wordt door de lgbt-lobby niet geaccepteerd. Helaas doen ook media dikwijls mee om transgenderisme als levensstijlkeuze te normaliseren en kritische geluiden zijn daarom meer dan welkom. <

GERRIT JAN SCHUTTE • emeritus hoogleraar Geschiedenis van het Nederlandse Protestantisme VU Amsterdam nd.nl/opinie

KERK 2020: NIET LEUK,

... Dat er ook in 2020 kerkelijk van alles veranderde, hoeft niet te verbazen. Het verhaal van mijn moeder kan daarbij voor inzicht zorgen. Mensen vielen haar tegen, maar ze rebelleerde niet tegen de traditionele kerkelijke structuren op zich.

Zo'n goede kwarteeuw geleden vertelde mijn moeder dat zij van een piepjonge ouderling huisbezoek had gekregen. Het betrof een aardige jongeman. In hem viel te prijzen dat hij ondanks vrouw en werk tijd nam voor de kerk. Hij had het bezoek voorbereid en nagegaan naar wie hij ging (een weduwe, tachtig jaar oud). Na de koffie en kennismaking bracht hij het gesprek op de geestelijke gezondheid, met de opmerking – waren er wat flarden nieuwe vroomheid bij hem langsgekomen? – wat heerlijk dat u met die hoge leeftijd niet meer zondigt! Terwijl ma haar verbazing onderdrukte, zei ze ontwapenend: 'Maar de oude Eva leeft nog in mij, hoor, en de Slang mijdt het bejaardenhuis niet!'

Alblasserwaard
Ik weet niet hoe het gesprek precies verderging, maar ze vertelde hem dat zij geloofde in God de Schepper en wist van de zondeval en Jezus' zondood, de grond van haar geloof in haar redding, en daarom wat de doop- en avondmaalsformulieren simpel verwoordden: in nieuwe gehoorzaamheid proberen te leven en iedere dag de oude Eva te kruisigen. Misschien heeft ze dat gekleed in iets van haar levensgeschiedenis. Geboren en opgegroeid in de Alblasserwaard in een familie waar de uitverkiezing traditioneel een zwaar stempel op de zielen zette. Maar ze was ook bekend met een prediking met een ruim aanbod van het evangelie van genade. Hoe zij op catechisatie en jeugdvereniging de bevrijdende boodschap van doopbelofte en het verbond had leren kennen. Daarop leef ik nu, was haar conclusie: God is liefde, Jezus redt mij zondig mens, ik probeer te leven met die rijkdom en vrijheid.

hoempapa
Waarom vertel ik dit? Er wordt veel geklaagd tegenwoordig, want alles verandert in de kerk: de mensen, inclusief ouderlingen, weten niets meer, preken zijn praatjes, er worden hallelujah-liedjes gezongen op hoempapa-muziek, de middagdienst is weg en er staan vrouwen in het ambt. Vanuit een andere hoek zei de christelijk-gereformeerde dominee Wim de Bruin eerder dit jaar, (ND, 29 augustus) te vrezen dat hij over twintig jaar geen klassieke gereformeerde kerk meer zal kunnen vinden waar gedegen bijbeluitleg wordt gegeven en psalmen onder orgelbegeleiding worden gezongen, maar alleen of hip-evangelische of erg behoudende kerken. Hij had er nog aan kunnen toevoegen de forse kerkverlating van mensen die moe zijn van alle kerkgedoe (de mensen, de sfeer, oude taal, wetenschappelijk achterhaalde opvattingen), maar zeggen wel te geloven, of iets te geloven, of helemaal niets meer.

veranderingen
Evenals haar hele generatie heeft mijn moeder flink wat moeten beleven: veranderingen in theologie en beleving, gedoe in de kerk tot aan kerkscheuringen toe, gedoe over bij-

belvertalingen, psalmberijmingen, zang op hele noten of ritmisch, debat over vrouwenstemrecht (hetzelfde als nu over vrouw en ambt). Vele dierbare kerkgenoten haakten af. Dat alles in een gigantisch veranderende wereld, de Grote Depressie van de jaren 30, de Tweede Wereldoorlog, de Koude Oorlog, technische revolutie, mobiliteit van kruiwagen tot straaljagers, de welvaartsstaat. Zij weerstond kerkenraden en synode, was verbolgen dat snotjongens ouderling werden terwijl er zeer capabele vrouwen waren, en verborg voor haar kinderen slechts met moeite haar zuchten over menige preek. Mensen vielen haar tegen, maar zij rebelleerde niet tegen de traditionele kerkelijke structuren op zich. Die zijn nodig om soms de gekkigheden van merkwaardige en bevlogen hobbyisten te remmen en houden bovendien de band met de voorgelachten open, die kerk van alle plaatsen en tijden. Dus was zij dankbaar voor een ouderling die pastoraal actief was. En

Hij zei: Wat heerlijk dat u met die hoge leeftijd niet meer zondigt!

probeerde hem erop te wijzen dat een belijdend lid wel moet weten wat de kerk gelooft: geloven doe je met hart en gevoel, maar ook met je hoofd, en dat met alle (ook intellectuele) krachten en wil. Ze was op haar elfde aan het werk gezet, maar ze las de Statenbijbel (en verwelkomde de 1951-vertaling dankbaar), begreep de Drie Formulieren, kende de Catechismus – allemaal teksten die tegenwoordig zelfs in hedendaagse taal te moeilijk worden gevonden voor mensen met een vwo-diploma. Ze kende heel wat Psalmen uit 1773 uit het hoofd en zong ze ook (ietwat vals, dat wel). Als ze nu nog zou leven, zou ze niets hebben begrepen van beweringen dat die psalmen te moeilijk zijn, al die ingewikkelde Engelse liedjes uit swingende hitparades – die zijn pas moeilijk. Hoewel zij stamde uit de 'afgescheiden traditie' met de omschrijving van de gezangen als 'sirenische minneliederen', liet ze op zondagavond bij het harmonium Johannes de Heer zingen en verwoordde haar geestelijk testament met een gedicht van Alice Nahon – 't Is goed in het hart te kijken ...

gedragingen
Kerk en geloof waren nooit zonder problemen. Een gereformeerde kerk moet zich elke dag weer reformeren. De kerkgeschiedenis is misschien niet leuk, maar wel leerzaam. Ze leert bijvoorbeeld dat in de vroege kerk sinds Paulus vrouwen onderwijs en leiding gaven, en dat Luther en Calvijn geen bijzondere ambten kenden, wel diaconessen en predikers, en waar onze kerkelijke opvattingen, gedragingen en regeltjes vandaan komen. Waar een klassieke gereformeerde kerk bijvoorbeeld verandert, maar niet ophoudt gereformeerd te zijn. Kennis van toen leert hoofdzaken van franje onderscheiden, blijvende van passerende waarheden. Dat het heil niet afhangt van zingen

van de beamer of uit een handvol boekjes, van Datheen of 1773 of Liedboek, De Nieuwe Psalmberijming, Psalmen voor Nu, Opwekking. Of van voorlezen uit een hedendaagse bij-

LD STICHTING ALDE FRYSKE TSJERKEN

MAAR WEL LEERZAAM

Frits Jansen (1926–2002) uit Cornjum had een bijzondere hobby: hij bouwde tientallen kerkmodellen van lucifers.

belvertaling in plaats van die van 1637 of 1951, of dat een ander dan de dominee leest. Of als de dominee niet op de kansel, maar achter een gammal kathedertje staat, vrije stof behandelt dan wel de Heidelberger. Dat een onderwijzende preek en een gevoelige oproep om ruimte te geven aan de Geest, zijn gaven in je leven kunnen brengen. Dat de kerk nog

steeds gereformeerd is zonder mid-dagdienst en terwijl wel alle ambten openstaan voor vrouwen.

hervorming
De klassieke gereformeerde kerk heet gereformeerd omdat de kerk in de zestiende eeuw een fundamentele hervorming nodig had: zij moest terug naar *sola fide* (alleen geloof), *sola gratia* (alleen genade), *sola Scriptura* (alleen de Schrift) en zonder de eeuwenoude beknellende Romeinse hiërarchische machtsstructuur en liturgie. In het lichaam van Christus geldt alleen God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde ... Jezus Christus, zijn enige geboren Zoon, onze Heer [Koning] ... En de Heilige Geest. De gereformeerde kerk verkondigt overigens niet alleen heil voor het eigen groepje gelovigen, de bekeerde volgelingen van Jezus: het heil raakt de hele wereld en samenleving, er is onkruid te wieden in eigen leven maar ook in de akker van de wereld.

Ook zonder middagdienst is een kerk nog steeds gereformeerd.

De erkenning dat de gelovige niet vrij van zonde is heeft de gereformeerde kerk een democratische structuur gegeven (gemeente kiest kerkenraad) en een collegiaal bestuur (alle leden van de kerkenraad zijn gelijk). En onafhankelijke kerkplanters en gemeenten staan niet binnen deze veiligheidsregel. De structuur van de gereformeerde liturgie is sober: de gemeente (!) zingt, de Bijbel wordt voorgelezen, en uitgelegd door gekwalificeerden, door de kerkenraad aangewezen, de armen worden verzorgd, de jeugd onderwezen. De structuur is niet de aankleding, die kan variëren en deed dat ook.

de kerk een bouwmodel
De beproefde structuur van de klassieke gereformeerde kerk beoogt dus een vrijhaven te zijn tegen hiërarchie en eenmanszaken. Ze is een bouwmodel, een bestek, maar niet van graniet. De kerk is wereldwijd en omvat de gelovigen van toen, van nu en van morgen. De eeuwen veranderen en wij met hen, ook oude kerkelijke opvattingen en gebruiken verdienen soms reformatie. Voor een kerk is echter de band met elders en met de geschiedenis niet onbelangrijk. Dat vraagt traditionalisme noch radicalisme, maar inspanning en geeft ook verrijking. Zing psalmen en liederen, adviseerde Paulus – hij zei niet Psalmen in de kerk en de liederen zijn voor thuis. Hij zei ook niet: met orgelbegeleiding. Is daarmee alles gezegd? Elke voetbalclub wordt herkend aan de eigen kleur, traditie en liturgie, elke familie door eigen aardigheden. Gereformeerde kerken werden en worden overal herkend aan eigen stijl en woord. Samenvattend (ik weet twee volslagen ongelijke eenheden in één zin te zetten): God is onze Vader, de kerk onze Moeder – Eer uw Vader, heb wat geduld met uw Moeder. <

COLUMN

Ingeborg Dijkstra is afgestudeerd in de zoötechniek, specialisatie veevoeding. Ze schrijft op deze plek een gastcolumn

INGEBORG DIJKSTRA nd.nl/columns BEELD ND

WAGENINGEN

Wageningen. In 2021 is het dertig jaar geleden dat ik er ging studeren aan de toenmalige Landbouwwuniversiteit. Ik voelde me er direct thuis. Niet het minst vanwege het groene imago. Wageningen was en is rijk aan idealisten, biologische pluktuinen en duurzame winkeltjes. Ik omarmde de biologische landbouw. Geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen, het stimuleren van natuurlijk gedrag bij dieren: dat móést wel goed zijn. Waarom zagen niet alle christenen dit in? De wetenschap leerde mij de waarde van wetenschappelijke bewijzen en ontkrachtte zo een aantal mythes.

zes mythes

1. Biologische zuivel gezonder? Biologisch gehouden koeien eten meer weidegras dan koeien die voornamelijk in de stal verblijven. Daardoor bevat biologische zuivel meer omega-3-vetzuren, wat goed is voor hart en bloedvaten. Maar zuivel van niet-biologisch gehouden koeien die weidegras eten, bevat ook meer omega-3-vetzuren.
2. Veganistisch eten gezonder? Het kan zeker geen kwaad voor de gemiddelde westerling om minder dierlijke producten te consumeren. Maar plantaardig voedsel kan ons lichaam minder goed verteren dan dierlijk voedsel. Dat betekent enerzijds dat je er meer van moet eten om aan je benodigde voedingsstoffen te komen en anderzijds dat er meer afval (=uitwerpselen) ontstaat. Daarnaast zitten bepaalde vitaminen en mineralen wel in plantaardige producten, maar vaak in een slecht opneembare vorm.
3. Mensen lijden honger voor het lekkere vlees dat wij per se willen eten? Daarin zit de veronderstelling dat alle vleesvee met graan wordt gevoerd. Als dat zo zou zijn, zou er een groot tekort aan graan zijn. Dat is er niet. Er is juist een overschot. Daarom zijn er gebieden in Noord-Amerika waar varkens en rundvee met graan worden gevoerd. Maar voor het overgrote deel eet vleesvee wat ongeschikt is voor menselijke consumptie – bijvoorbeeld bierbostel, gras, sojahullen en palmpitschilfers.
4. Mensen lijden honger terwijl er een graanoverschot is? Er is inderdaad geen voedseltekort, want onze God voorziet. Er is wel een verdelingsprobleem. Gevoed door angst creëren we handelsbelemmeringen en delen we niet zoals we zouden moeten.
5. Alle veehouderij afschaffen om de uitstoot van broeikasgassen aanzienlijk te verminderen? Dan komt de voedselvoorziening in gevaar. 75 procent van alle landbouwgrond is ongeschikt om hoogwaardig graan te verbouwen. Daar kunnen alleen maar gras of laagwaardige gewassen groeien. De enige manier om het gras geschikt te maken voor menselijke consumptie is door er koeien, schapen en geiten te weiden.

Mijn leven baseren op wat goed voelt, is onverstandig.

Vervolgens produceren ze de melk die wij drinken. Vlees van afgekeurde melkkoeien komt daarna in de supermarkt te liggen.
6. De wetenschap is ook maar een mening? Nee, de wetenschap tóétst meningen door zorgvuldig en nauwkeurig onderzoek. Over de uitkomsten kan gediscussieerd worden. Goede wetenschappers zijn nieuwsgierig en staan open voor verrassingen. Ze weten dat achter iedere beantwoorde vraag tien nieuwe vragen opdoemen. Er is steeds meer kennis, maar de raadsels worden ook groter. Voor christelijke wetenschappers een reden om hun Schepper te eren.

laatste woord

De wetenschap heeft niet het laatste woord, dat heeft God. Ik sta niet in dienst van de wetenschap, ik sta in dienst van Jahweh. Tegelijk zie ik de wetenschap als een geschenk van Hem, in het besef zij haar beperkingen heeft. Soms baal ik van de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek. Ik ben een natuur- en gevoelsmens. De sfeer rond de biologische landbouw, bewust leven, milieubescherming: het spreekt mij aan. Het is zorgen voor Gods schepping. Maar wetenschappelijke bewijzen negeren en mijn leven baseren op mythes en op wat goed voelt, is onverstandig. Dit geldt toch ook voor geloven? Mijn geloof is gebaseerd op de feiten van Jezus' geboorte, sterven en opstanding. Dat vraagt kruis dragen van mij. Dit voelt niet goed, maar is wel de juiste keuze.

FAMILIEBERICHTEN tarief
€ 1,24 per mm, per kolom
(incl. 21% btw); via site
€ 1,13 per mm, per kolom
(incl. 21% btw); over
telefonisch opgegeven
advertenties kunt u niet
reclameren

Hoera,
op 1 januari 2021 is
Bert Blokhuis
80 jaar!
- Dank aan God -
Gefeliciteerd van alle
kinderen en
(achter)kleinkinderen
Kaartje sturen?
Raadssingel 18
8332 GT Steenwijk

Prediker 12: 13
31-12-1960 31-12-2020
Met groot dankbaarheid aan die HEER deel ons mee dat
Jan en Gerda Meijer - Breteler
vandaag hul 60 jarige huweliksjubileum mag vier.
Enno en Herma
Alicia en Erik, Emmelie en Mila
Wian en Renske
Carlien en Gert-Jan
Joas
Justus
Heske
Erik en Wilma
Erwin en Tiny, Sophie en Daan
Laura en Donovan
Joeri
Juliet
Wieke en Bert
Rudi en Debora, Sara, Ruth en Hannah
Eduan en Josephine, Loïs
Gerdien en Robert
Jacobert en Charlotte
Marnix
Elsbeth en Herman
Herno en Anke
Maricia
Wicus en Imàney
Xander
Jorienke
Gerieke en Jaco
Gabriël
Meier
Wieke
Gelukwense liefs schriftelik: janwmeijer@gmail.com

Filippenzen 1:21
Want het leven is mij Christus
en het sterven genin
Verdrietig, maar dankbaar voor wat zij voor ons
heeft betekend, laten wij u weten dat de Here tot
Zich heeft genomen onze lieve moeder en oma
Grietje Buursema-Bossinade
Gré
Groningen, 11 april 1927 † Groningen, 27 december 2020
sinds 21 maart 1994 weduwe van Anne Buursema
Ida en Alfred Damhof
Mariëtte en Stanley
Jacolien en Hermon
Rachel en Richnald
Michelle
Stephan
Ans en Bart in 't Hout
Rianne en Sjoerd
Eveline
Lisa en Jan Berend
Atze en Carin Buursema
Anne
Lucia
Henriëtte en Evert Aaij
Sander en Esther
Anneloes en Danny
Erwin en Aimy
En achterkleinkinderen
Correspondentieadres: A. Buursema,
J.H. Diemerstraat 18, 9728 VM Groningen
De Uitvaartdienst zal in verband met de maatregelen
die het RIVM heeft opgelegd wegens het
coronavirus in besloten kring plaatsvinden.
U kunt de dienst wel volgen op zaterdag 2 januari om
13.00 uur via de volgende website: www.refajah.nl

'De Heer is mijn Herder' (Psalm: 23)
Onze Hemelse Vader heeft Thuisgehaald onze lieve
schoonzus en tante
Gré Buursema-Bossinade
Wij bidden de (klein)kinderen Gods troost en
nabijheid toe.
Groningen: Jelly Buursema-Mollema
Ommen: Reitze en Mini Douma-Gerrits
Neven en nichten
Wij denken ook aan onze geliefden: Anne, Wob,
Teun & Frouk en Greetje, die God reeds eerder tot
zich nam.
Groningen, 27 december 2020

Dankjewel voor alles wat je betekend en gedaan hebt
voor ons en onze allerliefste
Ada Bouwhuis
Tijdens haar leven maar ook rond haar ziekte en
overlijden
Dankjewel...voor de persoon die je was voor Ada
Dankjewel...voor je meeleven met ons verdriet en gemis
Jullie zijn elk op je eigen wijze tot steun geweest
Het heeft ons goed gedaan, wij zijn er blij mee,
dankjewel...
We hebben afscheid van onze lieve Ada genomen maar
gaan, in het Licht van Kerst, hoopvol het nieuwe jaar in
Dat wensen we jullie ook toe
Gerrit Bouwhuis
Aafje en Ab met Reve en Bruun
Gerdientje en James met Florence
Doesburg, jaarwisseling '20 - '21

GEWIJZIGDE AANLEVERTIJDEN
ADVERTENTIES
Op nieuwjaarsdag,
vrijdag 1 januari,
verschijnt er geen krant.
Afwijkende aanlevertijden zijn als volgt:
voor de krant van zaterdag 2 januari
Zakenadvertenties:
donderdag 31 december 12.00 uur
Tips en vakantie:
donderdag 31 december 12.00 uur
Familieberichten:
vrijdag 1 januari 16.00 uur

directiemededeling

Veel zegen in 2021!
Geachte abonnee van het Nederlands Dagblad,
Als gebeurtenissen mensen raken, merken we
dat bij de krant. De vraag naar betrouwbaar
nieuws en duiding nam in 2020 sterk toe. Onze
abonneegroei – de grootste in jaren – zien we
als een (her)waardering voor het journalistie-
ke vak. Wie het overzicht wilde houden in dit
'coronajaar', raadpleegde de krant, met zijn
getoetste en geordende informatie. Ook onze
adverteerders hadden dit in de gaten. De omzet
uit advertentieverkoop pakte beter uit dan we
verwachtten.
We weten ook dat de pandemie velen van u heeft
geraakt. Er zijn zorgen om kinderen, familie, de
samenleving, om verlies van werk en bedrijf. Er
is diep verdriet om het overlijden van geliefden.
Dat maken we op uit uw reacties, de verhalen die
we horen, de vele familieberichten met rouw-
advertenties die werden geplaatst. We hopen
dat u in onze krant terugziet dat wij ook voor dit
'nieuws' een gevoelig oog en oor hebben.
Al sinds maart wordt het Nederlands Dagblad
dagelijks in papier en online samengesteld
door mensen die verspreid over het land wonen
en werken. Wij zijn hen en de moderne tech-
niek dankbaar dat de krant ongehinderd kon
verschijnen. Maar bovenal ervaren we dat de
Here ons nabij was en zegende onder moeilijke
omstandigheden.
We weten niet hoelang deze coronacrisis nog
aanhoudt, of wat de gevolgen zullen zijn. Maar
ook in 2021 hopen we weer uw betrokken,
christelijke krant te maken en u dagelijks te
informer over wat er in de wereld speelt.
Wij wensen u, mede namens al onze collega's,
Gods zegen toe voor het nieuwe jaar!
Directie en hoofdredactie Nederlands Dagblad,
Rinder Sekeris en Sjikr Kuiper
nederlandsdagblad
CHRISTELIJK BETROKKEN

‘Ze hadden geen idee van impact’

Na jaren van onzekerheid nadert het uur U: vanaf vrijdag worden controles langs de Britse grens geleidelijk ingevoerd. Een plantenexporteur uit Bleiswijk heeft er vertrouwen in.

► **BLEISWIJK**
Brexit-optimisten zijn dungezaaid aan deze kant van de Noordzee, maar Michiel van Veen (38) is er een. De directeur logistiek en operaties bij Royal Lemkes, een plantenexporteur met 261 medewerkers, zit al jaren tot over zijn oren in de brexit-details. Royal Lemkes, al mocht Van Veen er tot voor kort niets over zeggen, was deze maand zelfs proefkonijn bij een generale brexit-repetitie van de Nederlandse én Britse regering. Zijn conclusie: ‘Dat komt wel goed.’ De test, die plaatsvond op 3 december, was het voorlopige sluitstuk van Van Veen’s twee jaar durende odyssee om de nieuwe handelsprocedures rond de brexit te doorgronden terwijl die nog in de maak waren. Zijn kantoor, boven de orchideeën en Ikea-cactusjes in Bleiswijk, is behangen met 57 kolommen *post-its* in vier kleurcategorieën: wat moeten we doen, welke informatie hebben we daarvoor nodig, hoe krijgen we dat in de juiste systemen, en wat kost dat? Waren Van Veen’s verzamelde werken gebundeld in een boek, dan heette het: *De brexit ontleed in 57 stappen, of hoe een Nederlandse plantenexporteur in januari 2021 de Britse Eilanden bereikte*.

pilot

Van Veen’s project ontstond in februari 2018, tijdens een boottocht over de Maas op initiatief van het Zuid-Hollandse provinciebestuur en exportbranchevereniging Evofenedex. Tot dan toe was de brexit voor velen een onzeker stipje aan de horizon. Maar op de boot ramden diverse ministeries – van Buitenlandse Zaken tot Landbouw – het er bij alle aanwezige ondernemers in: dit gaat gebeuren. Bereid je voor, of je bent straks de klos. Van Veen huurde een Britse douane-expert in, werd lid van de netwerkorganisatie de Nederlands-Britse Kamer van Koophandel, en

Plantenexporteur Royal Lemkes was deze maand proefkonijn bij een generale brexit-repetitie van de Nederlandse en Britse regering.

vormde binnen Royal Lemkes een eigen ‘brexittafel’ met mensen van transport, operaties, declaraties, financiën, compliance en IT. Samen doken ze diep in de regelgeving en klopten aan bij instituten aan beide kanten van het water. Een jaar later kreeg hun monnikenwerk fysiek gestalte, niet in boekvorm, maar als imponerende spreadsheet op A3-formaat, getiteld: *Steps for Pilot Brexit*. Tijdens zijn ontdekkingsreis had Van Veen talloze webinars afgestroopt, en op 16 september trof hij bij zo’n digitale informatieavond Heather Jones. Zij is als onderdirecteur bij het Britse Cabinet Office, het kantoor van de premier, verantwoordelijk voor het organiseren van grensverkeer na de brexit. En wat bleek? Haar mensen planden een generale repetitie voor de exportregels die gelden vanaf 1 januari, met maar liefst vijf bedrijven – allemaal Britse bedrijven die exporteren naar de EU.

‘De impact van de brexit op Europese bedrijven die exporteren naar Groot-Brittannië hadden zij totaal niet op het netvlies’, zegt Van Veen. ‘Dus ik vroeg: mogen wij ook meedoen, als bedrijf dat goederen naar jullie brengt?’ Drie weken van rigoreus overleggen volgden. Het moet gezegd, aldus Van Veen: aan goede wil en daadkracht ontbrak het de Britten niet. Bij iedere vergadering waren alle vereiste hooggeplaatste regeringsfunctionarissen aanwezig, en vragen werden snel beantwoord. Het probleem, zegt Van Veen, zat hem in inhoudelijke kennis. ‘Een aantal van die mensen zat pas sinds 1 november op het onderwerp internationale handel’, zegt Van Veen. ‘Ik vroeg: wat doe je met een Nederlandse vrachtwagen vol bederfelijke planten die naar vijftien Britse tuincentra gaat? Toen was het antwoord: die gaan we natuurlijk allemaal controleren. Als ik dan

voorrekende hoeveel mensen, tijd en uiteindelijk kosten voor de Britse klant dat opleverde, waren ze stomverbaasd.’ Wat op papier overzichtelijk leek, bleek in de praktijk weerbarstiger – het zou zomaar een metafoor voor de EU-uittreding kunnen zijn. Wel handelden de Britten snel, zegt Van Veen, bijvoorbeeld toen bleek dat een van de voornaamste Britse bestemmingshavens voor vrachtverkeer uit Nederland geen Cites-goederen (zie kader, red.) mocht importeren. Dat werd in anderhalve week aangepast. De Britten verplaatsten op eigen initiatief ook enkele controles naar de plaats van bestemming, in plaats van bij binnenkomst in een Britse haven. En toen was het 3 december. Na weken van intensieve voorbereiding, met medewerking van alle betrokken Nederlandse en Britse overheidsorganen, mocht Van Veen

EXPORTCONTROLES

Grofweg zijn er drie nieuwe controlelagen waarmee een planten-, bloemen-, groente- of fruitexporteur te maken krijgt: douane-, fytosanitaire en soms Cites-regels. Fytosanitaire wetgeving gaat over ziekten, plagen, luizen en schimmels die op planten en voedsel kunnen zitten. Daar zijn EU-brede afspraken en procedures voor, maar vanaf 1 januari gelden er controles voor exporten naar Groot-Brittannië. Cites gaat over regelgeving voor bedreigde plant- en diersoorten. Daar vallen Siberische tijgers onder, maar ook orchideeën en vele cactussoorten. Groot-

namens Royal Lemkes de allereerste Nederlandse vrachtwagen onder de – voor zover toen bekende – nieuwe regels richting Groot-Brittannië sturen. Het ging mis nog voordat de vrachtwagen uit Bleiswijk vertrokken was. De keurmeester van een niet nader te noemen Nederlands overheidsinstituut, dat volmondig had beloofd de test te ondersteunen, zei bij aankomst: ‘Ja maar wacht eens even, u denkt toch niet dat ik hier een keuringsprotocol ga toepassen dat pas vanaf 1 januari van kracht is?’ Vervolgens bleek het transportbedrijf de vrachtwagen niet te hebben aangemeld bij Portbase, het systeem van de Rotterdamse haven voor export naar derde landen. Een serie telefoontjes was nodig om de test alsnog te laten ‘slagen’.

hikjes

Hikjes, zegt Van Veen, die op te lossen zijn. Hij ziet het glas liever halfvol: de test eindigde toen een betrokken Britse regeringsfunctionaris voor de camera poseerde met een Royal Lemkes-lavendel afkomstig uit de

AMAZON VOL IN DE AANVAL OP BOL.COM EN COOLBLUE

De Amerikaanse internetgigant Amazon duikt onder de prijzen van concurrenten als Coolblue, Bol.com en Wehkamp. Marketingdeskundige Peter Verhoef maakt zich zorgen dat Amazon te machtig wordt.

► GRONINGEN

Dat Amazon producten goedkoper aanbiedt dan concurrenten, verbaast de Groningse hoogleraar marketing Peter Verhoef niks. ‘Dit is Amazon. Ze kopen groot in en vinden het niet erg soms verlies te maken. Ze willen groot worden in Europa.’ Uit onderzoek van adviesbureau Omnia Retail blijkt dat Amazon – sinds maart officieel in Nederland actief – gemiddeld 7 tot 9 procent goedkoper is dan Bol.com en Mediamarkt. En zelfs 15 tot bijna 18 procent dan Wehkamp en Coolblue, aldus *het Financieele Dagblad*

‘Berichten over onderbetaalde werknemers houden de groei van Amazon niet tegen.’

woensdag. ‘Door de coronadrukke is dit nu nog geen probleem, maar Bol.com en Coolblue zullen op termijn wel iets moeten doen aan hun prijzen’, zegt Verhoef. ‘Want het zal consumenten worst zijn of ze een doosje van Bol.com of Amazon bezorgd krijgen. Je ziet dat

Amazon marktaandeel wil kopen. Uiteindelijk gaat dat ten koste van de concurrentie.’ Verhoef is niet bang dat Amazon straks de allergrootste is en daarna de prijzen verhoogt. ‘Een nieuwe webshop is zo gestart. De consument zal er niet zoveel van merken. Vooral bedrijven als Sony en Philips zullen het mes op de keel krijgen. Zij moeten meegaan in de wensen van Amazon. Anders hebben ze geen markt meer.’ Berichten over onderbetaalde werknemers in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk zullen de groei van Amazon niet tegenhouden, denkt hij. ‘Heel veel mensen weten dat niet. Uiteindelijk gaan ze toch voor de laagste prijs.’ Hij maakt zich zorgen dat grote Amerikaanse bedrijven als Amazon en Google te machtig worden en zou graag zien dat Europa daar paal en perk aan stelt. ‘De winsten vloeien naar het

EU

ANP

Lagerhuis akkoord met brexitdeal

► LONDEN

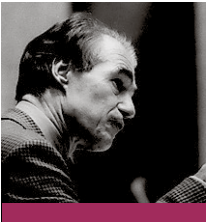
Het Britse Lagerhuis heeft woensdag met grote meerderheid ingestemd met het handelsakkoord dat vorige week werd gesloten tussen het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie. Het akkoord werd met 521 stemmen voor en 73 stemmen tegen aangenomen. Als ook het Hogerhuis akkoord is, zal koningin Elizabeth haar zegen geven aan de deal. Eerder op de dag werd in Brussel het handelsakkoord ondertekend door voorzitter Ursula von der Leyen van de Europese Commissie en EU-president Charles Michel. Het Europees Parlement zal het akkoord

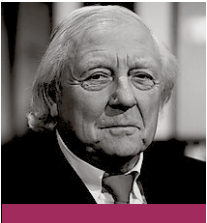
ndjaaroverzicht OVERLEDEN

REDACTIE ND nd.nl/nederland BEELD ND, RD, ANP, EPA, YOUTUBE, WIKIPEDIA

JANUARI

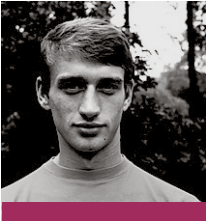
7 JANUARI
Rudolf de Korte (83),
VVD-politicus

12 JANUARI
Aart Staartjes (81),
acteur en presentator

12 JANUARI
Roger Scruton (75),
Brits filosoof en
conservatief

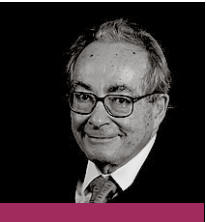

24 JANUARI
Rob Rensenbrink (72),
voetballer

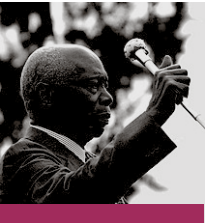

26 JANUARI
Kobe Bryant,
basketballer

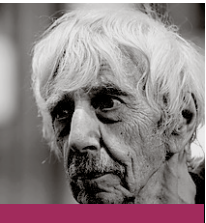
FEBRUARI

3 FEBRUARI
Georg Steiner (90),
Frans-Amerikaans
filosoof en schrijver

4 FEBRUARI
Daniel arap Moi (95),
president van
Kenia 198-2002

14 FEBRUARI
Reinbert de Leeuw (81),
dirigent en pianist

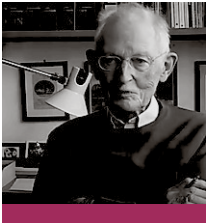
19 FEBRUARI
Jos van Kemenade (82),
PvdA-politicus en bestuurder

1 MAART
Ernesto Cardenal (95),
Nicaraguaans priester
en dichter

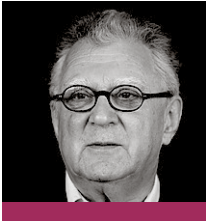
4 MAART
Javier Pérez de Cuéllar (100),
secretaris-generaal VN

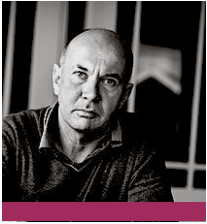
17 MAART
Joop Goudsblom (87),
socioloog

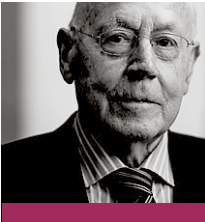
25 MAART
Liesbeth List (78),
zangeres en actrice

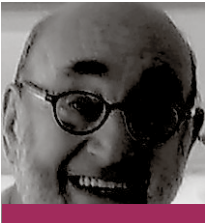
4 APRIL
Arnold Heertje (86),
econoom

6 APRIL
Hendrik Jan Korterink (64),
misdaadjournalist

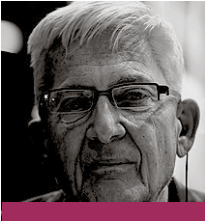
8 APRIL
Dirk van den Broek (96),
oprichter supermarktketen

19 APRIL
Aad van Egmond (80),
theoloog

21 APRIL
Koos van den Berg (77),
SGP-politicus

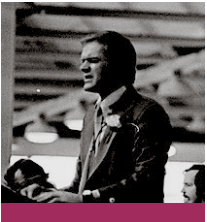

25 APRIL
Per Olov Enquist (85),
Zweeds schrijver

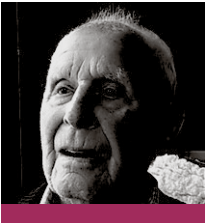

28 APRIL
Alexander Münninghoff (76),
schrijver en journalist

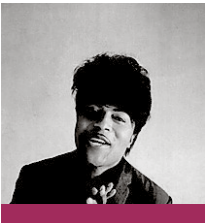
MEI

1 MEI
Ben Hoekendijk (81),
evangelist

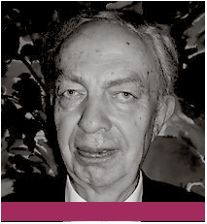
3 MEI
Eelke Bakker (109),
oudste man van Nederland

9 MEI
Little Richard (87),
Amerikaans zanger en pianist

3 JUNI
Marc de Hond (42),
presentator, schrijver
en ondernemer

8 JUNI
Klaus Berger (79),
Duits theoloog

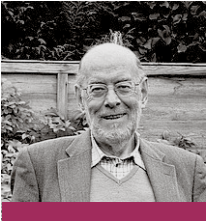
10 JUNI
Aad van den Heuvel (84),
journalist en
programmamaker

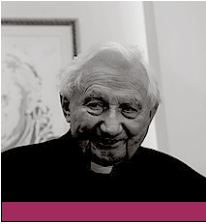
13 JUNI
Tineke Verburg (64),
tv-presentatrice

18 JUNI
Very Lynn (103),
Britse zangeres

26 JUNI
James Dunn (80),
Brits nieuwtestamenticus

1 JULI
Georg Ratzinger (96),
Duits theoloog, broer
ex-paus Benedictus XVI

APRIL

JUNI

JULI

MAART

ndjaaroverzicht NOVEMBER 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD AFP / BRENDAN SMIALOWSKI, ANP / BART MAAT

VERKIEZINGEN IN VS

Op dinsdag 3 november worden er in de Verenigde Staten presidentsverkiezingen gehouden. De sfeer is zeer gespannen. President Donald Trump, de kandidaat van de Republikeinen, zaait twijfel over het eerlijke verloop van de verkiezingen. De verkiezingen staan in het teken van de corona-epidemie, waartegen Trump volgens velen te laat en weinig doortastend is opgetreden. Op de dag van de verkiezingen sterven er 1091 Amerikanen aan corona en komen er 124.390 nieuwe besmettingen bij. Wegens corona wordt er veel per post gestemd en is er veel meer tijd nodig om te stemmen en de stemmen te tellen. De uitslag laat op zich wachten. Hoewel de opiniepeilingen een ruime zege voor de Democratische kandidaat Joe Biden hebben

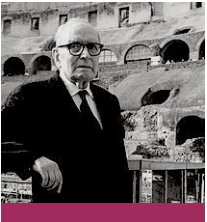
voorspeld, tekent zich een overwinning af voor Trump. Dagenlang blijft onduidelijk wie de meeste kiesmannen achter zich vergaart, maar op zaterdag 7 november denkt Biden voldoende kiesmannen te hebben verzameld om zich winnaar te noemen. In zijn toespraak zet hij zich af tegen Trump. 'Ik beloof een president te worden die niet probeert te verde-len, maar te verenigen. Die geen rode staten en blauwe staten ziet, maar alleen de Verenigde Staten. En ik werk met heel mijn hart aan het ver-trouwen van het hele volk, om dat van jullie allemaal te winnen.' Trump erkent zijn nederlaag niet, maar eist herverkiezingen in tal van staten en districten. Op 19 november passeert het aantal sterfgevallen door corona in Amerika de 250.000.

OOK IN NOVEMBER

8 Almatine Leene wordt bevestigd als predikant van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt in Hattem-Noord. Zij is de eerste vrouwelijke predikant binnen dat kerkgenootschap.
16 In Den Haag begint de parlementaire ondervragingscommissie met het verhoren van de belangrijkste getuigen uit de toeslagenaffaire, over de uit de hand gelopen fraudeaanpak bij de Belastingdienst.
20 In De Bilt komt de temperatuur voor het eerst sinds 31 maart onder de 10 °C, een record van 233 dagen.
23 Forum voor Democratie valt uiteen, nadat partijleider Thierry Baudet volgens veel van zijn getrouwen onvoldoende afstand heeft genomen van antisemitische uitlatingen in een appgroep van de FVD-jongeren.

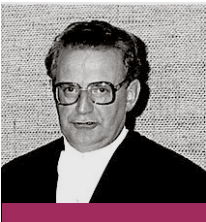
6 JULI
Ennio Morricone (91),
Italiaans componist

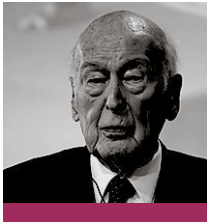
19 AUGUSTUS
Liesbeth Koenen (62),
taalkundige

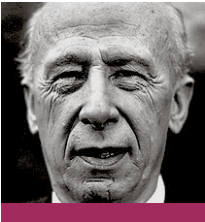
18 SEPTEMBER
Ruth Bader Ginsburg (87),
rechter Amerikaans
Hooggerechtshof

7 NOVEMBER
Jochem Douma (88),
gereformeerd theoloog

2 december
Valéry Giscard d'Estaing (94),
president van Frankrijk
1974-1981

20 DECEMBER
Jan Blaauw (92),
hoofdcommissaris politie
in Rotterdam

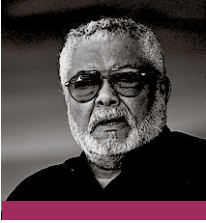
12 JULI
Wim Suurbier (75),
voetballer

19 AUGUSTUS
Atzo Nicolai (60),
VVD-politicus

20 SEPTEMBER
Herman Wiersinga (93),
theoloog

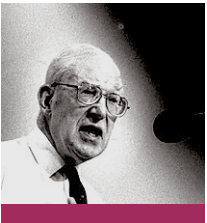
12 NOVEMBER
Jerry Rawlings (73),
president van Ghana

7 DECEMBER
Ursul de Geer (74),
televisiemaker en acteur

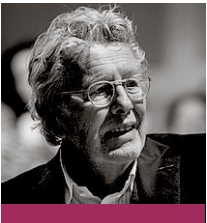
22 DECEMBER
Kees van Lede (78),
ondernemer,
werkgeversvoorzitter

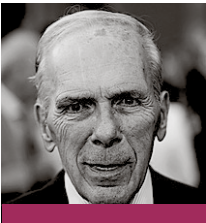
17 JULI
James Packer (93),
Canadees theoloog

26 AUGUSTUS
Els Veder-Smit (98),
VVD-politica

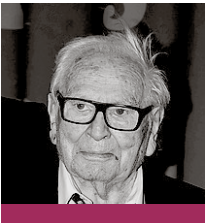
4 OKTOBER
Jan des Bouvrie (78),
interieurontwerper

16 NOVEMBER
Harry van Raaij (84),
voorzitter PSV

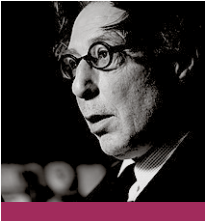

8 DECEMBER
Martin Ros (83),
boekenuitgever, schrijver,
recensent

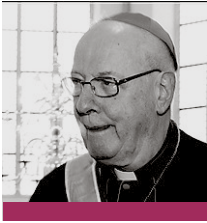

29 DECEMBER
Pierre Cardin (98),
Franse modeontwerper

SEPTEMBER

30 JULI
Maarten Biesheuvel (81),
schrijver

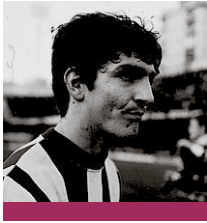
2 SEPTEMBER
Ad Simonis (88),
kardinaal

6 OKTOBER
Julius Vischjager (83),
journalist

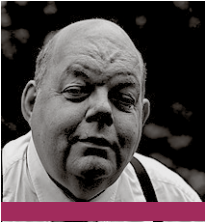

25 NOVEMBER
Diego Maradona (60),
voetballer

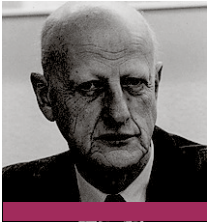

9 DECEMBER
Paolo Rossi (64),
Italiaans voetballer

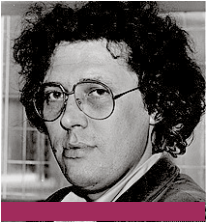
AUGUSTUS

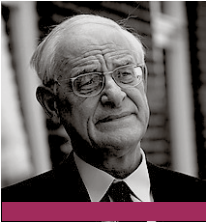
14 AUGUSTUS
Arthur Docters van Leeuwen
(75), topambtenaar

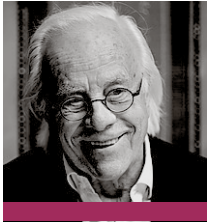
10 SEPTEMBER
Leen van der Waal (91),
SGP-politicus

30 OKTOBER
Gijs Schreuders (73),
ex-communist en journalist

29 NOVEMBER
L.M.P. Scholten (81),
voorman Gereformeerde
Gemeenten in Nederland

19 DECEMBER
Bram van der Vlugt (86),
acteur (Sinterklaas)

ndjaaroverzicht DECEMBER 2020

WILLEM BOUWMAN nd.nl/nederland BEELD ANP / LEX VAN LIESHOUT, ANP / PHIL NIJHUIS, AFP / KOLA SULAIMON

NIEUWE LOCKDOWN

De sterke toename van het aantal coronabesmettingen (alleen al op zondag 13 december bijna tienduizend) dwingt het kabinet tot nieuwe maatregelen. In een televisietoespraak vanuit het Torentje zegt minister-president Mark Rutte dat het land vijf weken 'op slot' gaat. Tot 19 januari moeten alle 'niet-essentiële' winkels, zoals kledingwinkels, warenhuizen en meubelzaken, hun deuren sluiten. Scholen, kinderopvang en buitenschoolse opvang gaan dicht. Thuis mogen de mensen maximaal twee gasten tegelijk ontvangen, behalve met Kerst: dan zijn er drie welkom. Rutte adviseert mensen zo weinig mogelijk de weg op te gaan en zo veel mogelijk thuis te werken. Boodschappen doen blijft mogelijk, want supermarkten, groentezaken en sla-

gerijen blijven open, net als apotheken, drogisterijen en opticiens. Om het belang van zijn toespraak te onderstrepen, spreekt Rutte vanuit het Torentje, net als op 16 maart, toen hij voor het eerst een 'lockdown' afkondigde. Toen keken er 7 miljoen mensen, nu 8,4 miljoen, een record. Op de achtergrond horen zij het gejoel en gefluit van demonstranten op de Korte Vijverberg, zestig meter bij het Torentje vandaan. Die menen dat maatregelen tegen corona niet nodig zijn, omdat het om een griepje of een complot zou gaan. In de dagen erna proberen winkeliers die hun zaak vijf weken moeten sluiten, de maatregel te ontduiken. De Hema en de Action blijven voor verkoop van 'noodzakelijke artikelen' als zeep en levensmiddelen open.

OOK IN DECEMBER

- 8 Het coronavaccin van farmaceut Pfizer en biotechnoloog BioNTech voldoet aan de eisen van de Amerikaanse medicijnenwaakhond FDA.
- 10 CDA-lijsttrekker en 'coronaminister' Hugo de Jonge treedt terug als lijsttrekker, omdat de aanpak van corona al zijn aandacht nodig heeft. Wopke Hoekstra, minister van Financiën, wordt de nieuwe lijsttrekker.
- 11 De islamitische terreurbeweging Boko Haram ontvoert in Nigeria driehonderd kostschooljongens.
- 15 Een ruime meerderheid van het kiescollege, 306 tegenover 232, roept Joe Biden uit tot winnaar van de presidentsverkiezingen in de VS.
- 15 Het kabinet vraagt kerken alleen online erediensten te houden zo lang de lockdown duurt.

TIPS

tarief € 5,90 per regel; tekst wordt achterelkaar doorgezet; opgave via ndadvententies.nl

ACTIVITEITEN

BIJEENKOMSTEN
Luistert u ONLINE mee naar de Gereformeerde Kerk (hersteld) te Dalfsen? Op Oudejaarsdag is er om 19:00 u. een LIVE uitzending en op Nieuwjaarsdag om 10:00 u. via de site gereformeerde-kerk-dalfsen.nl. Welkom!

CONCERTEN
LIVESTREAM
Nieuwjaarsconcert 02/01/21 Laurenskerk Rotterdam
Organist: Peter EILANDER
nieuwjaarsconcerten.nl

GERECHTELIJKE PUBLICATIES

ALGEMEEN
Retail World B.V. (de "verkrijgende vennootschap"), met zetel te Amsterdam, en RWHC B.V. (de "verdwijnnende vennootschap"), met zetel te Amsterdam, beide kantoorhoudende te 3011 AA Rotterdam, Beursplein 37, kondigen aan dat bij het Handelsregister, alsmede ten genoemde kantore van de vennootschappen zijn neergelegd de stukken als bedoeld in artikel 2:314, lid 1 respectievelijk artikel 2:314, lid 2 Burgerlijk Wetboek. De verkrijgende vennootschap is voornemens bij

bestuursbesluit tot fusie met de verdwijnnende vennootschap te besluiten.

IN LIQUIDATIE
Aequus B.V. 'i.l. is in liquidatie geplaatst. De rekening en verantwoording liggen tot 2 maanden na deze publicatie ten kantore van de KvK Amsterdam en de vennootschap ter inzage. De vereffenaar.

Askotrading B.V. in liquidatie. Bovengenoemde rechtspersoon is ontbonden door de aandeelhouders. De stukken als bedoeld in artikel 2:23b van het Burgerlijk Wetboek liggen vanaf 31-12-2020 ter inzage bij het Handelsregister en

bij de rechtspersoon tot 2 maanden na deze publicatie.

PERSONEEL

ALGEMEEN
Kroon Installatietechniek B.V. in Dodewaard groeit gestaag. Daarom zijn wij op zoek naar gedreven: Projectleiders, Installatie-monteurs, Leerling installatiemonteurs, Servicemonteurs. Heb je zin om in een gezellig team te werken en wil je mooie projecten realiseren? Bel of app dan direct met Dirk Kroon, tel. 0622476865.

VAKANTIE BINNENLAND

ZEELAND
Ouddorp Goeree Overflakkee
6 pers. gezellig zomerhuis v.a.g.v. dichtbij zee met wasmach., vaatwasmach., wifi en fietsen. Bezet van 31/7 - 14/8 en 13/5 - 25/5.
Inl. 050-5347334

VAKANTIE BUITENLAND

FRANKRIJK
Vakantiehuizen frankrijk rust,ruimte,natuur,eigen zwembad,hist.steden,fiets-/wandelgebied ivm.corona boeken zonder risico www.evenfransleven.nl

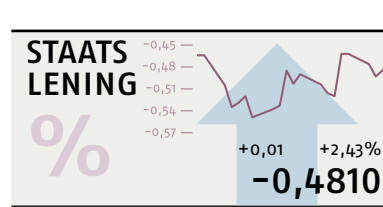
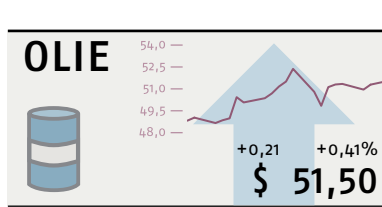
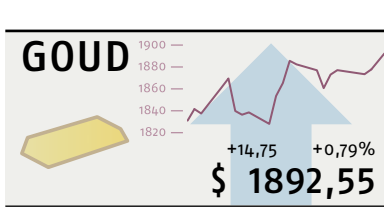
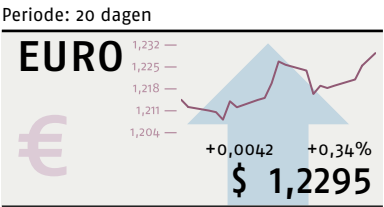
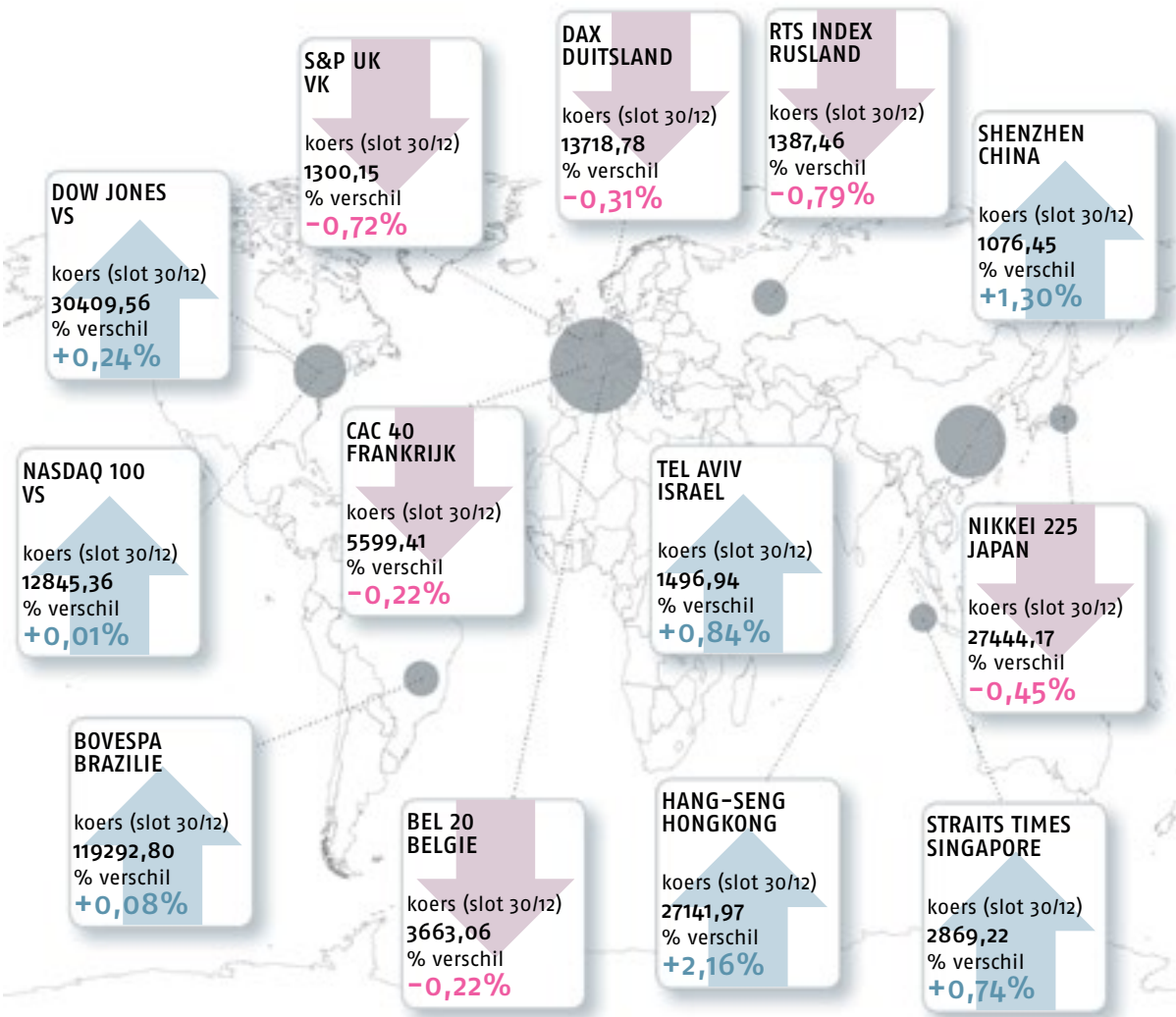
BEURS

ANP nd.nl/economie

Beurzen sluiten met kleine verliezen

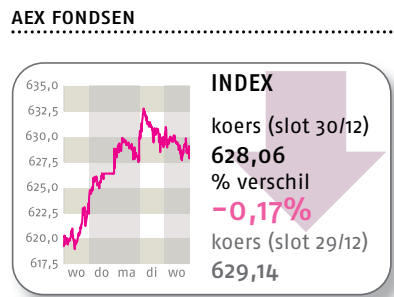
AMSTERDAM
De Europese beurzen zijn woensdag met kleine minnen de handel uitgegaan. Beleggers deden een stapje terug na de recente sterke opmars. De financiële markten verwerkten onder meer het nieuws dat de Britse autoriteiten akkoord zijn voor het gebruik van het coronavaccin van farmaceut AstraZeneca en de Universiteit van Oxford. In Londen zakte de farmaceut bijna 1 procent. AstraZeneca won een dag eerder al ruim 3 procent. De AEX-index in Amsterdam eindigde 0,2 procent lager op 628,06 punten. De MidKap verloor 0,3 procent tot

936,60 punten. De beurzen in Parijs en Londen verloren tot 0,7 procent. Frankfurt leverde 0,3 procent in. De Duitse beurs blijft op oudejaarsdag gesloten. De markten in Amsterdam, Parijs en Londen zijn donderdag nog een halve dag open. Prosus ging aan kop bij de hoofdfondsen op het Damrak, met een winst van ruim 1 procent. De techinvesteerder profiteerde van een sterke koerswinst van het Chinese internetconcern Tencent, waarin het bedrijf een groot belang heeft. Betalingsverwerker Adyen sloot de rij met een verlies van bijna 2 procent.

RENTE

	30/12	29/12
Euribor 3 mnd	-0,541	-0,538
Euribor 6 mnd	-0,520	-0,523
Euribor 12 mnd	-0,499	-0,495
Rente 5 jaar	-0,703	-0,714
Rente 10 jaar	-0,481	-0,493

	slot	vk	%
ABN Amro	7,956	8,028	-0,90
Adyen	1.900,001	932,00	-1,66
Aegon	3,232	3,24	-0,25
Ahold Delhaize	23,37	23,60	-0,97
Alkzo Nobel	88,36	89,22	-0,96
ArcelorMittal	19,16	18,97	+1,04
ASM International	179,95	179,65	+0,17
ASML Hold.	398,50	396,30	+0,56
ASR Nederland	33,03	33,17	-0,42
DSM	142,90	142,90	0,00
Galapagos	81,54	80,76	+0,97
Heineken	91,22	91,14	+0,09
IMCD	105,85	106,75	-0,84
ING Groep	7,714	7,773	-0,76
Just Eat Takeaw.	91,50	90,52	+1,08
NN Group	35,78	35,93	-0,42
Philips Elec.	44,36	44,70	-0,75
Prosus	88,46	87,48	+1,12
Randstad	54,14	54,64	-0,92
Relx	20,13	20,36	-1,13
Royal Dutch Shell A	14,74	14,81	-0,49
Royal KPN	2,507	2,532	-0,99
Unilever plc.	49,76	49,25	+1,04
WFD Unibail-Rod.	65,00	65,52	-0,79
Wolters Kluwer	69,90	70,50	-0,85

MIDKAP FONDSSEN

	slot	vk	%
Aalberts	36,61	37,07	-1,24
Air France-KLM	5,16	5,248	-1,68
Altice Europe	5,324	5,33	-0,11
Aperam	34,49	34,22	+0,79
Arcadis	27,24	27,46	-0,80
Basic-Fit	30,45	30,15	+1,00
BE Semiconductor	49,41	49,30	+0,22
Boskalis Westminster	22,58	22,38	+0,89
Corbion	46,55	46,70	-0,32
Eurocommercial	15,56	15,76	-1,27
Fagron	19,08	19,14	-0,31
Flow Traders	27,14	27,14	0,00
Fugro NV	7,595	7,55	+0,60
GrandVision	25,60	25,55	+0,20
Intertrust	13,72	13,68	+0,29
JDE Peets	36,00	36,26	-0,72
Kon. Vopak	43,14	43,46	-0,74
NSI	32,90	33,90	-2,95
OCI N.V.	15,75	15,50	+1,61
Pharming Group	1,254	1,182	+6,09
PostNL	2,782	2,845	-2,21
SBM Offshore	15,40	15,44	-0,29
Signify NV	35,16	35,46	-0,85
TKH Group	39,52	39,46	+0,15
Wareh. de Pauw	28,46	28,60	-0,49

DUURZAME FONDSSEN

	slot	vk	%
ACTIAM DIA EUROPA	22,59	22,43	+0,71
Actiam mix neut	26,41	26,45	-0,15
Actiam Wereld	38,80	38,90	-0,26
NN Duurz Aandelen	50,48	50,39	+0,18
NN Eur. R. P	15,48	15,50	-0,13
NN Wer. Mix	13,77	13,86	-0,65
Triodos Groen	60,26	60,22	+0,07

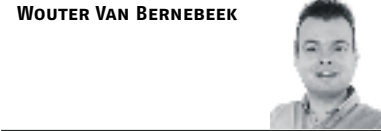
BELEGGINGFONDSSEN

	slot	vk	%
ASN DM Defensief	55,45	55,38	+0,13
ASN Duurz Aand	138,70	138,62	+0,06
ASN Duurz Obl.	28,35	28,32	+0,11
ASN Groenproject	25,75	25,74	+0,04
ASN Milieu	45,18	45,06	+0,27
ASN Novib	52,05	52,11	-0,12
BNP As-Pac Hg I Eq	55,16	55,18	-0,04
BNP GI Hg Inc Eq	57,56	57,67	-0,19
HH Global Fd	32,35	32,31	+0,12
HH Income Fund	18,17	18,03	+0,78
HH Obligatie Fd	36,96	36,90	+0,16
IdB European Mid Cap	90,71	90,57	+0,15
IG REAL EST EQT	168,02	166,13	+1,14
Intereffekt Brazil	0,34	0,34	0,00
Intereffekt India	0,96	0,95	+1,05
Kempen Europ Hg Div	6,15	6,11	+0,65
Kempen Europ Prop.	17,73	17,35	+2,19
Kempen GI High Div	28,67	28,61	+0,21
Kempen GI Sust. Eq.	93,22	93,20	+0,02
Kempen Profiel 2	38,08	38,05	+0,08
Kempen Profiel 3	39,42	39,44	-0,05
Kempen Profiel 4	39,90	39,91	-0,03
Kempen Profiel 5	40,32	40,32	0,00
KESVC	119,28	118,79	+0,41
NN Dutch Fund	69,69	69,75	-0,09
NN Dyn Mix II	35,25	35,21	+0,11
NN Dyn Mix III	37,06	37,07	-0,03
NN Dyn Mix IV	38,52	38,47	+0,13
NN Dyn Mix V	38,35	38,24	+0,29
NN E.I.S.Eq.	26,57	26,57	0,00
NN EUR DE.	28,59	28,39	+0,70
NN Euro Obligatie	36,73	36,72	+0,03
NN Europe Fund	29,62	29,53	+0,30
NN First Class Obl	22,87	22,82	+0,22
NN Global Fund	100,17	100,14	+0,03
NN Global Obl.	15,92	15,92	0,00
NN Hoog Div Aandelen	32,72	32,75	-0,09
NN Hoog Div Obligatie	21,39	21,38	+0,05
NN In.Sus.EM	47,54	47,30	+0,51
NN Lion Fund	34,34	34,30	+0,12
NN North America	54,10	54,36	-0,48
NN Premium Div	12,89	12,92	-0,23
OBAM NV	99,49	100,02	-0,53
Optimix Income	33,19	33,07	+0,36
Optimix Wereld	39,33	39,44	-0,28
Robeco C. US Ig Eq G	36,29	36,47	-0,49
TCM Africa H Div Eq	10,18	10,08	+0,99
TCM Viet. H Div Eq	19,54	19,72	-0,91

Bron: Infront

WEER NEDERLAND

Af en toe zon

Het warme jaar 2020 sluit vrij koud af. In Zuid-Limburg is later op de dag zelfs kans op (natte) sneeuw en lokaal de vorming van een sneeuwdekje! In Brabant, Zeeland en Gelderland kan af en toe wat regen vallen, elders is er een afwisseling van wolken-velden en zon en blijft het vrijwel droog. De temperatuur loopt uit-een van hooguit 1 graad tijdens (natte) sneeuw in het zuiden van Limburg tot 5 graden vlak aan zee. Daarbij staat een zwakke tot matige oost- of noordoostelijke wind. Oudejaarsavond houdt de kans op wat regen of sneeuw in Limburg aan, elders is het op de meeste plaatsen droog met enkele opklaringen. Ook de jaarwis-seling verloopt regionaal droog, alleen aan zee kan een bui vallen en in het noorden is bovendien kans op mist. Mogelijk wordt deze mist dicht met lokaal een zicht beneden de 100 meter. Het is fris met temperaturen rond het vriespunt en her en der is gladheid mogelijk. Nieuwjaarsdag be-gint met plaatselijk dichte mist, maar in de middag breekt de zon ook af en toe door. Het blijft vrij koud voor de tijd van het jaar met hooguit 2 of 3 graden. Ook de dagen daarna hebben we te maken met licht winterweer: er zijn zonnige perioden, soms een winterse bui en in de nachten vriest het vaak licht.

EXTREMEN

Warmst:	13,7 °C	in 2017
Koudst:	-16,9 °C	in 1923
Natst:	39,3 mm	in 2017

VORIG JAAR

Maximum	8.8 °C
Minimum	0.6 °C
Aantal mm	0.0 mm

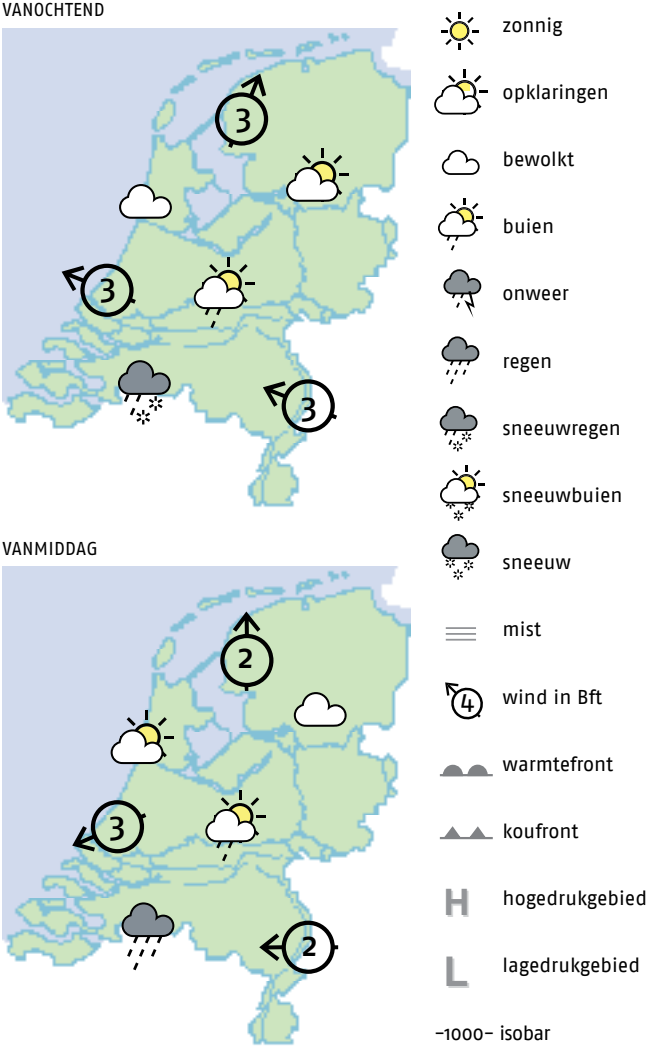
COLOFON

Uitgave van Nederlands Dagblad B.V.
Berkenweg 11, 3818 LA Amersfoort.
Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.
Tel. 088 1 999 999; e-mail: redactie@nd.nl.
Nederlands Dagblad B.V. maakt
deel uit van Nedag Uitgevers B.V.
Directie: Rinder Sekeris en Sjirk Kuijper
Uitgever: Rinder Sekeris

REDACTIEADRESSEN
ALGEMEEN Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort, tel.
088 1 999 999; e-mail: redactie@nd.nl
POLITIEKE REDACTIE: Postbus 20018,
2500 EA Den Haag, tel. 070 3183180;
e-mail: politiek@nd.nl

ABONNEMENTEN
tel. 088 1 999 999,
e-mail: abonneeservice@nd.nl

ABONNEMENTSPRIJZEN
Digitaal en papier
per maand € 40,90
per kwartaal € 120,75
per jaar € 468,00
Digitaal en zaterdag papier
per maand € 28,90
per kwartaal € 82,90
per jaar € 309,90
Digitaal, vrijdag en zaterdag papier
per maand € 32,00
per kwartaal € 95,00
per jaar € 369,00

NEDERLAND	VANDAAG	MORGEN	EUROPA	VANDAAG	MORGEN	WERELD	VANDAAG	MORGEN
stad	weer	°C	stad	weer	°C	stad	weer	°C
Amsterdam	neerslag	4	Athene	onweer	17	Antalya	bewolkt	18
Apeldoorn	neerslag	3	Barcelona	bewolkt	12	Bangkok	zonnig	30
Arnhem	neerslag	3	Berlijn	bewolkt	4	Buenos Aires	zonnig	30
Breda	nat.	3	Boedapest	neerslag	7	Casablanca	zonnig	15
Den Bosch	nat.	3	Bordeaux	regenbui	10	Curaçao	regenbui	28
Den Haag	neerslag	4	Brussel	regen	3	Delhi	bewolkt	19
Den Helder	regenbui	5	Dublin	regenbui	5	Johannesburg	bewolkt	30
Eindhoven	neerslag	3	Frankfurt	neerslag	4	Lima	bewolkt	22
Emmen	bewolkt	3	Heraklion	zonnig	18	Los Angeles	zonnig	18
Enschede	neerslag	3	Innsbruck	bewolkt	2	Melbourne	bewolkt	22
Groningen	regenbui	4	Kopenhagen	regen	4	Mexico City	zonnig	19
Leeuwarden	bewolkt	4	Las Palmas	bewolkt	18	Nairobi	regenbui	25
Lelystad	neerslag	4	Lissabon	bewolkt	13	New Orleans	onweer	25
Maastricht	nat.	2	Londen	bewolkt	3	New York	regen	8
Middelburg	neerslag	4	Madrid	regenbui	7	Paramaribo	onweer	30
Nijmegen	neerslag	3	Milaan	bewolkt	3	Peking	zonnig	-2
Rotterdam	regenbui	5	Moskou	ijzel	0	Seoul	bewolkt	-4
Terschelling	bewolkt	4	Nice	bewolkt	10	Singapore	onweer	30
Utrecht	regenbui	3	Oslo	sneeuw-	-2	Sydney	bewolkt	23
Venlo	neerslag	3	Parijs	regenbui	4	Tel Aviv	bewolkt	22
Vlissingen	neerslag	4	Rome	bewolkt	11	Tokio	zonnig	6
Winterswijk	neerslag	3	Sofia	regenbui	10	Toronto	bewolkt	1
Zierikzee	neerslag	4	Stockholm	regenbui	3	Tunis	bewolkt	14
Zwolle	neerslag	3	Warschau	bewolkt	1	Vancouver	regen	7

DONDERDAG	VRIJDAG	ZATERDAG	ZONDAG	MAANDAG	DINSDAG
2° 3° 70% 0 3	-1° 3° 30% Z 2	-1° 4° 10% ZO 2	-1° 2° 10% NO 2	0° 2° 30% NO 3	1° 3° 40% 0 3

ZON

VANDAAG

Δ 08:48 uur

▼ 16:37 uur

MAAN

VANDAAG

Δ 17:50 uur

▼ 10:08 uur

MAANSTANDEN

Laatste kwartier

Nieuwe maan

Eerste kwartier

Volle maan

MORGEN

Δ 08:48 uur

▼ 16:38 uur

MORGEN

Δ 19:03 uur

▼ 10:46 uur

06 jan

13 jan

20 jan

28 jan

HOOGWATER

Delfzijl

Dordrecht

Harlingen

IJmuiden

Rotterdam

Stavenisse

Vlissingen

Yerseke

00:35 uur

05:04 uur

10:22 uur

04:25 uur

04:35 uur

04:21 uur

02:38 uur

04:18 uur

12:46 uur

17:19 uur

22:35 uur

16:35 uur

16:46 uur

16:45 uur

14:52 uur

16:36 uur

WATERHOOGTE (CM)	VANDAAG	MORGEN
Arnhem	826	-10
Keulen	3894	-12
Konstanz	39506	-1
Lobith	990	-13
Zwolle	80	-2

FAMILIEBERICHTEN via site:
www.ndadvententies.nl € 1,13 per mm, per kolom;
via e-mail: familiebericht@nd.nl.
€ 1,24 per mm, per kolom.
TIPS via site: www.ndadvententies.nl.
ZAKELIJKE ADVERTENTIES via site:
www.nd.nl/adverteren; via e-mail:
advertentie@nd.nl

SLUITINGSTERMIJN familieberichten vóór
16.00 uur; tips één dag voor plaatsing vóór 12.00
uur; zakelijke advertenties reserveren
vóór 09.00 uur, aanleveren vóór 11.00 uur.

SLUITINGSTERMIJN MAANDAGEDITIE
familieberichten via site en e-mail zaterdags tot
16.00 uur; tips vrijdags tot 12.00 uur; zakelijke
advertenties vrijdags tot 12.00 uur.

AUTEURSRECHTEN
Alle auteursrechten en databankrechten ten
aanzien van de inhoud van deze uitgave worden
uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten
berusten bij Nederlands Dagblad B.V., c.q. de
desbetreffende auteur.

BANK
IBAN NL79 RABO 0329 6800 99
BIC-code RABONL2U
Identificatienummer: NL44ZZZ090569430000

BEZORGING
Informatie over bezorging tijdens kantooruren:
088 1 999 999. Op zaterdag van 8.30 tot 10.30 uur.
Mailen kan ook: service@nd.nl of ga naar onze

site nd.nl/bezorging. Of SMS 222 naar 1008 (55 cent
per bericht) wanneer u vandaag geen krant hebt
ontvangen. Wanneer u voor het eerst gebruik
maakt van deze service, vermeld dan uw
e-mailadres, postcode en huisnummer.

ND IN Aangepaste Leesvorm
Het ND is in aangepaste leesvorm verkrijgbaar bij
Stichting Aangepast Lezen, Den Haag, tel. 070
3381500. klanten@aanpastlezen.nl

REDACTIE
HOOFDREDACTIE
Sjirk Kuijper (hoofddirecteur)
Daniël Gillissen (adjunct-hoofddirecteur)
Hugo de Bruijne (adjunct-hoofddirecteur)

TEAM KRANT
Cees Dorland (chef),
Jenneke van Garderen-Hoogland,
Hugo de Bruijne (eindredactie),
Roeland van Mourik, Harco Ploegman,
Wisanne van 't Zelfde (bureauredactie),
Margreet Doornbal, Aldien Kruijenga,
Irene Laseur, Greet Veenstra (correctie),
Judith Arendsen-Fokker, Egbert Bonte,
Wilco Pot, Patrick Staal,
Christel Versteeg-van de Pol (vormgeving),
Marco van den Berg, Peter Dees,
Astrid van den Hoek, Helga van Kooten,
Maaie Legemaat, Marcha-Lie Moal (freelance)

TEAM ONLINE
Jasper den Boon (freelance), Harm Bosma,
Robin van Deutekom, Anneke Groen,
Fokke Holwerda

TEAM MAATSCHAPPIJ
Aaldert van Soest (chef), Jan van Benthem,
Gerard Beverdam, Willem Bouwman,
Auke van Eijdsen, Sanne van Graffhorst,
Ruth van der Kolk, Sjoerd Mouissie,
Remco van Mulligen, Annegina Randewijk
(freelance), Eduard Sloot, Ruurd Ubels,
Hans-Lukas Zuurman

TEAM GELOOF
Dick Schinkelshoek (chef), Gerald Bruins,
Bert Hagenaars, Wim Houtman (eindredacteur
Zondag), Marinde van der Breggen (freelance),
Eline Kuijper, Ilona de Lange, Hilbert Meijer,
Rick Moeliker, Hendro Munsterman (freelance),
Herman Veenhof

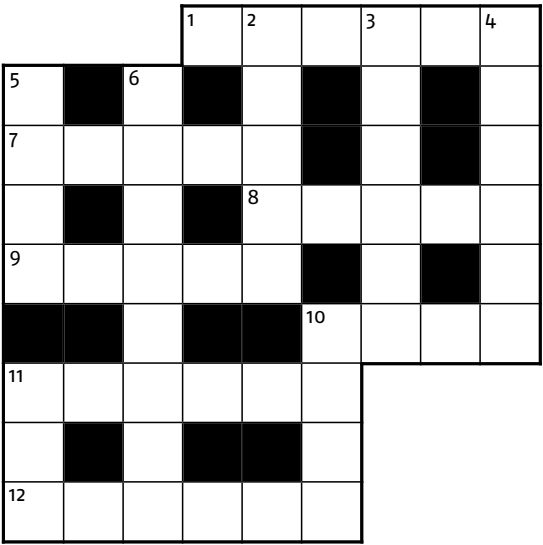
TEAM LEVEN
Reiny de Fijter (chef), Rien van den Berg,
Sophia Geuze-Verboom, Piet de Jong,
Maurice Hoogendoorn (eindredacteur Gulliver),
Rimme Mastebroek, Petra Noordhuis,
Hilbrand Rozema, Linda Stelma (eindredacteur
Zaterdag, freelance), Eymeke Verhoeven-Lobbezoo

TEAM OPINIE
Frans Tijssen (chef), Gerard ter Horst,
Reina Wiskerke, André Zwartbol

PUZZEL

CRYPTOGRAM

Horizontaal:
1 Deze auto wordt als taxi gebruikt in Brazilië. (6) 7 Wie in die auto rijdt, is een beest. (5) 8 Kleur 't ter versiering! (5) 9 Het raakt gewoon elke Tukker. (5) 10 Overal reeds bekeerd. (4) 11 Meubel voor een gevangen mispunt. (6) 12 In bossen verblijven. (6).

Verticaal:
2 Het eerste deel is bijzonder. (5) 3 Enorme letter van een vlezige substantie. (6) 4 Familie in een hut. (3,3) 5 Jammer van de hoofdharen. (4) 6 Gevleugeld woord voor een lief kind. (8) 10 Boten in Duitsland. (4) 11 Hoort naar de letter het laatste duwtje te zijn. (3).

RECEPT

REDACTIE ND nd.nl/varia BEELD KENG PEREIRA

Mexicaanse bonensoep

Genieten van peulvruchten doe je zo, met deze lekkere soep.

INGREDIËNTEN VOOR 2 PERSONEN

- 1 rode paprika
- 1 dunne prei
- 1 kleine courgette
- 1 ui
- 1 kleine kipfilet
- 1 eetlepel olie
- gerookt paprikapoeder
- 150 g Mexicaanse groentemix, diepvries
- ½ blik tomatenblokjes zonder zout
- 1 klein blik kidneybonen (uitlekgewicht ca. 250 gram)
- peper
- 2 volkoren boterhammen

►► [info: voedingscentrum.nl](https://info.voedingscentrum.nl)

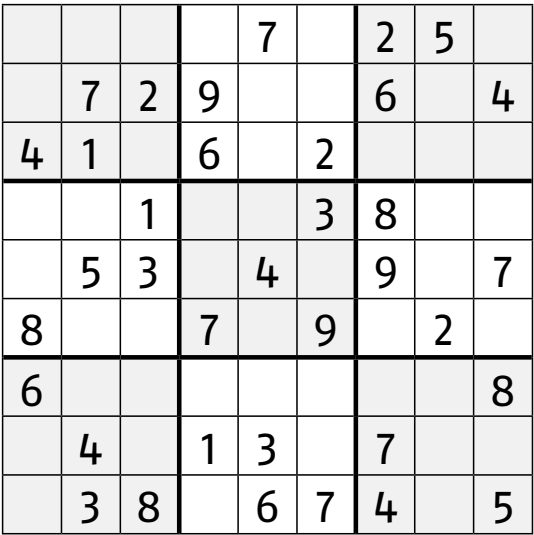
BEREIDING
Maak de groente schoon. Snijd de paprika in blokjes, de prei in ringen, de courgette in blokjes en de ui in snippers. Snijd de kipfilet in blokjes. Verwarm de olie en bak hierin de kip bruin. Fruit de ui kort mee. Voeg de rest van de groente toe met gerookt paprikapoeder, de groente-

mix, de tomatenblokjes en 250 ml water en breng dit aan de kook. Kook de soep 10 minuten. Spoel de kidneybonen af, voeg ze toe en kook de soep nog 5 minuten. Maak de soep op smaak met peper en geef er brood bij. <

FEUILLETONS

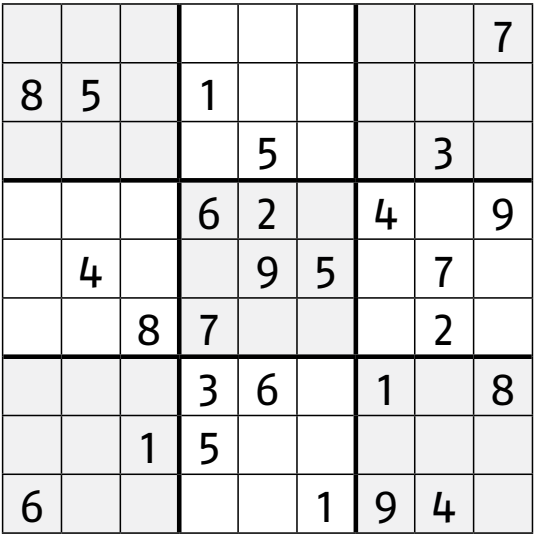
SUDOKU

★★

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

★★★

© Sanders Puzzelboeken 201231

MIDDERNACHTTREIN

70. Hij maakt het vast aan de stoompijp en slingert het naar de boom. Even lijkt het erop dat hij weer mist, maar de man in de boom steekt razendsnel zijn hand uit en grijpt het touw. Even lijken ze bijna te vallen, de twee mannen. De man die bewusteloos is, zakt ver voorover. Zijn gezicht raakt bijna het water. Ik zie de mond van de man die ze David noemen, vertrekken van de inspanning om hem weer overeind te krijgen. Het hoofd van de bewuste-loze man slingert voorover en dan weer achterover, alsof zijn nek aan een touwtje zit. Ik merk dat ik misselijk word. Braaksel komt omhoog in mijn mond en ik probeer het naar beneden te slikken, maar de zurige smaak blijf ik proeven.

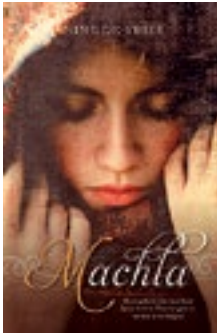
'Maak het touw vast!' Het lukt bijna niet. David moet het onmogelijke doen: met zijn ene arm de bewusteloze man boven water zien te houden, met zijn andere hand het touw vastmaken. Het liefste wil ik mij omdraaien om niet te kijken, maar ik kan het toch niet. Mijn ogen blijven elke beweging van de mannen volgen. David verschuift zijn arm die het hoofd van de man boven water

houdt en draait zich zover als hij durft met zijn rug naar ons toe. Het hoofd van de man ligt nu op zijn schouder. Wat is dat gezicht wit en strak! David slaat beide armen om hem heen en heeft nu zijn handen vrij om het touw te knopen. Het lukt. De man met de baard trekt aan het touw om te controleren of het goed vastzit. Dan haalt hij een nieuwe ring uit zijn zak, knoopt razendsnel een soortgelijk stoeltje. 'Moet ik naar jullie toekomen?' schreeuwt hij over het water. David schudt zijn hoofd. 'Gooi maar naar me toe!' schreeuwt hij terug. De man met de baard slingert het touwstoeltje naar achteren en gooit het dan hard naar voren, zodat de ring over het touw terugschuift.

WORDT VERVOLGD

MACHLA

179. Verloren zoekt ze wat eten bij elkaar. De grootste scherven haalt ze tussen de graankorrels vandaan. Hadasa helpt haar; haar kleine handjes rapen behendig de korrels bij elkaar en leggen ze in een van de weinige kommen die nog heel zijn. Het meisje is stil; haar ogen staan ernstig. 'Je hebt het goed gedaan, Hadasa. Je was heel stil toen we onder het stro lagen,' prijst Machla. Het kind knikt beduusd, waarna Machla haar op de neus kust. In de puinhoop vindt ze nog een paar broden. Niet veel, maar genoeg voor vandaag. Ze vult een waterzak met water en een scheut azijn. 'Zullen we wat graan roosteren voor onderweg met abba?' vraagt ze aan Hadasa. Dat moet nog lukken voor Matitja terug

is. Even verdwijnt de ernstige blik. Ze knikt. Dan kijkt ze weer bezorgd: 'Wat doen de soldaten met sabba en Geslas?' Machla's handen stoppen met graan zoeken. 'Ik weet het niet. Misschien zien we sabba niet meer terug. De soldaten brengen hem ver weg.' 'En Geslas?' 'Dat weet ik ook niet.' Er klinken tranen in Hadasa's stem: 'Kan hij me dan nooit meer verhalen vertellen?' Machla is naast Hadasa op

haar knieën gaan zitten en drukt haar tegen zich aan. Ze wil zeggen dat ze het aan de Eeuwige moet vragen, maar slikt de woorden in. Ze heeft het voor zin? De Eeuwige is er alleen voor mannen. Als ze Hadasa nog steviger tegen zich aan drukt, schopt het kind in haar buik, alsof het meer ruimte nodig heeft. Handig stookt ze het vuur op en hangt er een pan boven. Wat een geluk dat de soldaten niet alles hebben vernield en in brand gestoken! Het graan strooit ze in de pan. Vader nam ook altijd geroosterd graan mee op reis; het blijft lang smakelijk. Als de korrels een bruine kleur hebben, legt ze het apart en gooit nieuw graan in de pan. Ondertussen loopt ze heen en weer, haar oren gespist op elk geluid.

WORDT VERVOLGD

CRYPTOGRAM

Cryptogram

horizontaal

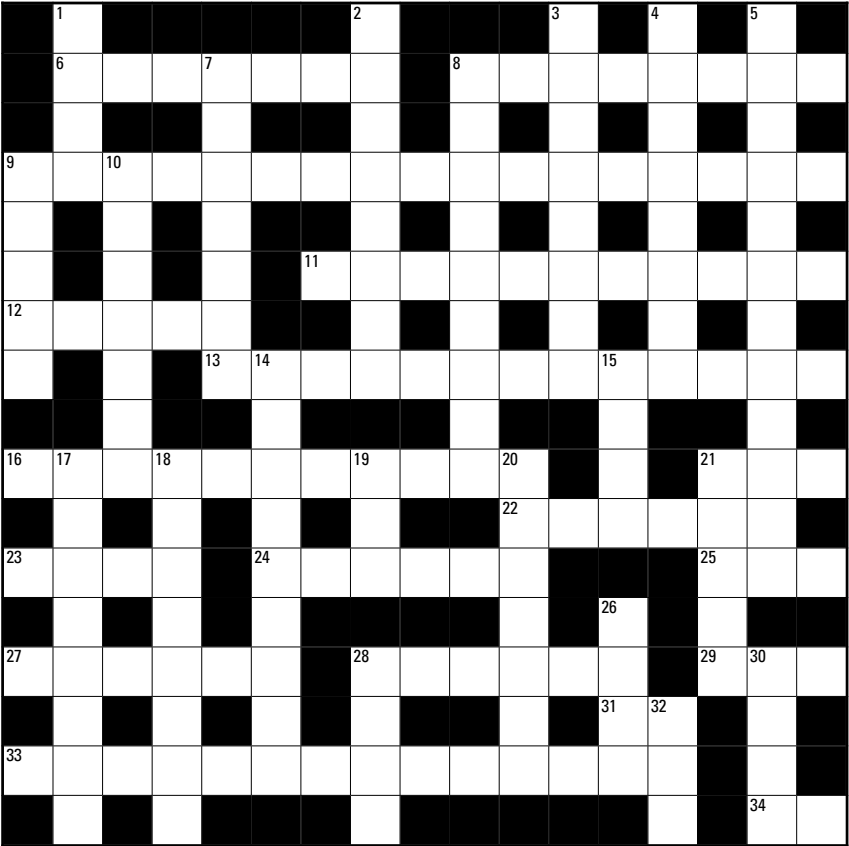
6 Voorwaarts in de trant van een dessertwijn. (7) 8 Auto die naam heeft gemaakt. (8) 9 Tralies doorzagen en lakens aan elkaar knopen. (17) 11 Die moet iemand over bij een stemlokaal of bij de tandarts. (11) 12 Die is het niet helemaal in een sportwedstrijd. (5) 13 Voetballers gaan eraan onderdoor. (13) 16 Is uitgesproken op papier gezet. (11) 21 In de verkeerde brieftaanhef stond niets dan een noot. (3) 22 Variant van een bierfeest waar we de mond vol van hebben. (6) 23 Voor iedereen, eerlijk waar. (4) 24 De eerste dictator in Albanië. (6) 25 Is die schotel in Engeland onherkenbaar? (3) 27 Schaatser die heel wat in zijn mars heeft. (6) 28 Hij is kras en weer keihard. (6) 29 Groene aanslag in een bal gehakt. (3) 31 Noot van een bepaalde boom. (2) 33 Functie waarin men op proef is. (14) 34 Zorgt voor afwisseling aan het strand. (2).

verticaal

1 Doe 's gek in plaats van zo bekrompen. (4) 2 Bij een Engelse telefooncentrale is deze oproepkracht bevredigend bezig. (8) 3 Etappe tijdens welke stevig gedronken wordt. (8) 4 Ontvingen mensen die iets kunnen. (8) 5 Milieuvriendelijke VW waarmee men niet hoeft te stoppen bij verkeerslichten. (2,6,4) 7 Wat een gekheid, 'r ontbreekt een tekening. (7) 8 Korte opeenvolging van stoten op tv. (9) 9 Streed tegen de droogte. (5) 10 Auto-onderdeel dat ik niet aanzet. (7) 14 Verrichten drukt prijzen. (9) 15 Tijden van geloop. (4) 17 De leefruimte van bloemen kleiner maken. (8) 18 Klanten van dieven. (8) 19 Bij die gelegenheid is men erg getapt. (3) 20 Stukje gereedschap om iets te versieren. (7) 21 Vertrek waarvan het zweet je uitbreekt. (5) 26 Hierin springt een verdediger. (4) 28 Als we toestemming hebben gekregen van de Spanjaard, gaan we naar de Chinees. (4) 30 Die lading veroorzaakt hinder. (4) 32 Wachtwoord! Dat is een bevel! (3).

OPLOSSING CRYPTOGRAM
VAN 24-12

S				P			S	N	M	V					
P	L	A	T	I	N	A	M	E	T	G	E	M	A	K	
U		H		N	E	E	O	S	K						
E	I	N	D	E	L	J	K	L	J	F	S	T	R	A	F
L	A	E	L		O	B	G	N							
I	A	R	B	A	N	D	B	R	E	E	D	T	E		
T	A	R	W	E	A	R	I	U	I						
E	D	K	W	A	R	T	A	A	L	G	R	O	E	I	
E	E	E		M	E										
L	I	N	K	E	R	S	L	A	A	P	N	P	O	T	
N	R	K	O			L	I	E	V	E	R				
J	S	M	U	T	S	O	A	U	G	S	P	A			
T	I	I	T	O	P	I	E	T							
D	I	E	P	T	E	G	A	N	Z	E	N	B	O	R	D
N	P	R	I	E	E	A									
S	C	H	A	N	S	S	P	R	I	N	G	E	R	T	
T	K			S											

© Sanders puzzelboeken

advertentie

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Je hoeft geen rendier te zijn.
Word gewoon een wandeldier...

Al met een half uurtje wandelen per dag.

Gezonder leven is makkelijker dan je denkt.
Artsen zeggen bijvoorbeeld: wandel elke dag minimaal
een half uurtje. Juist in deze tijd. Dat draagt bij aan een
goede weerstand. Je wordt minder ziek door bacteriën
en virussen, zoals corona. En als je toch ziek wordt,
herstel je meestal sneller.

Ga voor meer informatie over leefstijl en corona naar
www.leefstijlencorona.nl

‘De moraal van
refo’s en moslims
komt grotendeels
overeen, net als
hun gevoeligheid
bij het spotten met
Gods of Allah’s
heiligheid’

theoloog **Willem Maarten Dekker** in *De Nieuwe Koers*, no10 / 2020

lees de eerste
**vier edities voor
slechts €8,-**

ga naar denieuwekoers.nl/nd

de nieuwe
KOERS
geloofwaardig opinieblad sinds 1969

TV OPTIE

NPO 1 ► BNNVARA, 20.30–21.45 UUR

Matthijs gaat door

Matthijs van Nieuwkerk is vanaf oudejaarsavond te zien met dit nieuwe programma. Details over de eerste klus van Van Nieuwkerk sinds het einde van *De Wereld Draait Door* in maart zijn niet bekend. 'Matthijs ziet om in verwondering. Met humor, muziek en andere verrassingen. En stelt af en toe orde op zaken door wat prijsjes uit te reiken', luidt de korte omschrijving van omroep BNNVARA over het programma. De presentator stopte in maart na vijftien jaar met het presenteren van *DWDD*, waarmee ook een eind kwam aan het populaire programma. Kort daarna werd al bekend dat hij begin volgend jaar iets nieuws ging doen op de zaterdagavond.

NPO 2 ► MAX, 21.30–22.20 UUR

Ondertussen in 2020

In een zeer persoonlijk jaaroverzicht neemt acteur en schrijver Maarten Spanjer het jaar 2020 onder de loep. Een jaar met bijzondere en ingrijpende gebeurtenissen. Vanuit zijn fascinatie en op geheel eigen wijze maakt Maarten reportages, waarin hij op zoek gaat naar het verhaal achter deze bijzondere, grappige en ontroerende berichten. Hij wil een beeld schetsen van het afgelopen jaar en van Nederland.

NPO 1 ► BNNVARA, 21.45–22.29 UUR

Rad van het jaar

Frank Evenblij ontvangt zes feestelijke gasten om de onvergetelijke en grappigste beelden van 2020 door te nemen. De gasten draaien om beurten aan een levensgroot rad, met daarop de belangrijkste thema's van het jaar. Zoals Mondkapjes, Gebarentolken, het Koningshuis en De Mislukte Sportzomer. In hoog tempo komen de meest opvallende fragmenten voorbij, met een bijbehorende vraag.

NPO 2 ► MAX, 22.20–23.20 UUR

Liesbeth List Live in Paradiso

Deze muziekspecial werd in 2015 opgenomen, zonder te weten dat het Lists laatste grote concert zou zijn. Tijdens dit concert trad Liesbeth List met haar eigen band op. Ze zong haar grootste hits, waaronder 'Heb het leven lief', haar levensmotto. Daarnaast speelde ze nummers van Ramses Shaffy en Édith Piaf.

OUDEJAARSDAG

NPO 1

07.45 NOS Journaal 08.00 NOS Journaal 08.10 NOS Journaal 08.20 NOS Journaal 08.30 NOS Journaal 08.45 NOS Journaal 09.00 NOS Journaal 09.15 NOS Journaal 09.20 NOS Journaal 09.40 NOS Journaal 09.50 NOS Journaal 10.00 NOS Journaal 10.15 Nederland in Beweging 10.30 NOS Journaal 10.40 MAX Geheugentrainer 11.00 NOS Journaal 11.10 Een huis vol 12.00 NOS Journaal 12.15 NOS Journaal 12.35 Bak mee met MAX 13.00 NOS Journaal 13.10 NOS Sportjournaal 13.20 Sterren NL Top 25 14.00 NOS Journaal 14.15 Bak mee met MAX 14.30 NOS Journaal 15.00 NOS Journaal 15.15 Jaaroverzicht NOS Journaal 2020 16.30 Stadsmormels 17.00 NOS Journaal 17.10 Tijd voor MAX Oudejaarsshow 17.50 Piets Weerbericht

18.00 NOS Journaal 18.15 EenVandaag 18.45 NOS Sportjournaal 19.05 Een huis vol 19.49 TOP 2000 Pick-up tour 20.00 NOS Journaal 20.35 Matthijs gaat door 21.45 Rad van het Jaar 22.25 Nationaal Aftelmoment 22.30 Youp van 't Hek: Oudejaarsconference 2020 – Korrel zout 23.50 Nationaal Aftelmoment

EEN

12.35 Blokken 13.00 Het journaal 13.25 Het weer 13.30 Iedereen beroemd 13.55 Thuis 14.20 Urbanus: de vuilnisheld 15.35 Murdoch Mysteries 16.20 Morocco, Land of Colors 16.45 Buren 17.05 Witse 18.04 Het journaal update 18.10 Het weer 18.15 Dagelijkse winterkost 18.30 Blokken 19.00 Het journaal 19.40 Iedereen beroemd 20.05 Het weer 20.10 Thuis 20.35 Vrede op aarde 21.35 Joker+ en Lotto 21.40 Kamal Kharmach, mag ik even? 22.46 Winst joker+ / lotto 22.47 Keno 22.48 Het weer 22.55 ABBA Forever: The Winner Takes It All 23.48 Aftellen naar 2021

ARD

08.00 Kinderprogramm: Checker Can 08.25 Kinderprogramm: Doktor Proktors Pupspulver 09.50 Kinderprogramm: Die Sendung mit der Maus spezial 10.20 Kinderprogramm: Zwerg Nase 11.50 Kinderprogramm: Das Märchen vom Schlaraffenland 12.50 Tagesschau 13.00 Sportschau 15.50 Dinner for One oder: Der 90. Geburtstag 16.10 Ökumenische Vesper zum Jahresabschluss 16.55 Tagesschau 17.00 Das ARD–Silvesterkonzert 18.30 Loriots Pappa ante Portas 20.00 Tagesschau 20.10 Neujahrsansprache der Bundeskanzlerin 20.15 Die Silvestershow mit Jörg Pilawa 00.15 Die Silvestershows–Party

NPO 2

07.00 NOS Journaal met gebarentolk 07.10 NOS Journaal 07.20 NOS Journaal 07.30 NOS Journaal 07.40 NOS Journaal 08.00 NOS Journaal met gebarentolk 08.10 NOS Journaal 08.20 NOS Journaal 08.30 NOS Journaal 08.45 NOS Journaal 09.00 NOS Journaal met gebarentolk 09.15 Nederland in Beweging 09.35 Sterren op het Doek 10.25 3 op Reis 11.00 NOS Journaal 11.15 NOS Journaal 11.25 BinnensteBuiten 12.00 Het Uur van de Wolf: David Bowie: Finding Fame 13.36 Socutera 13.37 Rail Away 14.05 MAX Maakt Mogelijk Special 14.25 When Harry met Sally... 16.00 NOS Journaal 16.10 Zeg 'ns AAA 16.45 De slimste mens 17.35 Natuur op 2: Snow Cats & Me

18.35 BinnensteBuiten 19.10 Dwars door België 20.05 Rail Away 20.40 De slimste mens 21.30 Ondertussen in 2020 22.25 Liesbeth List Live in Paradiso 23.20 The Best of MAX Proms 23.50 Nationaal Aftelmoment

00.20 The Best of MAX Proms 00.55 Back to the 60's, 70's and 80's 03.05 Back to the 60's, 70's and 80's 05.05 De nachtzoen 05.10 Tekst TV

BBC 1

12.50 Grandpa's Great Escape 14.00 BBC News at One; Weather 14.15 BBC Regional News and Weather 14.20 Weather 14.25 The Highway Rat 14.50 Stick Man 15.20 Beauty and the Beast 17.20 Top of the Pops New Year Special 18.20 BBC News 18.40 BBC Regional News and Weather 18.45 Weather 18.50 The Hit List Celebrity Special 19.40 The Wall Versus Celebrities 20.30 EastEnders 21.00 The Great British Sewing Bee: Celebrity New Year Special 22.00 The Big New Year's In 23.00 BBC News at Ten 23.20 Weather 23.25 The Graham Norton Show: New Year's Eve

BBC 2

07.30 Sign Zone: 12 Puppies and Us 08.30 Amazing Hotels: Life Beyond the Lobby 09.30 Race Across the World 10.30 12 Puppies and Us 11.30 The Bear Family and Me 12.30 Escape to the Perfect Town 13.15 Bargain Hunt 14.00 Nature's Weirdest Events 14.15 Rio Bravo 16.30 Paint Your Wagon 19.00 Michael Palin: Travels of a Lifetime 20.00 Inside Monaco: Playground of the Rich 21.00 Only Connect Specials: Doctors 21.30 Christmas University Challenge 22.00 Celebrity: A 21st Century Story 23.00 Before They Were Famous: Best Bits 23.45 Mock the Week 00.15 Jools' Annual Hootenanny

NPO 3

06.25 Pingu 06.30 Sarah en Eend 06.40 Sesamstraat 06.55 Tik Tak 07.00 Timmy tijd 07.04 Zin in Zappelin 07.10 Ziggy en de Zootram 07.20 Zin in Zappelin 07.25 Zappelin Go 07.30 Kleine No-No 07.57 Zin in Zappelin 08.00 De wereld van Zappelin 08.16 Zin in Zappelin 08.20 Apennoten Klassiek 08.29 Zin in Zappelin 08.35 CupCakeCup 09.00 Z@ppbios: Iep 10.15 Freeks wilde wereld 10.25 Freeks wilde wereld 10.35 Street Magic 10.50 Street Magic 11.00 K3: Dierenhotel 12.25 Masha en de beer 12.30 Stop! 12.40 Sam's kerst 12.50 Kindertijd 13.00 Masha en de beer – de 2e film 14.10 Draak Dries 14.40 BabyBeestenBoel 14.45 Beestenbrigade 15.01 Trex 15.06 Trex 15.11 Bernard 15.15 Jungle Book 15.30 Z@ppbios: De gelaarsde poes 17.05 Checkpoint 17.30 Mees Kees 17.55 Jill

18.15 CupCakeCup 18.40 Het Klokhuis 19.00 NOS Jeugdjournaal 19.25 Top 2000 a gogo 20.35 ABBA in Concert 21.35 Het beste van...Oud & Nieuw 22.25 Muziekfeest van het jaar 2020

01.00 Het beste van...Toppop Archief 02.45 Muziekfeest van het jaar 2020 05.15 Tekst TV

RTL 4

11.40 The Bold and the Beautiful 12.05 Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven 13.05 Dr. Phil 13.55 Shrek 2 15.45 RTL Exclusief Eindejaarsspecial 17.00 Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven 18.00 RTL Nieuws 18.15 Editie NL 18.30 RTL Weer 18.35 RTL Boulevard 19.30 RTL Nieuws 19.50 All We Need Is Love Gelukswensen 19.55 RTL Weer 20.00 Goede Tijden, Slechte Tijden 20.30 The Masked Singer Oud & Nieuw Special 22.10 Guido Weijers: De Oudejaarsconference 2020 23.30 The Masked Singer Oud & Nieuw Special 23.58 RTL Jaarwisseling 00.00 RTL Exclusief Eindejaarsspecial

RTL 5

08.00 Teleshop 5: Tommy Teleshopping 10.00 Teleshop 5: Mediashop 10.35 Teleshop 5 Tommy Teleshopping 11.00 Teleshop 5: Mediashop 14.20 Teleshop 5: Tommy Teleshopping 16.40 Dr. Phil 17.30 Gordon Ramsay: Oorlog in de keuken! 18.30 Horrorhuurders & Huisjesmelkers 19.30 Ambulance UK 20.30 Team Spoedeisende Hulp 21.30 Snollebollekes Live In GelreDome 23.10 Tino Martin: In The Round (Live in De Ziggo Dome) 23.58 RTL Jaarwisseling 00.03 Tino Martin: In The Round (Live in De Ziggo Dome) 01.15 Trijntje Oosterhuis – Live Met Metropole Orkest – 25 Jaar Hits

RAIL AWAY Een reis onder winterse omstandigheden door de Zwitserse Alpen. NPO 2, 20.05 UUR

FAMILY7

07.00 De Diamant 07.30 Joseph Prince 08.00 Joyce Meyer 08.30 Homecoming 09.00 Uitgelicht! Live 09.15 Wind at my back 09.45 Levensecht 10.15 't Weten Waard 10.45 Traveling Light 11.15 Uitgelicht! Live 11.30 Transparant 12.00 Wind at my back 12.30 De Diamant 13.00 Levensecht 13.30 Another Life 14.00 Concert op 7 14.30 Transparant 15.00 Joseph Prince 15.30 't Weten Waard 16.00 Traveling Light 16.30 Levensecht 17.00 De Boekenberg 17.07 De Boekenberg 17.14 Lalala 17.30 Youth Bytes 18.00 Today with God 18.30 De Diamant 19.00 Wind at my back 19.30 Gods Geest in Actie 20.00 Basic 20.20 Geloofshelden 21.20 Gospel Truth 21.47 The Orville Rogers story 22.35 Met Family7 het jaar uit 00.00 Nieuwjaarsconcert

SBS 6

08.50 Huizen onder de Hamer 10.05 Mr. Frank Visser: wordt u al geholpen? 11.10 5 Uur Show 12.10 Lang Leve de Liefde 12.40 Happy Feet 14.45 Huizen onder de Hamer 15.50 Droomhuis op het Platteland 16.50 5 Uur Show 17.50 Hart van Nederland – Vroeg 18.00 Lingo 18.30 50/50 19.00 Lang Leve de Liefde 19.30 Mr. Frank Visser: wordt u al geholpen? 20.00 Ik hou van Holland: 25 jaar SBS6 22.10 Jochem Myjer: Adem in, Adem uit 23.58 Klok en aftellen 00.00 Vrienden van Amstel LIVE (2020) 02.45 Davina Michelle: My Own World 03.55 Ik hou van Holland: 25 jaar SBS6

RTL 7

11.30 Vis TV 12.00 Vis TV 12.30 Stop! Politie 13.30 Idioten op de weg 14.00 Idioten op de weg 14.25 Idioten op de weg 14.30 Flodder 15.00 Flodder 15.30 Pawn Stars 16.00 Pawn Stars 16.30 Pawn Stars 17.00 Married with Children 17.30 Married with Children 18.00 The A-Team 19.00 Hardcore Pawn 19.30 Hardcore Pawn 20.00 Hardcore Pawn 20.30 Freddie Mercury Tribute Concert 22.30 Hungarian Rhapsody: Queen Live In Budapest 23.58 RTL Jaarwisseling 00.03 Hungarian Rhapsody: Queen Live In Budapest 00.45 U2 – Innocence Live In Berlin 02.01 Teleshop 7: Glamcam

NATIONAAL AFTELMOMENT in de Johan Cruijff ArenA met 'electric fireworks'. NPO 1, 23.50 UUR

GROOT NIEUWS RADIO

06.00 Top 1008 09.00 Top 1008 10.00 Top 1008 12.00 Top 1008 14.00 Top 1008 16.00 Top 1008 19.00 Wens non-stop 20.00 Muziekavond 22.00 Op weg met de Bijbel 22.30 Muziekavond 01.00 De Nacht 05.25 Bijbelstart

CANVAS

09.00 Winterbeelden 10.00 Ketnet Junior 19.10 Kutjaar 20.00 Het journaal update 20.10 Cirque du Soleil: Luzia 21.35 Vihta 21.55 My Brilliant Friend 22.55 Le tout nouveau testament 00.45 Prince: Rave Un2 the Year 2000 02.40 Canvaslus

TV

OPTIE

NPO 1 ► MAX, 22.10–23.00 UUR

MAX Pubquiz

Vijf teams strijden tegen elkaar om de winst. Vijf afleveringswinnaars strijden in de finale tegen elkaar om de felbegeerde MAX-PubQuizbokaal. De teams bestaan uit drie personen, want drie weten immers meer dan één. Hoe goed zijn de teams op elkaar ingespeeld? Vullen ze elkaar goed aan? En heb je voordeel als je verschillende generaties in je team hebt?

NPO 2 ► EO, 17.35–18.35 UUR

Natuur op 2: Snow cats & me

Gordon Buchanan gaat naar Rusland om samen met vooraanstaand bioloog Victor Lukarevskiy twee koppels lynxen uit te zetten die al jaren in gevangenschap leven. Een koppel, Miass en Koshka (foto), heeft twee jongen gekregen. Nu de zorg voor de jonge Ivan en Aliona erbij is gekomen, wordt het een race tegen de klok om alle lynxen klaar te maken om uitgezet te worden. Gordon stelt het jonge mannetje Bryansk op de proef en brengt hem veel bij.

NPO 2 ► KRO-NCRV, 23.00–00.00 UUR

I.M.

Zelfs na haar dood houdt Ischa's moeder de regie in handen. Er komt geen begrafenis, omdat ze haar lichaam heeft nagelaten aan de wetenschap. Ischa treurt. Goed nieuws is dat er eindelijk schot komt in een eigen talkshow, die I.S.C.H.A. genoemd wordt. Een radio-interview met de immens populaire Annie M.G. Schmidt wordt een groot succes. Ondertussen gaat het met Ischa's gezondheid niet best. Er wordt een hartfilmpje bij hem gemaakt, maar hij blijft te veel roken en drinken en slaapt slecht. Als Ischa het bericht krijgt dat ook zijn vader is overleden, reageert hij grimmig.

NPO 2 ► BNNVARA, 19.00–20.25 UUR

Nieuwjaarsconcert

De Nieuwjaarsconcerten van het Nederlands Blazers Ensemble zijn inmiddels net zo'n traditie op nieuwjaarsdag als skischansspringen en de Weense wals. Door de RIVM-maatregelen is deze editie unieker dan ooit tevoren. Een verrassend muzikaal feestje, met onverwachte gasten, bijzondere verhalen en nieuwe composities van jonge componisten.

TV VOORAF

MAURICE HOOGENDOORN nd.nl/media BEELD UNIVERSAL PICTURES

Film zonder pointe

Hail, Caesar! ziet er prachtig uit en zit ingenieus in elkaar, zoals we inmiddels gewend zijn van Ethan en Joel Coen. Maar de film boeit helaas niet van begin tot eind.

Op een of andere manier zijn de jaren vijftig als saai de boeken in gegaan. Ten onrechte, want in de jaren van wederopbouw veranderde er juist heel veel. Voor de filmindustrie in Hollywood waren het zelfs gouden jaren, waarin groot geld werd verdiend. De gebroeders Coen (bekend van onder meer *O Brother, Where Art Thou?* en *No Country for Old Men*) kozen deze periode in Hollywood als decor voor hun nieuwste film: *Hail, Caesar!* Geen genre is voor het Hollywood van de jaren vijftig te gek. Hoe meer over de top, hoe beter. Scarlett Johansson speelt een actrice die op haar beurt een wulpse zeemeermin speelt. Het jonge talent Alden Ehrenreich speelt acteur Hobie Doyle, die succes had met westerns maar nu ineens fatsoenlijke zinnen moet kunnen uitspreken in een film over de upperclass, geregisseerd door Laurence Laurentz (Ralph Fiennes). En George Clooney ten slotte is de gevierde acteur Baird Whitlock, die een centurion speelt in de epische film *Hail, Caesar! A Tale of the Christ*. Hoofdpersoon in *Hail, Caesar!* is Eddie Mannix, een manusje van alles in de filmwereld. Hij heeft de taak de problemen op te lossen van sterren als Baird Whitlock. Hij moet ervoor zorgen dat hun ima-

go goed blijft, dat hun misstappen de roddelpers niet bereiken. Mannix is een Christusfiguur, die voor anderen door het stof gaat. Hij krijgt een verleidelijk aanbod voor een veel eenvoudiger baan die meer geld oplevert; de brede weg wordt hem als een wortel voorgehouden. Op het eerste gezicht is *Hail, Caesar!* een klucht over het Hollywood van de jaren vijftig, maar daaronder roeren zich heel wat andere thema's. De angst voor het rode gevaar, religie als drijfveer voor de mens maar ook als bron van stereotypen die in elk episch verhaal weer langskomen. Het is allemaal ingenieus met elkaar verweven. De aankleding is ook een feest om te zien. De lol die de makers moeten hebben gehad, spat ervan af. En toch, hoe mooi de beelden ook zijn, hoe goed het acteerwerk en hoe ingenieus alle lijntjes met elkaar verbonden, *Hail, Caesar!* komt niet echt binnen. Misschien heeft het vernuft van de Coenbroers zich tegen hen gekeerd. Al kijkend besef je: dit is mooi en knap gemaakt. Maar eigenlijk hoor je daar helemaal niet mee bezig te zijn tijdens een film, omdat je door het verhaal bent gegrepen. Het lijkt erop dat de makers te veel wilden met *Hail, Caesar!*, waardoor een duidelijke pointe ontbreekt. Nog altijd houd je dan een goede film over. Maar de Coenbroers kunnen beter. ► *Hail, Caesar!*, SBS9, donderdag 22.35–00.35 uur

NIEUWJAARSDAG

NPO 1

06.30 Nederland in Beweging **06.55** Code Geel **08.10** Een huis vol **09.00** NOS Journaal **09.10** Stadsmormels **09.40** NOS Journaal **09.45** Matthijs gaat door **11.00** NOS Journaal **11.15** NOS Nieuwjaarsconcert **13.50** NOS Journaal **14.00** NOS Sport: Skispringen Garmisch Partenkirchen **16.10** Jean Nelissen: de stem van het Nederlands Wielrennen **17.00** NOS Journaal **17.10** Rad van het Jaar

18.00 NOS Journaal **18.10** De London Zoo: Een bijzonder jaar **19.05** Een huis vol **20.00** NOS Journaal **20.25** Ik vertrek **21.30** Nieuwe Boeren **22.10** MAX PubQuiz **23.00** I.M.

00.10 NOS Nieuwjaarsconcert **02.25** NOS Journaal **02.40** NOS Journaal met gebaren-tolk **03.10** NOS Journaal **03.40** NOS Journaal

NPO 2

08.15 In Europa – de geschiedenis op heterdaad betrapt **09.00** Nederland Zingt Dichtbij **09.35** EO Metterdaad **10.00** Kerkdienst **11.00** NOS Journaal **11.15** NOS Journaal **11.25** BinnensteBuiten **12.00** De Nieuws BV **13.30** Funny Girl **16.00** NOS Journaal **16.10** Zeg 'ns Aaa **16.30** Rail Away **17.00** Natuur op 2: Snow Cats & Me

18.00 NOS Journaal **18.10** De slimste mens **19.00** Nieuwjaarsconcert **20.25** De slimste mens **21.05** Nasrdin Dchar – ADEM **22.00** NOS Journaal **22.10** 26.000 Gezichten **22.35** Volle Zalen **23.15** Poldark

00.15 De nachtzoen **00.27** Tekst TV

NPO 3

06.30 Pingu **06.35** Sarah en Eend **06.40** Sesamstraat **06.55** Tik Tak **07.00** Timmy tijd **07.07** Zin in Zappelin **07.10** Ziggy en de Zootram **07.21** Zin in Zappelin **07.25** Zappelin Go **07.35** Nijntje specials **07.56** Zin in Zappelin **08.00** De wereld van Zappelin **08.15** Zin in Zappelin **08.20** Apennoten Klassiek **08.29** Zin in Zappelin **08.35** CupCakeCup **09.00** Z@ppbios: Belle en het beest **10.30** Freeks wilde wereld **10.40** Street Magic **10.55** Street Magic **11.00** Mega Mindy en de Schitterende Sma-ragd **12.10** Masha en de beer **12.20** Masha en de beer **12.25** Stop! **12.35** Vilda **12.40** Sam's kerst **12.55** Kindertijd **13.00** Z@ppbios: De grote boze vos **14.15** De slak en de walvis **14.45** BabyBeestenBoel **14.55** Beestenbrigade **15.06** Trex **15.10** Trex **15.15** Jungle Book **15.25** Z@ppbios: Ja zuster, nee zuster **17.05** Checkpoint **17.30** Mees Kees **17.55** Mees Kees

18.20 CupCakeCup **18.45** Het Klokhuis **19.00** NOS Jeugdjournaal **19.25** MolTalk: bekendmaking kandidaten Wie is de Mol? 2021 **20.25** Wind River **22.05** Man in Room 301 **23.40** Promenade, jaaroverzicht 2020

00.05 Promenade, jaaroverzicht 2020 **00.40** Top 2000: The Untold Stories **01.10** Tekst TV

►► [kijk voor het complete programmaoverzicht op www.nos.nl](https://www.nos.nl) of op Teletekst pagina 200 ..... ►►

EEN

09.00 Winterbeelden **10.35** Dagelijkse winterkost **10.50** Blokken **11.15** Nieuwjaarsconcert **13.45** Het journaal **14.10** Het weer **14.15** Sporza: veldrijden **16.20** Morocco, Land of Colors **16.50** Buren **17.10** Witse **18.04** Het journaal **18.10** Het weer **18.15** Dagelijkse winterkost **18.30** Blokken **19.00** Het journaal **19.30** Iedereen beroemd **19.55** Het weer **20.00** Thuis **20.25** Château Planckaert **21.05** Vrede op aarde **22.00** First Dates **23.05** Het journaal **23.22** Keno **23.23** Euromillions **23.25** Het weer **23.30** Moonstruck **01.05** Iedereen beroemd **01.25** Dagelijkse winterkost **01.40** Journaallus

ARD

06.40 Kinderprogramm: Mit Armin unterwegs **07.40** Kinderprogramm: Die Sendung mit der Maus spezial **08.10** Kinderprogramm: Die Pee-Wees **10.00** Kinderprogramm: Die zertanzten Schuhe **11.00** Kinderprogramm: Die Prinzessin auf der Erbse **12.00** Kinderprogramm: Das Märchen von den 12 Monaten **13.00** Tagesschau **13.15** Sportschau **16.30** SCHW31NSzeiger Memories – Von Anfang bis Legende **18.30** Wir sind die Neuen **20.00** Tagesschau **20.15** Tatort **21.45** Maria Wern, Kripo Gotland **23.15** Tagesschau **23.25** Das Wort zum Jahresbeginn **23.30** Lion – Der lange Weg nach Hause

BBC 1

11.20 Scared Shrekless **11.40** The Boss Baby **13.10** Zog and the Flying Doctors **13.35** The Archbishop of Canterbury's New Year Message **13.40** BBC News **13.55** BBC Regional News and Weather **13.58** Weather **14.00** Meerkat: A Dynasties Special **15.00** How to Train Your Dragon: The Hidden World **16.35** How to Train Your Dragon: Homecoming **17.00** BBC News **17.20** BBC Regional News and Weather **17.25** Weather **17.30** Robin Hood: Prince of Thieves **19.45** Doctor Who **21.00** EastEnders **22.00** The Serpent **23.00** Mrs Brown's Boys New Year Special **23.30** BBC News **23.50** Weather **23.55** Guardians of the Galaxy

BBC 2

07.40 Sign Zone: The Repair Shop at Christmas **08.40** The North York Moors: A Wild Year **09.40** On the Town **11.15** New Year's Day Concert from Vienna 2021 **13.45** Dames: Talking Pictures **14.20** Tea with Mussolini **16.10** As Time Goes By **17.00** As Time Goes By **17.45** Michael Palin: Travels of a Lifetime **19.15** Sign Zone: The Archbishop of Canterbury's New Year Message **19.20** Mr Holmes **21.00** Only Connect Specials: Music **21.30** Christmas University Challenge **22.00** Celebrity: A 21st Century Story **23.00** Frankie Boyle's 2020 New World Order **23.45** Jools' Annual Hootenanny Best Bits Ever

RAIL AWAY We reizen door het zuidwesten van Duitsland, het 'Toscane van Duitsland'. NPO 2, 16.35 uur

NGC

06.00 Storage Wars: Canada **06.25** A Gathering Storm **07.15** A Gathering Storm **08.00** Air Crash Investigation **08.50** Air Crash Investigation Special Report **09.35** Air Crash Investigation Special Report **10.25** Storage Wars: Canada **10.50** Storage Wars: Canada **11.20** Storage Wars: Canada **11.45** Storage Wars: Canada **12.10** Inside World War II **13.40** Food Factory **14.05** Food Factory **14.25** Food Factory **14.50** Food Factory **15.10** Food Factory **15.40** Food Factory **16.05** Food Factory **16.35** Food Factory **17.00** Food Factory **17.30** Food Factory **18.00** The Incredible Dr. Pol **18.55** The Incredible Dr. Pol **19.55** The Incredible Dr. Pol **20.55** Secrets of the Zoo **21.50** Secrets of the Zoo **22.50** Secrets of the Zoo **23.45** Dog: Impossible **00.45** Drain the Oceans: Deep Dive

NPO 1 ► KRO-NCRV, 21.35–22.10 UUR

Nieuwe boeren: de aftrap

Een maand lang overleven twaalf kandidaten op een boerderij waar de tijd heeft stilgestaan. Volledig zelfvoorzienend, zonder elektriciteit, wifi en stromend water, maar met veel dieren en land, dat dagelijks verzorgd en onderhouden moet worden. Alles kost tijd en moeite, zeker als je geen boerenervaring hebt en dus afhankelijk bent van je boerenverstand. Wie kan het beste samenwerken om de boerderij draaiende te houden?

RTL 4

08.30 RTL Nieuws **08.45** RTL Nieuws **09.00** RTL Nieuws **09.15** RTL Nieuws **09.30** RTL Nieuws **09.45** RTL Nieuws **10.00** RTL Nieuws **10.15** RTL Nieuws **10.30** RTL Nieuws **10.45** RTL Nieuws **11.05** Goede Tijden, Slechte Tijden **11.35** The Bold and the Beautiful **12.00** Koffietijd **13.05** Dr. Phil **13.55** Megamind **15.45** RTL Exclusief Eindejaarsspecial **17.00** Eigen Huis & Tuin: Lekker Leven **18.00** RTL Nieuws **18.15** Editie NL **18.30** RTL Weer **18.35** RTL Boulevard **19.30** RTL Nieuws **19.55** RTL Weer **20.00** Postcode Loterij: De Weg Naar 54,9 Miljoen **21.55** Guido Weijers: De Oudejaarsconference 2020 **23.50** RTL Nieuws

RTL 5

06.00 Teleshop 5: Mediashop **07.30** Teleshop 5: Online gespot **08.00** Teleshop 5: Tommy Teleshopping **10.00** Teleshop 5: Mediashop **10.35** Teleshop 5 Tommy Teleshopping **11.00** Teleshop 5: Mediashop **14.20** Teleshop 5: Tommy Teleshopping **16.40** Dr. Phil **17.30** Gordon Ramsay: Oorlog in de keuken! **18.30** Horrorhuurders & Huisjesmelkers **19.30** Ambulance UK **20.30** Voor de rechter **21.30** Voor de rechter **22.30** 24 Uur in de E.R. **23.30** Ambulance UK **00.40** Teleshop 5: Nachtlounge **02.01** Teleshop 5: Nachtlounge **05.00** Teleshop 5: Car Tracks **05.30** RTL De Journal

HET KLOKHUIS Daphne is schaapherder. Ze heeft een kudde van 300 schapen en 3 honden. NPO 2, 18.40 UUR

FAMILY7

07.00 De Boekenberg **07.07** De Boekenberg **07.13** Blalala **07.30** Joseph Prince **08.00** Joyce Meyer **08.30** Homecoming **09.00** Wind at my back **09.30** Gods Geest in Actie **10.00** Geloofshelden **11.00** Nieuwjaarsconcert **11.30** Gospel Truth **12.00** Wind at my back **12.30** Opwekking Praise 2020 **13.00** Gods Geest in Actie **13.30** Another Life **14.00** Nieuwjaarsconcert **14.30** Gospel Truth **15.00** Joseph Prince **15.30** Geloofshelden **16.30** Gods Geest in Actie **17.00** De Boekenberg **17.07** De Boekenberg **17.13** Blalala **17.30** Youth Bytes **18.00** Uittocht **18.30** Monumental **19.00** Wind at my back **19.30** Bijbelse Toekomstverwachting **20.00** Cross Talk **20.30** Long Road Ahead **21.00** Presence **22.00** What Would Jesus Do? **23.35** Opwekking Praise 2020 **00.00** Joseph Prince

SBS 6

06.00 Lang Leve de Liefde **07.00** Hart van Nederland – Ochtend Editie **12.05** Lang Leve de Liefde **12.45** Droomhuis op het Platte-land **13.40** Vtwnen weer verliefd op je huis **14.45** Huizen onder de Hamer **15.50** Droomhuis op het Platteland **16.50** 5 Uur Show **17.50** Hart van Nederland – Vroeg **18.00** Lingo **18.30** 50/50 **19.00** Lang Leve de Liefde **19.30** Mr. Frank Visser: wordt u al geholpen? **20.30** De Alleskunner **21.30** Iedereen is van de wereld **22.30** Hart van Nederland – Late editie **23.00** Shownieuws Specials **23.45** Weer.nl **23.50** Lang Leve de Liefde **00.20** 50/50 **00.55** Lingo

RTL 7

06.00 Teleshop 7: Mediashop **09.30** Flodder **10.00** Flodder **10.30** Flodder **11.00** Flodder **11.30** Vis TV **12.00** Vis TV **12.30** Stop! Politie **13.00** RTL 7 Darts: WK 2021 **17.00** Idioten op de weg **17.30** Idioten op de weg **18.00** The A-Team **19.00** RTL 7 Darts: WK 2021 **23.00** Freddie Mercury Tribute Concert **01.10** Teleshop 7: Glamcam **02.01** Teleshop 7: Glamcam **05.00** Teleshop 7: Morning Chat **05.45** Teleshop 7: Car Tracks

MAN IN ROOM 301 Komt de brief die Risto Kurtti krijgt van de moordenaar van zijn kleinzoon? NPO 3, 22.05 UUR

GROOT NIEUWS RADIO

06.00 Top 1008 **09.00** Top 1008 **10.00** Top 1008 **12.00** Top 1008 **14.00** Top 1008 **16.00** Top 1008 **19.00** Oudejaarsavond **20.00** Oudejaarsconference met Rob Favier: Het leven is besmettelijk **22.00** Op weg met de Bijbel **22.30** Oudejaarsavond **00.00** De Nacht

CANVAS

09.00 Winterbeelden **10.00** Ketnet Junior **13.30** Sporza: Veldrijden **14.50** Ketnet Junior **18.45** Roes **20.00** Het journaal update **20.10** Snow Cats and Me **21.00** Lucy Worsley's Royal Palace Secrets **22.00** My Brilliant Friend **23.10** Thunder Road **00.35** Canvaslus

VIRAL

WOUTER VAN DER TOORN nd.nl/media BEELD ANP / ROBIN UTRECHT

Irrationele angsten

Wat trekt de aandacht op sociale media? Vandaag: een inkijkje in de ziel.

Een goede manier om de donkere dagen van de lockdown door te komen is Twitter. Het is als het bruin café waar je je lauwe pils drinkt. Het is als het kraampje waar je lekker nipt aan de glühwein terwijl je je warmt aan een vuurkorf. Het gesprek met min of meer bekenden gaat eigenlijk net nergens over tot je onverwacht beseft dat je in een ongeloofelijk boeiende conversatie bent beland. Twitter is als het digitale bushokje waar je allemaal de noodzakelijke tijd moet doorbrengen terwijl je wacht tot je vervoer komt voorgereden en de deuren van een warme bus voor je opengaan en de kou voorbij is. De vraag is hoe je die tijd doorkomt. Nou, iemand heeft een interessant thema en de tijd vliegt. Oscar Kocken stelde deze week op Twitter de vraag: 'Benieuwd naar julie irrationele angsten. Ik zal beginnen: Telkens als ik met de staafmixer in de weer ga, is er héél even een

moment dat ik naar die scherpe messes kijk en denk: nu maar hopen dat ik er niet met mijn tong tussen kom.' Het is natuurlijk voer voor psychologen, maar die irrationele angsten zijn ook erg herkenbaar, zo blijkt uit de honderden reacties die volgen. De gekste dingen worden gedeeld. Emine is bang dat, als ze 's nachts uit een glas water drinkt dat op haar nachtkastje staat, er een spin uit komt kruipen. Yanaika vertelt: 'Als ik een zak in een ondergrondse vuilcontainer gooi, denk ik altijd even dat ik mijn paspoort/portemonnee/huissleutel/telefoon/trouwing/notitieboek erin heb

gestopt en ik daar nooit meer bij kan.' En uit de vele hartjes blijkt dat een herkenbare angst te zijn. Will is bang dat als hij over een brug fietst, hij dan per ongeluk z'n sleutels of telefoon in het water gooit. En dat als ie gaat zwemmen, er dan vissen aan z'n tenen gaan knabbelen. En zo zijn er vele vreemde angsten die in ons rondkruipen. Opvallend is vooral dat er angst is voor dat wat we zelf kunnen doen. Zo is Marjan bang dat ze aan het scheermesje gaat likken als ze haar benen aan het scheren is. Samuël is bang dat iemand zijn hoofd keihard tegen de wasbak stoot terwijl hij een slok water uit de kraan drinkt. Maar Oscar is dan vooral weer bang dat hij degene is die dat bij de ander zou doen. En Marjolein heeft de bijna onbedwingbare neiging om aan de handrem te trekken als ze als passagier met een ander meerijdt. Dit is slechts een kleine bloemlezing van onze irrationele angsten. Het was weer fijn toeven in bruin café Twitter. ►► nd.nl/angsten

TV VOORAF

ASTRID VAN DEN HOEK nd.nl/media BEELD AVROTROS

De spons Danny Vera

De titel *Volle Zalen* is op zich een pakkende titel voor een programma waarin artiesten vertellen over hun leven op het podium en daarbuiten. Gek genoeg kwam Cornald Maas in 2020 gewoon met een nieuw seizoen (nummer 6 alweer), ook al waren er weinig volle zalen dat jaar. Singer-songwriter Danny Vera vertelt in de uitzending van vanavond hoe hij dat heeft beleefd.

Presentator/interviewer Cornald Maas omschrijft op zijn karakteristieke Songfestival-toontje hoe Nederland Danny Vera 'omarmde als een sympathieke zanger zonder kapsones' nadat hij was doorgebroken als vaste zanger in het bekende voetbalpraatprogramma met Johan Derksen, die al jaren fan van zijn muziek was. Voor het grote publiek was hij toen nog onbekend, maar inmiddels is dat wel anders. Na tien jaar lang zeven dagen per week werken had 2020 het jaar moeten zijn waarin hij kon 'oog-

sten' wat hij al die jaren had gezaaid. Het liep anders, maar de rust was eigenlijk ook heel welkom. Het heeft er volgens de zanger zelfs voor gezorgd dat er, wat eerder niet lukte, een baby onderweg is. *Volle zalen* was in oktober 2020 op tv en wordt nu herhaald. Inmiddels weten we dat Danny vader is geworden van een dochter én dat hij met 'Roller Coaster' op nummer 1 stond van de Top 2000. Toch heb je geen moment het idee dat het programma achterhaald is, vooral omdat Maas goed de diepte in weet te gaan en echt een programma over het leven van de zanger weet te maken en niet over alleen de coronasituatie of het huidige muzikale succes. Zijn jeugd komt voorbij, de toekomst, het overlijden van zijn ouders en hoe dat hem gevormd heeft in het leven. Hij vertelt hoe het komt dat hij een neiging heeft naar het melancholieke, 'het donkere'. Als songwriter en als kunstenaar moet je alles kunnen omschrijven, zo legt hij uit, en daarom moet je alles zoals een spons ab-

sorberen. Ook de niet leuke dingen, daar moet je een beetje in zwelgen zagezegd om het mooi in een liedje te kunnen verwerken. Gelukkig bekijkt zijn vrouw Escha juist alles eerst van de zonnige kant, zodat hij niet wegzakt in die melancholie. Hij laat ook muziek horen van zijn nog te verschijnen nieuwe plaat, grotendeels gemaakt in de coronatijd. Bij Danny Vera is er in hemzelf én in zijn muziek altijd een diepere laag, zo blijkt. 'The New Now' gaat bijvoorbeeld echt niet alleen over 'het nieuwe nu' in de zin van corona, maar ook over het nieuwe tijdperk dat er komt als gezin, als vader. Ook gaat het lied 'Red Moon' niet alleen maar over zijn fascinatie voor maan, sterren en 'universum', maar ook over dierbaren die hij in oktober heeft verloren, de maand dat de rode maan in Nederland te zien is. 'Ik schrijf over het leven, de dood, de liefde en alles ertussenin', vat de zanger het samen. ►► *Volle Zalen*, AVROTROS, NPO 2, vrijdag 22.35–23.15 uur

KERKNIEUWS

■ **PROTESTANTSE KERK**
BEROEPEN te Emmeloord (deeltijd 50 procent) in combinatie met Marknesse (deeltijd 50 procent): J.A.L. Duijster te Papendrecht (her-vormd, Bethlehemkerk), die dit gecombineerde beroep heeft aan- genomen; te Swifterbant: propo- nent G. Lubbersen te Zwolle, die dit beroep heeft aangenomen.

■ **GEREF. KERKEN VRIJGEMAAKT**
afscheid zondag 10 januari
ZUIDHORN (DE RANK) | Jt. Janssen
wegens emeritaat.

IK EN MIJN HUIS

Oogdruppels

Onlangs moest ik voor de halfjaar-
lijkse controle naar de oogarts. Na
een erg vermoeiend gezichtsveld-
onderzoek, ging de arts nog even
mijn dossier na. ‘Welke oogdrup-
pels gebruikt u nu?’ Voor ik het
besefte flapte ik ‘Optimel’ eruit ...
Oei, het lijkt erop. Het moest Ti-
molol zijn! Beiden schoten we in
een ontwapende lach in de don-
kere onderzoekkamer.

korten klein

WISANNE VAN ‘T ZELFDE nd.nl/varia BEELD ANP / ROBIN VAN LONKHUIJSEN

Appel met drugs over gevangensmuur gegooid

Medewerkers van de gevangenis in Vught deden op tweede kerstdag een bijzon- dere ontdekking. Ze vonden een appel ge- vuld met drugs.

Waarschijnlijk hoopte degene die de
appel over de gevangensmuur heeft
gegooid dat een bepaalde gevange-
ne de drugs zou vinden. Maar dat
kon niet, zegt woordvoerder van de
gevangenis Robert Meijer tegen
Omroep Brabant. ‘De appel is gevon-
den tussen een hek en een muur op
een plek waar de gedetineerden niet
komen.’ Gedetineerden is een moei-
lijk woord voor gevangenen.
Als je probeert spullen naar een plek
te brengen waar je die spullen niet

mag hebben, heet dat smokkelen.
Drugs zijn verboden in de gevange-
nis. Volgens Meijer gebeurt het niet
vaak dat mensen spullen die zij wil-
len smokkelen over de gevangenis-
muur gooien. ‘Daarvoor liggen de
luchtplaatsen hier te ver van de bui-
tenmuur. Als gedetineerden toch
iets willen proberen, zullen ze de
goederen eerder via kleding of visite
binnen laten komen.’ Luchtplaatsen
zijn de plekken waar gevangenen
even naar buiten mogen om een
luchtje te scheppen.

tennisballen
Meijer vindt het bijzonder dat de
drugs in een appel zaten. ‘Als bij an-
dere gevangnissen iets over de
muur wordt gegooid, zijn dat meest-
al tennisballen of sokken.’ De gevan-
genis onderzoekt voor wie de appel
was. Maar dat is niet makkelijk, zegt
Meijer. ‘Er staat geen naam op zo’n
appel. Het is anders als je drugs of
een telefoon op het lichaam of in de
kamer van een gedetineerde vindt.’

Een medewerker van de gevangenis
in Vught kijkt door een celluikje.

Weetje
De gevangenis in Vught heeft
plaats voor 670 gevangenen.

Stilgezet/
Deuteronomium 11:14 / Ezechiël 34:26

Regen

Als u de geboden gehoorzaamt
en de HEER, uw God, liefhebt...,
belooft de HEER: ‘Ik zal jullie
akkers op de juiste tijd regen
geven, in het najaar en in het
voorjaar.’

... ik zal de regen op gezette
tijden doen neerdalen. Het zal
regen zijn die zegen geeft.

Vergeet de HEER niet iets? Hij be-
looft zomaar herstel, diepgaand
herstel. Maar in zijn eigen wet
noemt Hij daarbij wel een voor-
waarde: gehoorzaamheid, liefde-
volle onderwerping aan de HEER.
Toch lees je in Ezechiël niets van
een opwekking onder de ballin-
gen. Het zou zo mooi zijn als ze
eindelijk waren wakker geschud
door de val van Jeruzalem ...
Maar nog mooier is, dat de HEER al
herstel belooft vóórdat ze op de
knieën gaan. Je kunt het proeven in
de regen die de grondwaterstand
op peil brengt. In het frisse groen
straks in het voorjaar. Herstel,
zomaar voor niks.
Dan gá je toch zeker op de knieën?

[w]eten

ESTÉE STROOKER nd.nl/varia BEELD ISTOCK

Eet aan het begin
van het nieuwe jaar
eens lekker ouder-
wetse boerenkool,
om met ‘Popeye-
power’ het nieuwe
jaar in te gaan.

Nieuwjaarsdag! 2021 is daar. En als
ik voor mijzelf spreek dan is het
meer dan ooit een jaar waarop ik
hoop gevestigd heb.
Ik schud met een wat vreemd gevoel
de laatste stuiptrekkingen van 2020
van mij af. Vergeet de stiekem toch
niet zo lekkere oliebolletjes en appel-
beignets van gisterenavond. En
neem een ‘indoor’ nieuwjaarsduik
onder de douche.
Goede voornemens? Niet per se. Ik
vind juist dat ik al best wel huisge-
houden heb in mijn slechte gewoon-
tes. Maar wel volle bak vooruit. En
de schouders eronder.
Daarom dit recept met een beetje
‘Popeye-power’. Niet spinazie in dit
geval maar ouderwetse boerenkool!

bereiding:
Verwarm de oven voor op 200 gra-
den.
Bekleed een bakplaat met bakpapier.
Strooi de pompoenpitten op de bak-
plaat en verdeel 1/3 van de boeren-
kool en besprenkel ze met olijfolie en
peper en zout. Bak de boerenkool en
pitten krokant in circa vijf minuten.
Verwarm een hapjespan met een

scheutje olijfolie. Bak de spekjes in
circa drie minuten uit in de pan tot
ze krokant zijn. Voeg dan de uitjes
en blokjes appel toe. Bak alles nog
twee minuten.
Voeg de grove mosterd en bouillon
toe en laat kort doorkoken. Zeef de
witte bonen, spoel ze af en voeg ze
toe aan de bouillon.

Leg 2/3 van de boerenkool erboven-
op. Laat doorkoken tot het vocht zo
goed als verdampt is, dat duurt drie
tot vijf minuten. Breng op smaak
met peper en zout.
Rasp de wortel met een grove rasp,
voeg schil en sap van een sinaasap-
pel toe. Snufje komijn, azijn, gem-
bersiroop, olijfolie en peper en zout.

Serveer de warme salade van boe-
renkool en witte boontjes en leg
daar een lepel van de wortelsalade
bovenop.
Garneer met de krokante pitten en
krokante boerenkoolbladeren.
Zelf vind ik het lekker om er dan nog
wat hüttenkäse bovenop te leggen of
wat geraspte kaas.

Warme salade van boerenkool en witte boontjes met gepofte knoflook, appel en spekjes

Ingrediënten (4 personen):

- 80 g pompoenpitten
- 500 g ongesneden boerenkool,
nerf verwijderd en in grove stuk-
ken gescheurd

- 125 g spekjes
- 1 ui, gesnipperd
- 1 appel, in blokjes
- 1 blik witte boontjes
- 1 winterpeen
- 1 sinaasappel, rasp en sap
- 1 tl komijnpoeder
- 3 el witte wijnazijn
- 2 el gembersiroop
- olijfolie
- 125 g hüttenkäse
- peper en zout